

บทที่ 3

ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง : บทบาทที่มีต่อสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน

ก่อนที่จะกล่าวถึงบทบาทของวรรณกรรมเรื่อง ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง ที่มีต่อสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินนั้น ควรที่จะได้เข้าใจถึงความหมายของคำว่า บทบาท และ สถานภาพ เป็นเบื้องต้น เนื่องจากคำดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการศึกษาวิเคราะห์วรรณกรรมท้องถิ่นในเชิงโครงสร้างหน้าที่

ผู้มีความรู้และประสบการณ์ด้านสังคมวิทยา - มานุษยวิทยา เช่น งามพิศ สัตย์สงวน (2535:70-73), มงคล หวังสุขใจ (2538:61-66) และ สุปัตรา สุภาพ (2538:26-30) ได้กล่าวถึง สถานะ และ บทบาท ไว้โดยละเอียด ซึ่งสามารถสรุปความหมายได้ว่า

สถานะ สถานภาพ **ฐานะ** (Status) คือ ตำแหน่งที่ได้รับจากการเป็นสมาชิกของกลุ่ม เป็นเรื่องเฉพาะของบุคคลหรือสิ่งใด ๆ รวมทั้งเป็นตัวกำหนดสิทธิและหน้าที่ระหว่างเจ้าของสถานะนั้นกับสังคมด้วย

บทบาท (Role) คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานะ

William R. Bascom (Dundes, 1965:298) กล่าวว่า หน้าที่ของคติชนวิทยาได้แก่ การเป็นกลไกอันสำคัญในการธำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของวัฒนธรรม โดยทำหน้าที่ปลูกฝังจารีตประเพณีและบรรทัดฐานทางจริยธรรมให้กับกลุ่มชน เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งหลายชั่วอายุคน ขณะเดียวกันก็เป็นกระบอกเสียงที่สะท้อนวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้น ๆ ด้วย

จากนิยามศัพท์และแนวคิดดังกล่าว สามารถสรุป สถานะ บทบาท และหน้าที่ ของวรรณกรรมเรื่อง ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง ในเบื้องต้นได้ดังนี้

สถานะ ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขินที่สร้างขึ้นมาจากเรื่องราวซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มชน

บทบาท ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นที่สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นท้องถิ่นในด้านสังคมและ วัฒนธรรมของกลุ่มชน

หน้าที่ ส่ววัฒนธรรม วัวหลวง เป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมของกลุ่มชน รวมทั้งปลูกจิตสำนึก สร้างความผูกพันและความภาคภูมิใจให้แก่กลุ่มชนชาวไทเขิน

การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นกับสังคมโดยทั่วไปนั้น มักจะใช้วรรณกรรมเป็นตัวตั้งแล้วมองสังคมผ่านวรรณกรรมหรือตีภาพสังคมที่กล่าวไว้ในวรรณกรรมออกมานำเสนอให้ผู้คนที่ในและนอกสังคมท้องถิ่นได้รับรู้ แต่มีวิธีการศึกษาที่น่าสนใจอีกวิธีหนึ่งคือ การใช้สังคมเป็นตัวตั้ง แล้วพิจารณาว่าวรรณกรรมท้องถิ่นอยู่ในสังคมท้องถิ่นในสถานะใดและมีบทบาทอย่างไร (ศิราพร, 2537:83)

ด้วยสถานะของวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** ที่มีความถึงพร้อมทั้งในบทบาทของวรรณกรรมที่สะท้อนภาพสังคมและวัฒนธรรม พร้อม ๆ กับการเป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทที่มีต่อสังคมของวรรณกรรมเรื่องนี้ด้วยวิธีการทั้งสอง แต่จะเน้นวิธีการที่ 2 คือ การศึกษาวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน อันเป็นแนวทางหลักในการศึกษาของงานวิจัยนี้

3.1 สุชวิณะวัพลวง : ภาพสะท้อนสังคม

สุชวิณะวัพลวง เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขินซึ่งสร้างขึ้นจากเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับกลุ่มชนจึงปรากฏภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนในวรรณกรรมเรื่องนี้ ทั้งในด้านวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม และความเชื่อ เป็นต้น ภาพสะท้อนสังคมที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** มีดังต่อไปนี้

3.1.1 วิถีชีวิต

วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** สะท้อนภาพสังคมในด้านการประกอบอาชีพ การแต่งกายและอาหารการกินของกลุ่มชนไว้ดังนี้

ก. อาชีพ

มนุษย์ดำรงชีวิตในสังคมได้ด้วยปัจจัยสี่คือ อาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค การที่จะได้สิ่งเหล่านี้มาตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต ย่อมต้องมีการแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน มนุษย์ในแต่ละกลุ่มชนจึงต้องประกอบอาชีพเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งแลกเปลี่ยนเหล่านั้น อาชีพที่กล่าวไว้ในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้แก่

1. เกษตรกรรม

กลุ่มชนชาวไทเขิน เป็นสังคมเกษตรกรรม ตั้งถิ่นอาศัยหลักของกลุ่มชนจึงได้แก่ การเกษตร ซึ่งสะท้อนไว้ในเนื้อเรื่องตอนพระยาวิ้ว เดินทางเข้าสู่เมืองราชคชนคร แล้วพบเห็นพืชพันธุ์ธัญญาหารของชาวเมือง ตั้งคำประพันธ์ว่า

... ส่วนว่าพระยาวิ้วดีเสียบไฟ ด้วยข้างฝั่งแม่น้ำที่หนึ่ง พร้อมทุกเยื้องบัวรวมวง
อันควรงินแลบัวโรด พร้อมในโลกภาษา อันคนทั้งหลายหากมา แผลงส่วนแล
แผลงไร่ ปลุกหมากไม้หลายอัน คือหัวมันแลหัวเผือก อยู่ทางเลือกเอากิน เกิด
เหนือดินชูดัน มีลูกสั้นหลวงหลาย จอดอยายผายชุกล้ำ ข้างแม่น้ำเต็มตอน ...

(สุชวิมลระวีหลวง : น.10 ผูก 1)

2. การค้าขาย

อีกอาชีพหนึ่งที่กล่าวไว้อย่างสั้น ๆ ในเนื้อเรื่องได้แก่การค้าขาย ซึ่งได้กล่าวไว้ในตอนพระยาวิ้ว เดินทางเข้าสู่เมืองราชคชนครเช่นกัน ตั้งคำประพันธ์ว่า

... ลางพร้อมดีค้าขายในภาค เบ้าหื้อขาดลี้กวัน เสียงมันสนั่นกิ่งอง นันหัวห้อง
เมืองหลวง...

(สุชวิมลระวีหลวง : น.12 ผูก 1)

3. การทอผ้า

การทอผ้า นับเป็นอาชีพที่มีความสำคัญในฐานะวัฒนธรรมประจำถิ่น ซึ่งมีความผูกพันกับผู้หญิงและกลุ่มชนชาวไทเขินมาก เนื้อเรื่องกล่าวถึงความชำนาญในการทอผ้าและการประดิษฐ์ลวดลายอันวิจิตรงดงามลงบนผืนผ้าทอของผู้หญิงชาวไทเขิน จนเป็นที่ยอมรับของลูกค้า โดยสะท้อนภาพนั้นไว้ในบทบาทของนางอุมมาพันดี ตั้งคำประพันธ์ว่า

... คั้นว่ามีอายุได้ 7 ปีขวบเข้า นางหนุ่มเหน้าอุมมาพันดี มีประญาอันองอาจ
ฉลาดด้วยอันคำแลชาย หลายจับปั่นฝ้าย ทอหูกด้ายแลไหมคำ นกกระทา
แผลงออก เปนดอกย้อยนุเนื้อ ดอกบัวเครือกอดเกี่ยว นกสอดเลี้ยงนอนคอน
แผลงรูปกีนนารี กีนนารอนพื่อนเฟื่อง นางแต่งแล้วทุกเยื้องไพชาย คนทั้งหลายหม

ไฟ ชื่อไฟส่องนอน บางคืนควรรได้ค่า 5 บาท บางคืนถ่วงขนาดพันตำ บางคืน
ควรรค่า ได้ร้อยตำ บางคืนขายได้ร้อยตำแดง นางแพงเอา โพงขายไว้ๆ มาเลี้ยง
แม่ออก ใช้มาตา คมีแล...

(สุชวิณะ วัวหลวง : น.4 ผูก2)

ข้อสังเกต การที่นางอุมาทันตีซึ่งมีวัยเพียง 7 ขวบ แต่มีความชำนาญในการทอผ้า จน
สามารถคิดประดิษฐ์ลวดลายอันวิจิตรงดงาม ได้อย่างน่าอัศจรรย์ใจนั้น สะท้อนให้เห็นว่าสังคมในยุค
สมัยนั้นยัง ไม่มีสถาบันการศึกษาอื่นใดที่นอกเหนือ ไปจากสถาบันครอบครัวซึ่งจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอน
หน้าที่ของกุลสตรีให้แก่สมาชิกเพศหญิงของครอบครัว ด้วยวัยที่ยังเยาว์ย่อมสามารถรับประสบการณ์
ทั้งด้านงานบ้านและงานอาชีพได้เป็นอย่างดี สภาพการณ์ดังกล่าวส่งผลให้เด็กหนุ่มสาว เข้าสู่ระบบ
การมีครอบครัวด้วยวัยเพียง 15 -16 ปี ดังจะเห็นได้จากตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่เป็นภาพสะท้อน
ของหญิงสาวในสังคมนี้โดยทั่วไปมักจะมีคู่ในวัยเพียง 15-16 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ใกล้เคียงกับตัวละคร
เอกฝ่ายชาย ดังเช่น ชิวทาลีนคำได้นางทิพมาลาเมื่อนางอายุได้ 16 ปี (ชิวทาลีนคำ) เจ้า
แสงเมืองได้นางเกี้ยวคำเมื่อนางอายุได้ 16 ปี (แสงเมืองหลงถ้ำ) เจ้าสุวัตรได้นางบัวคำเมื่อ
นางอายุได้ 16 ปี (เจ้าสุวัตรนางบัวคำ) เจ้าบุญหลงได้นางทิพพาเมื่อนางอายุได้ 15 ปี
(เจ้าบุญหลง) และในวรรณกรรมเรื่อง สุชวิณะ วัวหลวง สุชวิณะก็ได้นางอุมาทันตีเมื่อนางอายุ
ได้ 16 ปีเช่นกัน

แม้ว่าในปัจจุบันนี้สังคมนี้โดยทั่วไปจะมีระบบการศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษาให้กับสมาชิก
แล้วก็ตาม แต่ในกลุ่มชนชาวไทเขิน เมืองเชียงตุงนั้น มีสถาบันการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นมัธยมศึกษา
เท่านั้น ผู้ที่ต้องการแสวงหาความก้าวหน้าต้องเดินทางไปศึกษาต่อที่ตองกีหรือมณฑลเสย (ชเนศวร์,
2538:48) จึงทำให้สังคมท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขิน เมืองเชียงตุง ไม่พัฒนาเท่าที่ควร และ
แม้ว่า ช่วงวัยแต่งงานของหนุ่มสาวชาวไทเขินจะยืดออกไปกว่ายุคสมัยก่อน แต่ชีวิตที่เปลี่ยนไป
เพราะอารยธรรมสมัยใหม่ หรือการดิ้นรนออกมาขายแรงงานและขายประเวณีในเมืองไทย ทำให้
ผู้วิจัยไม่สามารถวินิจฉัยได้ว่า นอกเหนือจากความเจริญในด้านวัตถุแล้ว การที่สังคมยุคสมัยก่อนมี
ธรรมเนียมปฏิบัติในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านงานบ้าน และงานอาชีพให้กับสมาชิกเพศหญิงมา

แต่เยาว์วัยจนทำให้หนุ่มสาวชาวไทเขินมีครอบครัวด้วยวัยเพียง 15-16 ปี กับสภาพการที่หนุ่มสาวชาวไทเขินยุคสมัยปัจจุบันกำลังเผชิญนี้ สภาพการณ์ใดมีความเหมาะสมกับสังคมท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขิน มากกว่ากัน

ข. การแต่งกาย

วรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมลระวีवलวง** กล่าวถึงสภาพการแต่งกายของผู้คนในกลุ่มชนไว้ไม่ชัดเจนเหมือนวรรณกรรมท้องถิ่นโดยทั่วไป โดยเมื่อกล่าวถึงการแต่งกายของตัวละครก็จะกล่าวเพียงสั้นๆ ไม่ได้บรรยายอย่างชัดเจน ละเอียดลลออก เช่น การแต่งกายของนางอุมมาทันตี ซึ่งกล่าวว่ามีความงดงาม จนทำให้ลูกชายท้าวพระยาที่มาเที่ยวงานมหรสพตะลึงในความงามนั้น ก็กล่าวเพียงว่า

...ที่นั่นนางค้มา ประดับประดาอย่างลูก ฑู้อถ้วนถุกกลีลา หลายนานาพับจอด
สूपสอดม้าวไส่ขน ฑู้อทึงแหวนธำมรงค์ไส่ก้อย คอไส่สร้อยค้ำแดง กุณพล
แสงต่างแก้ว ประดับแล้วสองหู บุนตีดูไช้ซ่า บานดังลูกแต่ฟ้าหยาดลงมา...

(สุขวิมลระวีवलวง : น.5 ผูก 2)

ส่วนการแต่งกายของสุขวิมลระวี ซึ่งกล่าวไว้ในตอนประพาสป่าและตอนนางอุมมาทันตีนำเอาเครื่องทิพย์มาให้แต่งก็กล่าวไว้อย่างสั้น ๆ ว่า

...บุนทิวเส ในวันลุนนั้รุ่ง สายฟ้าพุ่งไส่มา ส่วนว่าบรมโพธิสัตว์เจ้าตน
เลิศแล้ว ชัดดาบแก้วสรักัญไชย เจ้าค้ขึ้นขี่ม้าสินธูราช เข้าสู่อาวาสหิมพานต์ ...

(สุขวิมลระวีवलวง : น.2 ผูก 4)

...เมื่อนั้น นางอุมมาทันตีผ่านผัว คี้ขึ้นสู่อปราสาทแก้วพายบน นางค้เอา
ยังเครื่องทิพย์ อันตนอันหาหากเนรมิตไว้ มาประดับประดา พระหน่อไส้ราช
บุตร ฑู้องามสุดกว่าเก่า...

(สุขวิมลระวีवलวง : น.2 ผูก 5)

กล่าวได้ว่า ภาพสะท้อนด้านเครื่องแต่งกายที่ได้จากวรรณกรรมเรื่องนี้ ไม่ชัดเจนเท่าที่ควรจะเป็น อันอาจเป็นเพราะผู้สร้างสรรค์ไม่ได้ให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากไปกว่าการสะท้อนให้

เห็นค่านิยมของสังคมท้องถิ่นที่ผู้ชายมักแสดงความเก่งกล้าโดยการพกพาศาสตราวุธ หรือการแสดงฐานะของตนโดยการสวมใส่เครื่องประดับ (สุภัทรา สุภาพ ,2536 : 21) ภาพการแต่งกายซึ่งสะท้อนออกมาจากรวมกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวหลวง** จึงมีความคล้ายคลึงกับการแต่งกายของเหล่าเหวดตาที่ปรากฏในจิตรกรรมฝาผนังโดยทั่วไป แต่ภาพการแต่งกายของกลุ่มชนชาวไทเขินจากรวมกรรมเรื่องนี้กลับปรากฏให้เห็นในจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่าง ๆ ในเมืองเชียงใหม่ อันอาจเกิดจากการที่จิตรกรนำเอาภาพชีวิตจริงของผู้คนในกลุ่มชนไปถ่ายทอดไว้ในจิตรกรรมฝาผนัง ตามความเป็นจริงก็เป็นได้

ค. อาหารการกิน

การกล่าวถึงอาหารการกินในรวมกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวหลวง** นี้มีความคล้ายคลึงกับการแต่งกาย คือไม่ได้บรรยายไว้อย่างชัดเจนละเอียดลออ ทั้งนี้มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกินไว้ในเนื้อเรื่องเช่น ตอนนางอุมมาหันดีจัดสำรับให้สุชวิณะ และตอนพระยาวิวอบรมความประพฤติของกุลสตรีให้กับนางอุมมาหันดีผู้เป็นธิดา ดังคำประพันธ์ว่า

...นางแก้วก็โพเอา ใช้น้ำโภชนะอาหาร เลือกของหวานใส่พร้อม นาง
จึงน้อมยอถวายว่า ข้าแต่ราชบุตรตนหนุ่ม หน้า อันเป็นเจ้าชะลิตตา ขอเจ้า
อย่าคำก็เลสยังข้า เยื่อนห้วยหน้ามา เสวย ของบำหวานเลยเคี้ยวยาก
เจ้าคุณเคี้ยวเข้าปาก เม็ดขมชะคาว่าอันแล

คันท่ากินเข้าแล้ว นางดีเอาหมากพลู ใส่ขันแก้วมาทำ แต่งเบนคำยื่นเจ้า...

(สุชวิณะวิวหลวง : น.9-10 ผูก 4)

...ประการหนึ่ง หื้อนอนเด็กลุกเข้า นิ่งเข้าแลหุงแกง แปลงใจดีใส่สว่าง
สุกแล้วต่าง ๆ นานา คันท่าพ่อแม่ผู้ลุกมาแล้ว นางแก้วค่อยยกหม้อเข้ามาทำ
ของกินลาหลายสิ่ง ใช้น้ำยั้งหลายประการ คันท่าพ่อแม่ผู้กินแล้ว นางแก้ว
ค่อยเอาเมี่ยงหมากมาทำ แต่งเบนคำยื่นหื้อ...

(สุชวิณะวิวหลวง : น.8 ผูก 4)

จากคำประพันธ์ที่ยกมานี้จะเห็นว่า อาหารการกินที่กล่าวไว้ในวรรณกรรมเรื่องนี้จะเป็นการกล่าวโดยรวมว่าประกอบด้วยของคาวและของหวานโดยไม่ระบุชื่ออาหารไว้เลย และหลังจากการรับประทานอาหารเสร็จทุกครั้งจะมีการกินหมากและ เมี่ยง ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมนิยมของคนไทยโดยทั่วไปในยุคสมัยก่อน

3.1.2 ประเพณีท้องถิ่น

ประเพณีคือ แนวทางหรือธรรมเนียมปฏิบัติที่กระทำกันมาแต่ในอดีต และสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งอย่างต่อเนื่อง เป็นมรดกทางสังคมที่ถือว่าถูกต้องและดีงามของแต่ละกลุ่มชน การประพฤติปฏิบัติตามธรรมเนียมนี้มีทั้งในระดับบุคคลและในระดับสังคม (สุพัชรา, 2536 : 136)

ประเพณีท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อสายลาว ไ้ในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิมลระวีवलาง** มีดังต่อไปนี้

ก. การละเล่น

ศิราพร ฐิตะฐาน ณ ถลาง (2537: ปกหลัง) กล่าวว่า มนุษย์เราต้องมีทั้ง งาน และ เล่น トラบิใดที่มนุษย์ยังใช้ชีวิตประจำวันด้วยการแกว่งลูกตุ้มจาก งาน ไปหา เล่น トラบินี้มนุษย์ก็ยังคงต้องการวัฒนธรรมที่ให้ความบันเทิงใจซึ่งอาจจะเป็น นิทาน นิยาย ละคร เพลงหรือดนตรี

ไม่ว่าจะเป็นสิ่งคมบุพกาลหรือสิ่งคมปัจจุบัน กลุ่มชนให้ความสำคัญต่อการละเล่นเสมอ ทั้งในงานมงคลและงานอวมงคล วรรณกรรมเรื่องนี้ปรากฏประเพณีการละเล่นในฐานะ เครื่องบ่งบอกความสุขความสมหวังของกลุ่มชน โดยปรากฏการละเล่นในเรื่อง ตอนการฉลองสมโภชเมืองราชคฤห์และการฉลองสมโภชขบวนเสด็จนิวัดีเขตตุตรนครของสุชวิมลระวีวัลาง ดังคำประพันธ์ว่า

...ทั้งเสนาในแลเสนานอก ทุกค้ำวชอกไหลมา ไพร่ชานาแสนหมู่ พร้อม
กันเข้าไฟสุสว่างอุญญาณ เล่นมโหฬารพันในใหญ่ ทุกผู้เฝ่ห่มหัน ทั้งท้าวพระญา
แลเสนาอามาตย์ มาระรุดระราตเนื่องนั้น เล่น 7 วัน 7 คืนร่วมเร้า
ม่วนต่อเท่าหลายฉบับ เสียงขับชอต้องมาต ธรรมชาติโบราณ ปีเสียงหวาน
แลปี่ท้อ บัณเพาะว้ระลือพิณคำ ตามล่าน้ำอันช่างเล่น ต่าง ๆ นั้นเนื่อง

คิมี่แล...

(สุชวณะวาทหลวง : น.4 ผูก 2)

(ขอ = การจับได้ตอบระหว่างชายหญิง โดยมีปี่ซุดเป่าประกอบ มาต = การอ่าน
คำประพันธ์ประเภทหนึ่งซึ่งคล้ายร้อยยาวด้วยท่วงทำนอง บัณเพาะว์ = กลองชนิด
หนึ่ง ตะลื้อหรือสะลื้อ = เครื่องดนตรีที่คล้ายกับซอด้วง)

...คือเอากันไฟเล่นมโหรีต่าง ๆ เพื่อถือสว่างทวยเมา เอากันเล่นหลาย
เยื้อง อันเป็นเครื่องเล่นเมืองสวรรค์ เล่นกันหลายวันเป่าแล้ว เป่าปี่แก้ว
แถมซึ่ง คนทั้งเมืองคับคั่ง ไหลหลั่งเข้ามาดู ...

(สุชวณะวาทหลวง : น.13 ผูก 5)

(ซึ่ง = เครื่องดนตรีพื้นเมืองรูปร่างคล้ายกระจับปี่)

...เสนาหาญแวดล้อม อยู่พร้อมกันเนืองเนือง ม่วนเสียงซึงกับปี่ เป่าซุที่เป็น
คำ พิณค้ำกับดิ่งต่าง กลองสร้างใหญ่แลกลองซุม ปี่พายลมปี่ลื้อ บัณเพาะว์
ตะลื้อแตรทอง เสนาพรองนั่งเฝ้า แหนแทนเจ้าทุกเบื่อง ทุกพวยคิมี่แล...

(สุชวณะวาทหลวง : น.2 ผูก 6)

(ดิ่ง = เครื่องดนตรีชนิดหนึ่งคล้ายพิณ กลองสร้างใหญ่ = กลองหลวงคือกลองที่มีขนาด
ใหญ่ เวลาใช้ต้องบรรทุกลงไปบนเกวียน กลองซุม = กลองซุดหรือกลองหลายใบที่ใช้
บรรเลงร่วมกัน)

นับว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ได้สะท้อนภาพประเพณีการละเล่นของกลุ่มชนมากกว่าภาพสะท้อน
ด้านอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว โดยการละเล่นที่ปรากฏนั้นได้แก่การบรรเลงสะลื้อ ซึ่ง ปี่ กลองและ
มีการอ่านมาตและซอในงานฉลองสมโภชของกลุ่มชนด้วย

ข. การเกี่ยวพาราสี

การเกี่ยวพาราสีคือ การที่หนุ่มสาวพยายามแสวงหาบุคคลที่ตนมุ่งหวังไว้ ถือเป็นวิธีหนึ่ง ที่นำไปสู่การมีคู่ครอง โดยในระยะแรกจะเป็นการเลือกบุคคลที่ตนพอใจ จนกระทั่งถึงระดับที่ตนคิดว่า จะเลือกเป็นคู่ครอง (สุภัตรา, 2536 : 50-51)

นอกจากจะพบกันที่บ้านของหญิงสาวในยามค่ำคืนหรือการลงแขกในไร่นาแล้ว งานมหรสพ ก็เป็นอีกสถานที่หนึ่งซึ่งบรรดาหนุ่มสาวทั้งในและนอกห้องถักจะได้พบกันในสภาพที่สวยงามด้วย เครื่องแต่งกาย เมื่อเกิดความติดตาต่อใจในกันและกัน ฝ่ายชายก็จะเกี่ยวพาราสีฝ่ายหญิงด้วย ถ้อยคำหรือกิริยาอาการที่แสดงถึงความชอบพอ ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ ตอนชายหนุ่มลูก ของท้าวพระยาให้ความสนใจนางอุมมาทันตีแล้ว เกี่ยวพาราสีว่า

...ราชบุตรโต อันว่าลูกท้าวแลหลานพระญา เขาค้ทันนางอุมมาทันตีหนุ่ม
น้อย งามชื่นช้อยบุษยาม เขาปรารมภ์ใครได้ ลวดเข้ามาใกล้บุจจา ว่าดูรา
สรีโนชาเหยน้องรักที่ เจ้าไปมีที่ไผ่อ้างหัวใจ บันผีเมื่ออาสรัยจิมโกลิ เลี้ยง
แม่่อกออกไ้มาตา แต่เท่่อว่าอัน ลางพร่องกล่าววว่า สรีโสภาเหยผ่านผัว
นางแก้วเกิดดอยเงิน หิงมีนเป่าทันเต้า บัดนี้พี่จักเอาน้องรัก เมื่ออยู่เฝ้า
เมืองหลวงหุ้มแล ลางพร่องกล่าววว่า บัวหอมเหยหนุ่มน้อย ไผ่ปลงสร้อยแล
แหวนคำแดง บันผีแลกเมื่อแยงตางเจ้า ที่อพี่ได้ทันหน้า สรีหนุ่มเห้นบัวบาน
พร่องเท่อก ลางพร่องกล่าววว่า นางนงคราญเหยดอกไม้ พี่จักเอาเมื่อไว้เปน
คู่เสวยเมือง สรีบุญเรื่องเหยหนุ่มน้อย บันผีเมื่ออ้ออ้อยจิตใจ 1 เท่่อว่าอัน
ชุดนหุ้มแล

อด ในกาละนั้น นางอุมมาทันตีหนุ่มเห้น หันชายผู้งลูกเจ้าแลหลาน
พระญา มีวาจาต้านต่อ นางค้ช้ายตาผ่อผู้งชาย ชุมเขาหลายปั่นบ้ำ ผัด
เข้ากว่าไผ่มีนค้มีแล...

(สุวัณณะวัทหลวง : น.5-6 ผูก 2)

จากคำประพันธ์ที่ยกมา จะเห็นได้ว่าประเพณีการเกี่ยวพาราสีนั้น ฝ่ายชายจะใช้วาทศิลป์

โหม่นนำใจฝ่ายหญิงให้เกิดความสนใจ เช่น ถ้ารับรักแล้วจะให้ทั้งความสุขและฐานะทางสังคม จะอุปการะเลี้ยงดูพ่อแม่ของฝ่ายหญิง หรือบางรายก็อาจจะเข้ามาในลักษณะเจ้าชู้ยั๊กซ์ เจ้าชู้ไก่งิ้ว หรือปากว่ามือถึง ทำให้ฝ่ายหญิงเอียงอ้ายกับวาจาและกิริยานั้น กรณีที่การเกี่ยวพาราสีในเบื้องต้นนี้ทำให้ทั้งสองฝ่ายเกิดความพึงพอใจซึ่งกันและกันอย่างจริงจัง ก็คงจะมีประเพณีอันเป็นมงคลอื่น ๆ ติดตามมาในภายหลัง อนึ่ง ภาพสะท้อนจากวรรณกรรมเรื่องนี้ในด้านการเลือกคู่ครองแสดงให้เห็นว่าสังคมจะให้อิสระในการเลือกคู่ครองแก่หนุ่มสาว เช่น กรณีของสุชัฎฐะผู้อยู่ในฐานะราชโอรสซึ่งประสงค์จะแสวงหาชายาด้วยตนเอง ก็ได้รับการยินยอมจากพระบิดาและพระมารดาด้วยดี รวมทั้งนางอุมมาหันทดีซึ่งเป็นหญิงชาวบ้านนั้น นางเขมาวดีและพระยาวัฬุเป็นบิดามารดาที่ไม่ได้เข้ามายุ่งเกี่ยวหรือขัดขวางในการเลือกคู่ครองของนางเช่นกัน

ค. การตั้งชื่อ

ในวรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวถึงการตั้งชื่อไว้ 2 ประการ ได้แก่ การตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะคลอด และตั้งชื่อตามวันเดือนปีเกิด

1. การตั้งชื่อตามเหตุการณ์ขณะคลอดที่ปรากฏในเรื่อง ได้แก่ การตั้งชื่อของโอรสทั้งสามของพระยาขมพูเอกราชคือ นิลกุมาร คันธกุมาร และสุชัฎฐะกุมาร ตั้งคำประพันธ์ที่ว่า

...ส่วนว่า นางสุชัฎฐะกุมมา เมื่อทรงคัพพะ ได้สืบเดือนบัวรวมแล้ว ค้ประสูติ

ลูกแก้วผู้หนึ่งเป็นชาย ยิงทั้งหลายต่างถ้ำ รับด้วยผ้าผืนดี อันมีวันตั้งนวมค้อมคำ

ญาติทั้งหลายเอานิมิต อันกะทำเป็นเหตุ ใส่ชื่อเจ้านิลกุมมารตนวิเสส

นางแก้วข้าบังเกิด ได้ลูกแก้วผู้หนึ่งกุมมาร ยามเมื่อย่าจำส่วนอุณฺณณ นำเอา

บุพผาบานดอกไม้ มากราบไหวถวายนางคิมิแล ส่วนว่าญาติทั้งหลาย ค้มาใส่ชื่อ

ว่า คันธกุมมาร

เมื่อทรงคัพพะ ได้สืบเดือนแล้ว ค้ประสูติได้ตมแก้ว หน่อโพธิญาณ ผุงนงคราญ

ต่างถ้ำ รับด้วยผ้าผืนดีคิมิแล พราหมณ์ผู้ตั้งบเพท คีตุลักขณะนามวิเสสแห่งเจ้า

กุมมาร มีสมพารล้ำเลิศ เปนตนประเสีสุกว่าท้าวทั้งหลาย เขาจึงพร้อมกันใส่ชื่อ

สุชัฎฐะจักกุกุมาร...

(สุชัฎฐะวัฬุทอง : น.5-6 ผูก 1)

จากคำประพันธ์ที่ยกมานั้น จะเห็นได้ว่า การตั้งชื่อของสามกุมารนั้นเป็นการตั้งชื่อตาม เหตุการณ์ขณะคลอดกล่าวคือ มีคนรับด้วยผ้าสีแมงค่อม (ลักษณะคล้ายแมงทาบ) ก็ตั้งชื่อนิลกุมาร ขณะคลอดมีคนนำดอกไม้มาให้ตั้งชื่อว่าคันธกุมาร สำหรับสุวัณณะ ขณะคลอดมีการรับด้วยผ้าผิวคำ ก็นำจะให้ชื่อว่าสุวัณณะ ซึ่งมีความหมายว่าผู้มีผิวเนื้อคล้ายผิวคำ (ทอง) ได้ แต่เนื้อเรื่องกล่าวว่ามี การให้พราหมณ์เป็นผู้ตั้งชื่อให้ อันอาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญกับตัวละครเอกมากกว่าตัวอื่น อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อในลักษณะนี้ นอกจากจะปรากฏในกลุ่มชนชาวไทเขินแล้ว ก็ยัง ปรากฏในสังคมท้องถิ่นของดินแดนล้านนาและดินแดนใกล้เคียง เช่น ในขณะคลอดมีเสียงฟ้าร้องก็ตั้ง ชื่อว่า อ้ายฟ้าร้องหรืออินทาเพื่อน (ชื่อเดิมของครูบาศรีวิชัย นักบุญแห่งล้านนา) พระยีนวล ญาณ- ธมฺโม (สัมภาษณ์ 5 ตุลาคม 2538) เล่าว่า ในกรณีดังกล่าวนี้ ชาวไทเขินก็มักจะตั้งชื่อให้บุตร หลานกันอย่างง่ายๆ เช่น เด็กที่คลอดในช่วงที่มีงานปอยหลวง (งานฉลองศาสนสถาน) ก็ตั้งชื่อว่า อ้ายหลวง /อ้ายหลง/ เด็กที่คลอดแล้วไม่หายใจจนพ่อแม่คิดว่า เสียชีวิตแล้วและกำลังจะนำไปฝังก็ กลับเป็นปกติก็ตั้งชื่อว่า พุมมา /ตุมมา/(กำลังจะนำไปทิ้งแต่ฟื้นคืนมา) หรือจะให้ชื่อตามลำดับของ บุตรธิดาเช่น

บุตรคนที่ 1	ถ้าเป็นเพศชายจะตั้งชื่อว่า	อ้าย	ถ้าเป็นเพศหญิงจะตั้งชื่อว่า	เอื้อย
บุตรคนที่ 2	"	ยี่	"	อี๋
บุตรคนที่ 3	"	สาม	"	อาม
บุตรคนที่ 4	"	จ๋ว	"	อ้าว

อนึ่ง ชาวไทเขินจะ ไม่มีนามสกุลใช้ แต่จะใช้ชื่อของบิดาเป็นการบอกสกุลของตน เช่น พระยีนวล (แสง) มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อนี้ว่า พระภิกษุผู้เป็นบุตรชายคนที่ 2 ชื่อ นวล เป็นลูก ของ นายแสง , นางคำอี (แก้ว) มีรายละเอียดเกี่ยวกับชื่อนี้ว่า ผู้เป็นบุตรหญิงคนที่ 2 ชื่อ คำ เป็นลูกของ นายแก้ว โดยที่ชื่อเหล่านี้จะใช้กันในหมู่บ้านจึงจำได้ง่ายและไม่ซ้ำกัน ในกรณีที่มิชื่อซ้ำ กันในต่างหมู่บ้านก็จะใช้ชื่อหมู่บ้านกำกับให้ทราบอีกชั้นหนึ่ง เช่น นางคำอี (แก้ว) บ้านเพ้า กับ นางคำอี (แก้ว) บ้านทุ่งสี เป็นต้น แต่ชาวไทเขินที่อพยพเข้ามาอยู่ในเมืองไทยจะมีนามสกุลใช้กัน ทั้งนี้ นายโสภณ ไชยวัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตำบลแม่คะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ (สัมภาษณ์

17 กันยายน 2538) กล่าวว่า ในระยะแรกชาวไทเขินเหล่านี้จะตั้งนามสกุลของตนเพื่อทำบัตรบุคคลพื้นที่สูงซึ่งเป็นเอกสารผู้อพยพของกระทรวงมหาดไทย ต่อมาอีกระยะหนึ่งจะมีการดำเนินการทำบัตรประชาชนเป็นประชากรไทย ถือสัญชาติไทย เชื้อชาติพม่า ให้กับบุคคลเหล่านั้น

2. การตั้งชื่อตามวันเดือนปีเกิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้แก่ การตั้งชื่อของนางอุมาพันดี โดยยายเผ็กสัง ไชยาซึ่งได้รับการขอร้องจากนางเขมาวดีให้เป็นผู้ตั้งชื่อธิดาของตน ดังคำประพันธ์ที่ว่า

...ที่นั่น ย่าเถ่าสัง ไชยาแก่ คีมานับแต่ปีเกิด แลเดือนเกิดวันยาม นับตามชื่อ
แลนามถูกแล้ว จึงมาใส่ชื่อว่า นางหน่อแก้วอุมาพันดี...

(สุชวิมลภาวะ วาฬทอง : น.4 ผูก 2)

3.1.3 ค่านิยมของท้องถิ่น

ค่านิยม คือ ข้อกำหนดที่สมาชิกของสังคมส่วนใหญ่ยอมรับและยึดถือกันว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ เป็นพื้นฐานเพื่อใช้วินิจฉัยพิจารณา เลือกประพฤติปฏิบัติ ไม่ให้ขัดกับการยอมรับของสังคม ค่านิยมจะเป็นแกนกลางให้สมาชิกของสังคมยึดเป็นหลักของพฤติกรรม แนวความคิด วิธีการทำงาน ตลอดจนการประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ (อมรา, 2537: 20)

นิทานชาดก เป็นเครื่องมือในการอบรมสั่งสอนผู้คนในสังคมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ถูกที่ควรตามที่สังคมกำหนด คุณธรรมซึ่งสั่งสอนไว้ในเนื้อเรื่องนั้นจะสะท้อนค่านิยมในเรื่องความกตัญญูต่อพ่อแม่ การเชื่อฟังผู้ใหญ่ ความซื่อสัตย์ของหญิงต่อสามี ความใจบุญสุนทานและความเสียสละ อันเป็นค่านิยมพื้นฐานในสังคมที่เป็นสังคมพุทธศาสนา (ศิริพร, 2537: 23)

วรรณกรรมเรื่อง สุชวิมลภาวะ วาฬทอง ซึ่งใช้รูปแบบของนิทานชาดกในการนำเสนอได้เน้นให้เห็นถึงคุณธรรมพื้นฐานดังกล่าวอย่างชัดเจน ละเอียดลุลอ ทั้งในรูปแบบของคำสั่งสอนของตัวละครซึ่งอยู่ในบทบาทของผู้เฒ่าและผู้ปกครอง การตั้งปริศนาธรรมระหว่างตัวละคร และการแสดงให้เห็นด้วยพฤติกรรมของตัวละคร ผู้ที่อ่านหรือฟังวรรณกรรมเรื่องนี้ด้วยจิตปสาทะ ย่อมได้รับคุณธรรมเหล่านี้มาไว้ในสำนึก คุณธรรมที่แสดงให้เห็นค่านิยมของท้องถิ่น มีดังต่อไปนี้

ก. การปฏิบัติตนต่อผู้อื่น

การอยู่ร่วมกันในสังคมจะเป็นไปอย่างสันติสุขเมื่อสมาชิกของกลุ่มชนปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้องตามฐานะและบทบาท ตัวอย่างคำสอนที่ปรากฏในเรื่อง เช่น

คำสอนของสุชวีณณะแก่โอรสธิดาและบุคคลต่าง ๆ ตามฐานะ ได้แก่

คำสอนสำหรับผู้นำ

...ตาด ดูราเจ้าลูกรักแก่พ่อ ตั้งแรกก่อเป็นพระญา จูงหื้อชอบทศราชธรรม
สิบสิ่ง ไว้เป็นแก้วยิ่งกับทน สรีบัวบานเหยเจ้าพ่อ เจ้าจูงรำพึงต่อแก้วสาม
ประการ หื้อเคารพครบอย่าพระพุทธรเจ้า แลพระสถูปธรรมเจ้า กับทั้งพระ
สังฆะเจ้า หิงเถ้าแก่แลพ่อแม่ครูบา คัจฉก เป็นลีลาดวงประเสฐ...

คำสอนสำหรับข้าทาสบริวาร

...หาสา อันว่าข้ายังชาย หื้อเคารพครบอย่าเจ้า

คำสอนสำหรับบุตรธิดา

...ลูกเต้าหื้อครบอย่าพ่อแม่ แลปู่ย่าตายาย ทั้งญาติหลายเพื่อนพ้อง พี่น้อง
หื้อครบอย่าแยงกัน

คำสอนสำหรับสามีภรรยา

...ผัวเมียหื้อรักแพงกัน อย่าประหมาท ลีลาอย่าขาดเสียดน ผรุสวาจาอย่า

ทารุณจาหยาบ

คำสอนสำหรับผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ

...อย่าลักแลกลูกบึ้ง แลตาซังตายอย ยามเมื่อท่านมาสู้เข้า อย่าเอาบุง
แลตางน้อยมาใส่ ยามเมื่อท่านมาสู้ย พ้อยเอาบุงใหญ่มาทวง ใจพันพวง
มักโลก ครุบชิงเอาเข้าของท่าน มาเป็นของตน

(สุชวีณณะวัทหลวง : น.4 ผูก 7)

อย่างไรก็ตาม การอยู่ร่วมกันนั้นอาจมีการล่วงเกินกันบ้างในด้านกายกรรม วาจกรรมหรือ
มนกรรม ผู้ที่ล่วงเกินต่อผู้อื่นเมื่อสำนึกได้จะมีการขอโทษในการกระทำของตนที่เรียกว่า การสู่มา
การสมมาหรือการขอขมา โดยการนำดอกไม้ธูปเทียนไปขอให้บุคคลที่ตนได้ล่วงเกินให้ภัยต่อการ

กระทำนั้น หรืออาจจะกล่าวเพียงว่าจาในกรณีที่การกระทำนั้นไม่รุนแรงเกินไป การขอขมาปรากฏ
ในวรรณกรรมเรื่องนี้หลายครั้ง เช่น ตอนนางอุมาทันตีขอขมาต่อนาง เขมาวดีก่อนการเดินทางเข้า
ป่า เพื่อดูแลปรนนิบัติบิดาและตอนลูกสาวท้าวพระยาขอขมาต่อนางอุมาทันตี ดังคำประพันธ์ที่ว่า

ตอนนางอุมาทันตีขอขมาต่อมารดา

...นางจึงมาแรนเอา ชันเข้าตอกดอกไม้ลำเทียน ยกมาเวียนผายแผ่ ครพ
ไหว้แม่สมมา ว่าพระมาตาเหยเจ้าช้อย ช้าน้อยกราบวันทา ขอขมายังโธส
หลอนว่าข้า ได้กระทำสวดผิดธัมม์ คือว่ากายกัมม์บาปร้าย ย่างย้ายเป่าแวงตน
วสิริณ้านตอก ว่าร้ายตอกคำแข็ง มโนแรงกำเส้า หลอนว่าแม่เป็นเจ้า
หมองใจ วนุทีดูว่า ข้าขอสมมายังโธส แม่เป็นเจ้าค่อยโปรดขมาแต่เพื่อ

เมื่อนั้น นางเขมาวดีตนแม่ คีขมาโธสแก่ลูกตน ว่าสรีมงคลเหยลูกแก้ว
แม่คีขมาแล้วโธสทั้งมวลหันแล... (สุขวิมลฉวีवलวง : น.9 ผูก 2)

ตอนลูกสาวของท้าวพระยาขอขมาต่อนางอุมาทันตี

...สา อิติถียอ อันว่ายั้งทั้งหนุ่มหน้า อันเป็นลูกเจ้าแลหลานพระญา อัน
ได้ค่านางอุมาทันตีเมื่อก่อน เพื่อเป่ารู้ผ่อนโกรธา เขาจึงพร้อมกันมาสมมา
นางแก้ว เพื่อให้ออดโธสแล้วทั้งมวลหันแล

ส่วนอันว่า นางอุมาทันตีท่อนแก้ว รับแล้วจึงเจรจา ดูราเจ้าทั้งหลาย
เหย ข้าคีขมาโธสแก่สุเจ้า จูงอยู่เร้าเขาดีเพื่อ...

(สุขวิมลฉวีवलวง : น.1-2 ผูก 6)

โดยสรุปของค่านิยมด้านการปฏิบัติตนต่อผู้อื่นก็คือ การรู้จักฐานะ บทบาทและหน้าที่ และ
การปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่นั้น

ข. การทำบุญรักษาศีล

หัวใจของพุทธศาสนามี 3 ประการคือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจ
ให้สงบใสบริสุทธิ์ บุคคลใดที่ทำบุญรักษาศีลก็เท่ากับมีพุทธศาสนาในตัวตน การทำบุญรักษาศีลเป็น

ค่านิยมหลักของสังคมที่นับถือพุทธศาสนา ถือเป็นภาระบารุงหล่อเลี้ยงซึ่งพุทธศาสนา ได้ประการหนึ่ง
วรรณกรรมเรื่อง **สุชวัณณะวัพลวง** ได้สะท้อนค่านิยมนี้ไว้ในเนื้อเรื่องหลายตอน เช่น

ตอนพระยาวัว ได้เห็นการทำบุญรักษาศีลของชาว เมืองราชคชนคร

... ข้าคือ ไพบ๊วหัน พระพุทธรูปแก้วแลอาราม สำนางามสะอาด คนทั้งหลาย
ดีประสาทหื้อเปนนาน ยังเข้าน้ำ โภชนาอาหารหลายสิ่ง สัพพะยังเพทาน
กลางพร่องคัมมารักสาสิล 5 แลสิล 8 กฏแกวดสร้างนาบุญ กลางพร่องค้เอา
ตนเข้า ไพบ๊วช หื้อพันโทสกายา...

(สุชวัณณะวัพลวง : น.12 ผูก 1)

ตอนสุชวัณณะให้โอวาทแก่เสนาอามาตย์และไพร่ฟ้าประชาชน

... ตูรา ท่านทั้งหลายเฮยน้อยใหญ่ ผุงไพร่ฟ้าแลเสนา จุงมีใจใส่สัทธา
อย่าขาด อย่าได้ประหมาททางบุญ จุงชำระใจตน หื้อบัวรสุทธิดีแลแล้ว จุงรักสา
สิลแก้วแลฟังธรรม ...

(สุชวัณณะวัพลวง : น.13 ผูก 6)

นอกจากนี้วรรณกรรมเรื่องนี้ยังได้สะท้อนให้เห็นว่าในการทำบุญรักษาศีลนั้น เป็นไป
ตามความเหมาะสมกับฐานะของแต่ละบุคคล ในระดับชาวบ้านก็เป็นไปอย่างเหมาะสมกับฐานะของ
ชาวบ้าน ส่วนในระดับผู้นำก็ควรจะมีการทำบุญรักษาศีลให้สมกับคุณธรรม สีส (การรักษาศีลให้
บริสุทธิ์) ทาน (การให้) และ บริจาค (การเสียสละ) อันเป็นสามในสิบคุณธรรมของทศพิธ-
ราชธรรม ดังคำประพันธ์ว่า

... ส่วนอันว่า พระญาสุชวัณณะจักกเอกราชา ตนนั้นไซริ คั้นได้เสวยราชสิม
ปัตตอันประ เสิฐ เจ้าบังเกิดสัทธา คีมาแต่งศาลากว้านทานทั้งหลาย 6 แห่ง
4 หลัง วั 4 แจ่งปะตูเวียง หลังหนึ่งเรียงปะตูคุ่มน้อย พระยอดสร้อยยอ
ทาน หลังหนึ่งตั้งวั กลางเวียงที่กว้าง เจ้าแต่งสร้างเพทาน แลวันแลสอง
โกฏีแปนขนาด เป้าหื้อขาดสักวัน เจ้าค้รักสาสิลฟังธรรมทุกค่าเข้า ทรายต่อ
เท้ายาวชีวังหันแล...

(สุชวัณณะวัพลวง : น. 8 ผูก 6)

บุญ นิลเกษ (2529:52) กล่าวว่า พฤติกรรมอีกประการหนึ่งซึ่งถือเป็นกุศลกรรม ในอันที่จะส่งเสริมบำรุงหล่อเลี้ยงพุทธศาสนา ได้แก่ การก่อสร้างและบำรุงรักษาศาสนสถาน ศาสน-
วัตถุ และการบูชาสักการะสิ่งเหล่านั้น เช่น การบูชาองค์พระเจดีย์ หรือต้นศรีมหาโพธิ์ เป็นต้น
วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัหหลวง** ปรากฏคำสอนให้พุทธศาสนิกชนละเว้นจากพฤติกรรมอันจะเป็น
การทำลายพุทธศาสนา และถือเป็นกุศลกรรมที่สามารถส่งเสริมบำรุงหล่อเลี้ยงพุทธศาสนาได้ด้วย
ดังคำประพันธ์ว่า

...อย่าได้มี่างสถูปแลเจดีย์ อย่าตัดไม้ศรีมหาโพธิ์ อย่าช่างจริตเตียน
อย่าบีบบเบียนสิ่งขมคณาที่อแตก...

(สุชวิณะวัหหลวง : น.4 ผูก 7)

ค. ความกตัญญู

สังคมโดยทั่วไปยึดถือความกตัญญูเป็นค่านิยมพื้นฐานที่สำคัญ จนปรากฏพุทธภาษิตว่า
ความกตัญญูเป็นเครื่องหมายแห่งคนดี บุคคลใดก็ตามที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณไม่ว่าจะเป็นบุพการี
ครูบาอาจารย์หรือบุคคลผู้มีพระคุณอื่น ๆ ย่อมเป็นสิริมงคลต่อตนเอง รวมทั้งเป็นเยี่ยงอย่างให้แก่
สมาชิกในครอบครัวและในสังคมได้ด้วย

ค่านิยมด้านความกตัญญูเป็นคุณธรรมหลักที่วรรณกรรมเรื่องสุชวิณะวัหหลวง มีความ
ประสงค์จะนำเสนอให้แก่กลุ่มชน ด้วยการสอดแทรกไว้ในพฤติกรรมของนางอุมมาพันดี ดังเช่น

การปรานีบิดีเลี้ยงดูมารดา

...อหิ อันทว่าคู่นี้ คีได้อุปฐากแม่ ตั้งแต่อายุได้ 7 ปี คีได้กะทำวัตรตลอดดี
เบ่าถ้อย

...อหิ มาตา อันทว่าแม่แห่งคู่นี้ คีจักเบนทุกซ์ อันทเบ่ามีผู้ใช้ ในที่ใกล้ดิน
มือ แม้นว่าน้ำกินแลน้ำอาบ ไผจักหาบเอามา บันมาตามกันใช้ ไผจัก
มาผ่า ไม้แลหาหั่ว ไผจักมาแต่งคร้วกินบันแม่ ไผจักมาบุผ้าแลชวอนนอน
แม่เพียงจักใจวอนแมซึ่งกระด้าง ...

(สุชวิณะวัหหลวง : น.7 และ 10 ผูก2)

การยอมรับและปรนนิบัติบิดา

...อิ อ้นว่านางนาคใช้ คือได้ชื่อว่าเปเนียง แม้นพ่อคิงเป็นลัทธิจรจณอยู่
ในป่า ควรคูกว่าไพหา อุฎฐากยังพระบิดาพ่อเจ้า ทุกคำเข้าไหนวันชา...

(สัชวณะวฬวง : น.7 ผูก 2)

...นางคิม่าชาระยังชี้เยี้ยว กวาดเผี้ยวหือหมดใส่ นางคิไพตักน้ำมา ช่วย
ยังดินทั้ง 4 จังนวดคั้นพันทุกที่ไพมา ลูบหาด้วยของหอมต่างๆ หือพ่อเจ้า
ขึ้นสว่าง ใจบานคิมี่แล..

(สัชวณะวฬวง : น.4 ผูก 3)

...บิดา อ้นว่าพ่อแห่งข้า คือเป่าใช้เป็นชาติตยชาติ เป่าใช้มนุสสชาติเสวย
เมือง ...

(สัชวณะวฬวง : น.7 ผูก 4)

...ข้าแถมหาราชเป็นเจ้า จักเอาข้าเข้าเมืองผู้ถึงเมือง พันตั้งพระบุญเรื่อง
พ่อข้า จักละไว้หว่างป่าหญาตอมดาชะรีอ...

(สัชวณะวฬวง : น.6 ผูก 5)

จากคำประพันธ์ที่ยกมานั้น จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของนางอุมมาทนต์ที่ปรนนิบัติเลี้ยงดู
มารดาตั้งแต่วัยเพียง 7 ขวบ อีกทั้งให้การยอมรับบิดาที่เป็นลัทธิจรจณ ยอมบุกป่าฝ่าอันตราย
นานปีการเพื่อปรนนิบัติดูแลบิดา ครั้นเมื่อได้พบกับผู้ชายสูงศักดิ์ที่พึงประสงค์ในตัวนาง นางก็ไม่เคย
บิดบังชาติกำเนิด และเมื่อนางอยู่ในตำแหน่งชายาก็ไม่ทอดทิ้งบิดา ทั้งๆ ที่มีโอกาสอันงามซึ่ง
สวามีเสนอให้ การนำพระยาวิฑูเป็นผู้เป็นบิดาและบริวาร รวมทั้งนางเขมวดีผู้เป็นมารดาไปอยู่ด้วย
ในเขตตรนคร แสดงให้เห็นว่านางเป็นผู้มีความกตัญญูต่อบุพการีอย่างน่าสรรเสริญ พฤติกรรมของ
นางดังกล่าวมานี้เป็นคุณธรรมที่พึงถือปฏิบัติเป็นเยี่ยงอย่างแก่ผู้คนในสังคมได้เป็นอย่างดี

ง. คุณสมบัตินิของกุลสตรี

เอมอร ชิตตะโสภณ (2534:25) กล่าวว่า คุณสมบัตินิประการสำคัญของตัวละครเอก
ฝ่ายหญิง ได้แก่ การเป็นกุลสตรีที่ประกอบด้วยความเรียบร้อยอ่อนหวาน เก่งกาจบ้านการเรือน มี
ความซื่อสัตย์ต่อสามีและอ่อนน้อมถ่อมตน วรรณกรรมเรื่อง สัชวณะวฬวง ได้สะท้อนให้เห็นค่า

นิยมที่สังคมตั้งความปรารถนาให้สตรีเปรียบพร้อมด้วยคุณสมบัติดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากคำสอนของพระยาวัฑฒินาภที่ให้แก่นางอุมาพันธุ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง ในคำประพันธ์ที่ว่า

...ดูรา นางเหยถูกรักพ่อ ลูกแก้วหน่อสายใจ เจ้าจูงรักสาวจึ่งคำปาก อย่า
หือลำบากพวยลุน อย่าช่างครະฝัวตนแลพ่อแม่ พี่น้องแต่วงสาแต่เพื่อ ประ
การหนึ่ง สภาวะอันเปนมแม่เรือน อย่ามีใจบิดเบือนร้อนไหม้ เดียดที่ไกลฝั่ง
ฝัว หือมีใจรักสาพระเหนือหัวพ่อแม่ ทั้งเถ้าแก่ตายาย ทุกวันนายเที่ยงมัน
นางจุงค้อยกลั่นกะทำเพียร อย่าหือได้เป็นเวรพายหน้า คำหยาบข้าวอย่าหือ
ได้ถึงตัว คำอันเพิ่นจักใครหิวเผือดหน้า คำถ้อยข้าวอย่าหือแม่จับใบ อันหนึ่ง
ไฟเรือนไกล อย่าเอามาสู่มใส่เรือนไกลี พาร้อนไหม้กินแหมง นางจุงแปลง
ใจดีหือซื่อ อย่าครະซื่อฝัวขวัญ อย่าตามันด้วยชายฝูงอื่น อย่าเล่นลิ้นเนืองนั้น
ยามตาวันตกตำ ทุกผู้พร้าหา เรือน อย่าเชื่อนคิงพรากหืออง อย่าหือได้ถึงซ้อง
เนียนหา คันนางจักลา ตนไฟเล่นเรือนนอก หือรับพอกคั้นมา อย่าหือ
พระมาตาได้ร้อง นั้นหือหือองว่ามามาขึ้นเทอ

ประการหนึ่ง อย่าบุนตีลูกน้อย อย่าล้ำมตำว่ารำด้อยเสือกิน อย่าเอา
ดินถีบลูกเต้า อย่าตำเล่าว่าลูกมานทาง อย่าวางมือตีลูกน้อย ค้อยด้านถ้อย
สอนบัน อย่าหือเพิ่นได้หือใจเจ้า อย่าเสียดหือท่านครະเล่าถึงตัว นางจุง
ค้อยปรนินันตี พ่อแม่ฝัวอยู่สร้าง หือแปลงใจกว้าง แลปากคำหวาน ขานคำ
ต่อพ่อแม่สองเถ้า หือเรียกว่าพ่อแม่ทุกคำเนอ

ประการหนึ่ง นางจุงรักสาฝัวหนุ่มหน้า ทุกคำเข้ารวายตรี ชักช่วยตี
เสียดผ้า อย่าเสียดเขม้นหือข้าโคลคาวเทอ หือลูกก่อนนอนลุน อย่ามีใจบิด
เบียง อย่าคตเคี้ยวต่อฝัวตน อย่าวางบุญมักบาบ ตามสุภาพเมียแพงเทอ

ประการหนึ่ง หือนอนเด็กลูกเข้า นิ่งเข้าแลหุงแกง แปลงใจดีใส่ส่วาง
สุกแล้วต่าง ๆ นานา ดันพ่อแม่ฝัวลูกมาแล้ว นางแก้วค้อยยกหุ่มเข้ามาทำ

ประการหนึ่ง ที่ที่ตม่อตั้นซันไต เจ้าอย่าไปจุกอยู่ ที่เข้าสู่ปะตุ อย่าไผ่
นั่งมัน ที่ออกถันตรองเอาเท่อ พ้อมมีคำคำนี้สั่งเจ้า ลูกเต้าพ้ออย่าลืมเสีย...

(สุขวิณะวฬวง : น.7-8 ผูก 5)

คำสั่งสอนของพระยาวิ้วที่ให้แก่นางอุมมาทันตั้นนั้น กล่าวถึงสิ่งที่สตรีพึงปฏิบัติ อันได้แก่
การสำรวมกายวาจาใจ การทำหน้าที่แม่บ้านที่ดี การปรนนิบัติต่อสามีและพ่อแม่ของสามีด้วยความ
อ่อนน้อมถ่อมตน การอบรมสั่งสอนบุตรธิดาและความซื่อสัตย์ที่พึงมีต่อสามี ซึ่งนางได้จดจำและนำไป
ปฏิบัติตั้ง เช่นการ เคารพบนอบและพูดจา ไพเราะอ่อนหวานกับพ่อแม่ของสามีซึ่งปรากฏในเนื้อเรื่อง
ตอนนางอุมมาทันตั้นพบกับพระยาชมพูเอกราชากับนางสุวิณคุมมา ผู้เป็นพระบิดาและพระมารดาของ
สวามี ตั้งคำประพันธ์ที่ว่า

...ที่นั่น นางอุมมาทันตั้นผ่านแล้ว ลูกจากที่นั่นแล้ว คมายกเอายังดินแห่งพ้อ
ผัวแลแม่ผัว เจาะใส่หัวแห่งตนแล้ว นางแก้วคักกล่าวเจรจา ว่าข้าแต่พ้อแล
แม่เป็นเจ้า ตนอยู่เกล้าจอมหัว อหิ อันว่าข้านี้ คีหากเปนลูกสะใภ้ แห่งพ้อแม่
แก่่นใช้ทั้งสอง รอยว่าบุญสนองชกน้ำว จึงได้มาเปนลูกท้าวทั้งสองนี้แล

(สุขวิณะวฬวง : น.5 ผูก 6)

ส่วนคุณสมบัติด้านความซื่อสัตย์ของภรรยาที่พึงมีต่อสามีนั้น ได้ปรากฏในเรื่องตอนนาง
อุมมาทันตั้นขอติดตามออกบวชกับสุขวิณะ ตั้งคำประพันธ์ว่า

...เทว ข้าแต่มหाराชเปนเจ้า ตนปราบเหง้าชมพู จุงอินตุข้าน้อย ข้าจัก
ขอไฟ ขอมพระยอดสร้อยบวชเปนชี แม้นมีสุขแลทุกข์หลายมาก ข้าเบ้า
พรากองค์คำ...

(สุขวิณะวฬวง : น.6 ผูก 7)

คุณสมบัติของสตรีที่สะท้อนไว้ในวรรณกรรมเรื่อง สุขวิณะวฬวง แสดงให้เห็นค่านิยม
ของสังคมท้องถิ่นที่ปรารถนาให้สตรีเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยคุณสมบัติดังกล่าว ทั้งนี้เพราะ ครอบครัวใด
ก็ตามที่มีกุลสตรี เป็นแม่ศรีเรือนร่วมกับพ่อบ้านที่มีคุณธรรม ครอบครัวนั้นย่อมมีพื้นฐานที่อบอุ่นมั่นคง
สมาชิกซึ่งมาจากครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคงมัก เป็นบุคลากรที่ดีมีคุณภาพ อันจะช่วยส่งผลให้สถาบันต่างๆ
ในสังคมพัฒนาไปได้ด้วยดี

3.1.4 ความเชื่อ

ความเชื่อ คือ การยอมรับสิ่งต่าง ๆ ว่าเป็นจริง ทั้ง ๆ ที่สิ่งนั้นพิสูจน์ไม่ได้ด้วยเหตุผลหรือปราศจากเหตุผลมารองรับ ความเชื่อทำให้เกิดความมั่นใจ เกิดการสร้างสรรค์ ความสามัคคี ทำให้เกิดรูปธรรมอันเป็นพื้นฐานให้เกิดปัญญา ทำให้นับถือศาสนาได้อย่างมั่นคง และมีผลทางใจ ระบบความเชื่อของกลุ่มชนที่นับถือพุทธศาสนา จะเป็นความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธ ศีลางและเทวดา (สมิทธี สระอุบล, 2530 : 54-57 และ อมรา, 2537 : 125) ความเชื่อที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัหหลวง** มีดังต่อไปนี้

ก. ความเชื่อที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

ความเชื่อที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ได้แก่ ความเชื่อในเรื่องความฝันและการทำนายทายทัก ซึ่งกล่าวไว้ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องความฝันและการทำนายทายทัก

ตามคติความเชื่อโดยทั่วไปถือว่าความฝันเป็นลางหรือนิมิตบอกเหตุการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับตัวผู้ฝัน ความเชื่อเรื่องความฝันมักจะปรากฏในวรรณกรรมชาดกแทบทุกเรื่อง อันอาจเป็นกลวิธีของผู้สร้างสรรค์ ที่ต้องการเตรียมความพร้อมของผู้อ่านและผู้ฟังให้สามารถยอมรับเหตุการณ์ซึ่งจะเกิดต่อไปตามคำทำนายทายทักของผู้มีความรู้ความชำนาญในศาสตร์แห่งการทำนาย อันได้แก่ หมอโหรในราชสำนัก หมอทำนายประจำกลุ่มชนหรือการทำนายฝันด้วยตนเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าทั้งผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมและกลุ่มชนมีความเชื่อที่ตรงกันในเรื่องดังกล่าว

กล่าวกันว่าเหตุแห่งความฝันมี 4 ประการได้แก่ ธาตุวิปริต (ธาตุโยก) คือ ความฝันอันเกิดจากธาตุในร่างกายวิปริต อุบาทาน (จิตนิวรณ์) คือ ความฝันที่เกิดจากอุบาทานหรือความฝันใจ เพชฌดาตลใจ (เทพสังหรณ์) คือ ความฝันที่เกิดจากแรงบันดาลของเทวดา และ บุพนิมิต (บุพนิมิต) คือ ความฝันอันเป็นลางบอกเหตุล่วงหน้าแก่ผู้ฝัน (มณี, 2529 : 180)

ความฝันที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัหหลวง** เกิดจากเพชฌดาตลใจให้ฝัน และเป็นฝันที่บอกกลางดีทั้งสิ้น โดยได้ปรากฏความฝันก่อนการปฏิสนธิของตัวละครเอกฝ่ายชายและหญิง

ความฝันและการทำนายทายทักก่อนการประสูติของสุชวัณณะ มีดังนี้

...กาลนั้น โปธิสัตต์ตนองอาจ คือจิตตลาคลาดลงมา เอาปฏิสนธิในท้องแห่งนางราชเทวี นางคือนอนในรวายตรีก่อนใกล้รุ่ง นางแก้วมุ้งฝืนหัน ยังนิมิตตาอันยิ่ง ฝันว่าแก้วลอดฟ้า ถูกหนึ่งวังตงมา ทัดคองตาต่อหน้า แห่งนางหน่อฟ้าเทวี มีรัสน้ำสองอาจ คือว่าแก้วมีชาติดวงสวรรค์ ฝันว่านางรับได้แล้ว คือเอาแก้วลูกนั้น มาถวายแก่พระญา พระราชาชมชื่น รัสน้ำแก้วคือชะราบทั่วไพโรดที่อื่นถึง โกล ฝันว่าคนหลามไหลมา ไหว้ ผายดอกไม้บูชา ฝันว่าท้าวพระญาต่างประเทศ น้อมเข้าเขตสมพาร

...เทว ข้าแต่เจ้าตนประเสฐ ล้ำเลิศกว่าฝูงคน อันว่าอนทรายอันใด คือเป่าหอนว่าจักเกิด แก่พระราชเจ้าตนประเสฐดีหลี เท่าว่าสัตต์ตัวดีล้ำเลิศมานั่ง เกิดในท้องนาง เมือง สมพารเรื่องยสยิ่ง ประเสฐด้วยสิ่งทางทาน ปารมีญาณปราบทวีปทั้ง 4

(สุชวัณณะ วัวหลวง : น.4-5 ผูก 1)

ความฝันและการทำนายทายทักก่อนการกำเนิดของนางอุมมาหันที มีดังนี้

...ในเมื่อนางอุมมาหันที เข้ามาเอาปฏิสนธิในท้องแล้ว ส่วนนางแก้วตนแม่ ลวดฝืนหัน ยังมีชายผู้หนึ่งองอาจ เอาดอกไม้คำดวง 1 ดีขนาดมาบัน นางฝันว่ารับเอาแล้ว คือทัดทรงยังดอกไม้แก้ว ในหุคมีแล

...บุณฑิวเส ในวันลุนนั้นรุ่ง สายฟ้าพุ่งใสดี นางคืออัญชุลีกราบไหว้ ชะใช้กล่าวคำพอร ว่ามหาลาโภ อันว่าลาภสักการะอันประเสฐ จุงหือได้เกิด แก่ข้าชู้วันยามแต่เทอ

(สุชวัณณะ วัวหลวง : น.3 ผูก 2)

นอกจากจะมีการทำนายทายทักจากความฝันแล้ว เมื่อเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยไม่ทราบสาเหตุและวิธีแก้ไข ผู้ประสพความเดือดร้อนนั้นจะให้ผู้รู้ทำนายทายทักและแนะนำ ความเชื่อนี้ปรากฏในเรื่องตอนสุชวัณณะหลงป่า พระยาชมพูเอกราชได้ให้หมอโหรมาทำนายดวงชะตาของพระโอรส ดังคำประพันธ์ที่ว่า

...เมื่อนั้น พรหมณ์ทั้งหลาย ผูกจบไตรเพท รู้แจ้งเหตุชาติตา หาดนทราย
เข้าได้ เขาจึงไหว้พระอุวา เทว ข้าแต่มหाराชเจ้า อันว่าลูกหน่อเพ็ญ
ราชา ตามตั้งผู้ข้าทั้งหลาย พวยคู้นี้เข้าพอร้าย เทว่าพาปะเคราะห์ย้าย
รวายลี มาแกมโสมเคราะห์ดีสวด อังคารลวดตกภูมิ อันว่าลูกมหाराชเป็น
เจ้า ได้ต้องทุกข์น้อยหนึ่งเข้าพอดตาย พวยลุนจักได้ลาภใหญ่ พร้าจักได้ลูก
เต้ามาเมืองชาแล...

(สุชวิณะวัทหลวง : น. 13 ผูก 4)

นับว่าหมอโหรา หมอทำนาย หรือผีเจ้านายทั้งหลายที่ปรากฏในวรรณกรรมและชีวิต
จริงในสังคมท้องถิ่นเป็นผู้ที่ใช้ทั้งความรู้ด้านโหราศาสตร์ โสยศาสตร์และจิตวิทยา ในการทำนาย
ทายทัก จนทำให้ผู้ที่กำลังได้รับความเดือดร้อนใจในสถานการณ์ต่างๆ เกิดความสบายใจและคลาย
ความวิตกกังวลด้วยแนวคิดต่างๆว่า เรื่องร้ายจะกลายเป็นดี บุคลิกลักษณะที่น่าเชื่อถือและภูมิปัญญา
ของบุคคลเหล่านี้ถือเป็นโอสถชานานเอกสำหรับจิตใจของกลุ่มชนได้ประการหนึ่ง

นอกจากนี้แล้ว วรรณกรรมเรื่องนี้ยังสะท้อนถึงความเชื่อ เรื่องการทำนายดวงชะตา
ซึ่งมักทำพร้อมกับการตั้งชื่อของเด็กแรกคลอด และคำทำนายนั้นจะกล่าวถึงสิ่งที่ดีงามสำหรับอนาคต
ของเด็ก เช่น ยายเฒ่าสัง ไชยานอกจากตั้งชื่อของนางอุมมาหันทิจากวันเดือนปีเกิด แล้วยังได้
ทำนายดวงชะตาของนางอุมมาหันทิว่า

...จึงมาใส่ชื่อนางหน่อแก้ว อุมมาหันทิ เหตุด้วยปีเดือนทำนายว่า
นางแก้วผู้ประ เสิฐกุมมารี พายหน้าจักมี ยสศักดิ์เรื่องทั่วดาว ได้เป็น
นางหน่อท้าวราชเทวี..

(สุชวิณะวัทหลวง : น.4 ผูก 2)

จากคำประพันธ์ที่ยกมาจะ เห็นว่าวรรณกรรมเรื่องนี้ ปลุกฝังความเชื่อ เรื่องการทำนาย
ดวงชะตาว่ามีความถูกต้องแม่นยำ โดยใช้กรณีตัวอย่างของยายเฒ่าสัง ไชยาซึ่งสามารถทำนายดวง
ชะตาของนางอุมมาหันทิ ได้ถูกต้องตามพรที่พระอินทร์ประทานให้แก่นาง

ข. ความเชื่อเรื่องเขาวัว

สืบเนื่องจากการที่วัวบริวารพากันถอดเขาของตน เพื่อสร้างเป็นปราสาทให้ธิดาของ
ของพระยาวิ้วจึงเกิดความเชื่อว่าการที่วัวแต่ละตัวมี เขาในลักษณะต่างกันออกไปนั้นเกิดจากสาเหตุ
ที่วัวแต่ละตัวถอดเขาออกเป็นทานในลักษณะอาการที่ต่างกันออกไป ดังคำประพันธ์ว่า

..ดูข้าถอดเขาออกทาน แก่ศรีบัวบานลูกเจ้า เพื่อจักแต่งตั้งอยู่นางพุ่มหน้า
นคราญ ตั้งแรกแต่บัดนั้นมาถึงกาลบัดนี้แล้ว วัวทั้งหลายลวดมีเขา เป้าเสมอกัน
กลางตัวชั้นเมื่อฟ้า กลางตัวคดเมื่อหน้า เเงยหงาย กลางตัวมีพวยเขาสงพวย
ต่ำอ่วงอ้วย จึงเรียกว่าควายเขาคัวย ทิ้งเมืองเพื่ออันแล...

(สุชวิมลระวีหลวง : น.9 ผูก 3)

ความเชื่อในเรื่องเขาวัวของกลุ่มชนชาวไทเขิน ตามหลักคติชนวิทยาถือว่าเป็นเรื่อง
ของนิทานประเภทย่อยเหตุ ซึ่งเกิดขึ้นจากความเชื่อที่ต่างกันออกไปของแต่ละท้องถิ่น (กุหลาบ
มัลลิกะมาส, 2518 : 111)

ค. ความเชื่อเรื่องเทวดา

ระบบความเชื่อในกลุ่มชาติพันธุ์ไทจะผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเรื่องพุทธ ผีสงฆ์
และเทวดา ความเชื่อในเรื่องเทวดานั้นมีปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง สุชวิมลระวีหลวง เกือบจะ
ทุกตอน จนกล่าวได้ว่า เทวดาซึ่งมีพระอินทร์ เป็นหัวหน้ามีบทบาทเป็นผู้กำกับให้วรรณกรรมเรื่องนี้
ดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ บทบาทของพระอินทร์และ เทวดาที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อในเรื่องเทวดา
ปรากฏในเรื่องอย่างมากมายหลายตอน เช่น

พระอินทร์เป็นผู้ส่งพระโพธิสัตว์และนางผู้เป็นคู่บารมีมากำเนิด

...ยามนั้น ตนอินทามฆวาส คือโพชธราธนาว่า เทว ข้าโหวิฆหาราชเจ้าตน
ล้ำเลิศ ประเสริฐกว่าหมื่นคน แลเทวดาทั้งหลาย ผู้ข้าชอราธนา เจ้าคุณ
ประเสริฐ ขอจูงลงไฟเกิด ในท้องแห่งนางผู้ประเสริฐ สุวิมลระวีกุมมา

...พระญาอินทร์เสงดูหัน รุ่งแจ้งแล้วยังคำปราธนา แห่งนางพุ่มแก้ว เขมา
จึงเสงดูยังนางอุมมาพันดี เทวดานาถน้อยนาล อันจักจุติคลาดจากวิมาน

เอาปฏิสนธิในท้อง นางแก้วผู้ประเสริฐเขมมาดี...

(สัชวณะวาทหลวง : น.3 ผูก 2)

พระอินทร์ช่วยให้อัชฌิติกานของพระโพธิสัตว์สมบูรณ์ตามมโนปณิธาน

...ตนอินทเจ้าฟ้า หว่ายหน้ารำพึงดู ค็รู้ว่าหน่อสัฟัญญ์ตนเลิศแล้ว มักรี
หือตาแก้วเป็นทาน ควรคู่อันหลัง ไฟคำปารมีท่านใช้ หรือรีบได้ตรีสประพญา
สัฟัญญ์คือควรชา ว่าอันแล้ว ตนแก้วจึงคระนิงดู ว่าควรลงไฟชุ่มพุ่มแล้ว
ขึ้นไฟสุปราสาทแก้วชะสัตตา ขอเอาตาทั้งสองดวงผ่านแล้ว หือตนแก้วได้ยก
อัชฌิติกมหาทาน...

(สัชวณะวาทหลวง : น.10 ผูก 6)

เหวดาเนรมิตตนเป็นกวางนำทางนางอุมมาทันตีไปหาพระยาวิว และเป็นมะมั่งนำ

สัชวณะ ไปพบกับนางอุมมาทันตี

...เมื่อในกวางคำตัวผ่านแล้ว ค็กล่าวซึ่งนางยอดแก้วธิดาว่า ภพเท ดูรา
นาง อันว่าคำปราถนามักไฟ พี่หากจักนำเจ้าไต้เที่ยวไฟ เข้าตงไพรเถื่อน
กว้าง รอดที่อยู่สร้างพอบิตา แห่งนางชาแล

(สัชวณะวาทหลวง : น.11 ผูก 2)

...เหวบุตรตนนั้น ค็คิดจอตคระนิงใจว่า ควรคูไฟเนรมิต เป็นมะมั่งคำ
เถื่อนฟ้า ไฟยืนอยู่ต่อหน้า ม้าแห่งเจ้าราชกุมमार จอบหือเข้าไฟในหิมพานต์
หุ้มแล้ว หือไฟรอดที่อยู่ยังนางหน่อแก้ว อุมมาทันตีชาแล...

(สัชวณะวาทหลวง : น.2 ผูก 4)

วิบุณกรรมสร้างบรรณศาลาและอัฐบริขารให้พระโพธิสัตว์ตามบัญชาการของพระอินทร์

...พระอินทร์ค็รู้ว่า หน่อสัฟัญญ์ออกบวช สร้างประโยชน์กาวนา จึงเรียก
หาวิงวิสสุกัมม เหวบุตรตนผ่านแล้ว มาแล้วจึงสัญญา ว่าดูรา วิสสุกัมมเห
บุตรตนฉลาด ท่านจุงไฟเนรมิตอวาราสศาลา กับทั้งเครื่องบริขารนักบวช..

(สัชวณะวาทหลวง : น.7-8 ผูก 7)

พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปมีความเชื่อว่า พระอินทร์ เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของสวรรค์ ชั้นดาวดึงส์ เป็นเทพที่ค้ำชูพุทธศาสนา เป็นมิตรแห่งบุคคลผู้ประพฤติธรรมและให้ความช่วยเหลือ คนดียามที่เขา เหล่านั้นได้รับความเดือดร้อน (อุตม, 2523:75-77) บทบาทของพระอินทร์และ เทวดาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่า กลุ่มชนชาวไทยเชื่อก่อนหน้านี้มีความเชื่อ ในเรื่องของ เทวดา เหมือนกับพุทธศาสนิกชนทั่วไป

ง. ความเชื่อทางพุทธศาสนา

พระพุทธเจ้าคือองค์ศาสดาของพุทธศาสนา คุณอันอเนกอนันต์ของพระองค์ได้แก่ การ สามารถชี้แนะหนทางสู่นิพพานแก่สัตว์โลก พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไป จะได้รับการปลูกฝังให้กระทำ ความดีนานาประการโดยมีนิพพานเป็นเป้าหมายอันสูงสุด และผู้ที่ปรารถนา เป็นพระพุทธเจ้าก็จะสั่ง สมบารมีด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามหลักความเชื่อทางพุทธศาสนา เพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตนปรารถนา เช่นกัน

วรรณกรรม **สุชวันณะวิหหลวง** แสดงความเชื่อทางพุทธศาสนา ไว้ในเนื้อเรื่อง ทั้ง ด้วยวิธีการสั่งสอนโดยตรง การตั้งปริศนาธรรม และการประพฤติปฏิบัติของตัวละคร ซึ่งสามารถ แบ่งออกเป็น 2 ประการคือ ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้า และความเชื่อเรื่องนิพพาน

1. ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้า

ความเชื่อเรื่องพระพุทธเจ้านั้นปรากฏอย่างแพร่หลายในคัมภีร์ทางพุทธศาสนา เช่น **คัมภีร์ลลิตวิสตระ** ของพุทธศาสนาฝ่ายมหายาน กล่าวว่าพระพุทธเจ้ามีจำนวน 55 พระองค์ และ **คัมภีร์ชุกทิกายพุทธวงศ์** ของพุทธศาสนาฝ่ายหินยาน กล่าวว่า อดีตพระพุทธเจ้ามีจำนวน 27 พระองค์ อนาคตพระพุทธเจ้ามีจำนวน 1 พระองค์ และปัจจุบันพระพุทธเจ้ามีจำนวน 1 พระองค์ คือพระสมณโคดม ซึ่งเป็นปัญญาธิกพระพุทธเจ้าผู้ใช้เวลาสั่งสมบารมีเพื่อการตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า 3 ระยะคือ การบำเพ็ญพระบารมีตอนต้น (มโนปธาน) การบำเพ็ญพระบารมีตอนกลาง (วชิปธาน) และการบำเพ็ญพระบารมีตอนปลาย (ลัทธยาเทศน์ทำนวย) เป็นเวลานานถึง 20 อสงไขย กับแสนหมวกกับ (บำเพ็ญ ะวัน, 2535 : 3 และ เทพุนี,พระ, 2527 : 210)

วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวหลวง** แสดงความเชื่อในเรื่องพระพุทธเจ้าไว้ดังนี้
กล่าวถึงอดีตพระพุทธเจ้าคือพระธัมมพิสสี

...อดีต กาเล ในกาลอันข้ามล่วงแล้วมีนาน ยังมีสัพพัญญูตนหนึ่ง
ชื่อธัมมพิสสีผ่านผ้า เกิดมาเป็นครูแก้วปราบโลก ส่วนว่าคูพระตถาคตะ คีได้
คีได้มาเกิดพบศาสนาพระพุทธเจ้าตนนั้นไซริ...

(สุชวิณะวิวหลวง : น.3 ผูก 1)

กล่าวถึงการสร้างสมาธิ และมโนนิธานของผู้หวังเป็นพระพุทธเจ้า

...อิ อ้นว่าข้านี้ คีได้พำเพงมา ยังบารมีหลายมาก ข้าคีได้สร้างยาก
เหลือใจ ข้าคีหวังใครได้ ประหมาสัพพัญญู นำเอาสัตว์โลก กับทั้งเทวโลก
ได้พ้นจากโอมะ โลกสงสาร หือได้ถึงนิพพานกล้าหน้า ในกาลอันจักมาพาย
หน้า ทั้งเป่าคลาดเป่าคลา...

(สุชวิณะวิวหลวง : น.8 ผูก 4)

กล่าวถึงอชชัตติกทานอันเป็นธรรมสโมสรานุกการเป็นพระพุทธเจ้า

...อิที่ อชชัตติกทานนี้ ด้วยอชชัตติกทานนี้ ขอหือข้า ได้ตรัสประหม่า สัพพัญญู
เป็นพระตนหนึ่งพายหน้า นำสัตว์ขึ้นสู่ฟ้า แลมหาเนรพานแต่เทอ...

(สุชวิณะวิวหลวง : น.11 ผูก 6)

2. ความเชื่อเรื่องนิพพาน

แสง จันทรงาม (2531:21) กล่าวว่า เป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนา คือ ภาวะ
ปราศจากทุกข์ที่เรียกว่า นิพพาน เป็นภาวะจิตที่มีลักษณะสว่างด้วยความรู้ ความสะอาด ปราศจาก
กิเลสและความชั่ว สงบสุข เยือกเย็น สงสารและเห็นใจผู้อื่น

พระธรรมธีรราชกุมาร (2521 : 273-291) กล่าวว่า บุคคลผู้จะถึงนิพพานได้นั้น
จะต้องเป็นผู้ที่สามารถตัดกิเลสตัดหาทั้งหลายที่เรียกว่า สัณเฑาะว์ 10 โดยการบำเพ็ญวิปัสสนากรรม
ฐานเป็นพระอรหันต์บุคคลเพื่อเข้าสู่โลกุตระภูมิหรือภูมิซึ่งพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด อันได้แก่ นิพพาน
ซึ่งผู้ที่จะก้าวสู่การเป็นพระอรหันต์บุคคลได้นั้นต้องเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

วรรณกรรมเรื่อง **สุชวณะวิวาทวง** แสดงความเชื่อเรื่องนิพพานตามแนวคิดทาง
พุทธศาสนา ไว้ในเนื้อเรื่อง เช่น

กล่าวถึงบุคคลผู้บรรลุโสดาปัตติผล 3 จำพวก

...บุคคลโถ อันว่าบุคคลทั้งหลาย อันชงขวยกะทำบุญมากนักแล้ว ได้ถึง
ฐานะที่ผ่านแล้ว โสดาแลโสดา อันว่าโสดานั้นมี 3 จำพวก 1 นั้น ยัง
จักเกิดเป็นตัวเมืองคน 7ชาติ จึงอาจได้ถึงนิพพานชะแล จำพวกนั้นชื่อโก
ลังโก บุญเทียมตัวเบาขาด เกิดเป็นคน 3ชาติ แล้วจักนิพพานไปชะแล
จำพวกหนึ่งเอกพิชองอาจ เกิดเป็นคนชาติหนึ่ง แล้วจักได้ถึงนิพพานชะแล...

(สุชวณะวิวาทวง : น. 4 ผูก 5)

เป็นที่น่าสังเกตว่า วรรณกรรมเรื่องนี้ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องนิพพานซึ่งเป็นความ
เชื่อของกลุ่มชน เช่น

1. ความเชื่อว่าจะได้รับอานิสงส์สูงสุดคือนิพพาน โดยการให้ทานปราสาทเสาศีลา
ตามแบบพฤติกรรมของวิบบริวารซึ่งถอดเขาเพื่อสร้างที่อยู่ของนางอุมมาพันทีธิดาของพระยาวิว ดัง
คำประพันธ์ว่า

...ข้าแต่มหाराช เจ้าตนเปนยอด ตูข้าถอดเขาทาน แก่สรวิ้วบานลูกเจ้า
เพื่อจักแต่งที่อยู่ นางหม่มเหน้าองค์คราญ ด้วยเตชทานเยื้องนี้ไซริ้ ทือตูข้า
ได้เสวยสุข 3 ประการ มีนิพพานเปนที่จั้ง...

(สุชวณะวิวาทวง : น.9 ผูก 3)

2. ความเชื่อว่าจะได้พบนิพพานโดยการทำบุญรักษาศีล ดังคำประพันธ์ว่า

...ศูรา ท่านทั้งหลายเฮยน้อยใหญ่ ผุงไฟรฟ้าแลเสนา จุงมีใจใส่สัทธิธา
อย่าขาด อย่าได้ประหมาททางบุญ จุงชำระใจตน ทือบัวริสุทธิดีแล้ว จุงรักธา
ลิลแก้วแลฟั้งซั่มม หากจักนำตนตัว ทือได้ถึงสุขเกษมพายหน้า คือชั้นฟ้า
แลนิพพาน...

(สุชวณะวิวาทวง : น.13 ผูก 6)

E.B Tylor นักมานุษยวิทยาชาวอังกฤษ ผู้บุกเบิกในการศึกษาเรื่องศาสนา (อ้างใน อมรา, 2537:29) กล่าวว่า ศาสนาคือ ความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ศาสนามี 2 ประเภท ได้แก่

1. ศาสนาตามหลักคำสอนของพระศาสดา (doctrinal religion) คือศาสนาที่ศาสนิกปฏิบัติตามคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ของศาสนานั้น ๆ

2. ศาสนาแบบชาวบ้าน (popular religion) คือศาสนาที่ศาสนิกปฏิบัติตามความเชื่อของตนผสมผสานกับคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ของศาสนา

กุกุมา ชัยวินิตย์ (2531 : 3) กล่าวว่า พุทธศาสนาแบบชาวบ้านคือ พุทธศาสนาที่ชาวบ้านปฏิบัติตามความปรารถนาของตนผสมผสานกับคำสอนตามหลักพุทธศาสนา เป็นระบบศาสนาที่มีบทบาทและอิทธิพลต่อวิถีชีวิต อันสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ตลอดจนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่ทำให้กลุ่มชนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

เมื่อใช้ความรู้และแนวคิดในเรื่องของศาสนาดังกล่าว เข้ามาพิจารณาถึงความเชื่อเกี่ยวกับการทำความดีด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การให้ทานปราสาทเส้าเดียว การทำบุญรักษาศีลเพื่อนำไปสู่นิพพานที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุขวัณณะวัฏหลวง** และปรากฏเป็นวิถีปฏิบัติของกลุ่มชนชาวไทย จะเห็นว่า เป็นความเชื่อตามหลักพุทธศาสนาแบบชาวบ้านซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชนอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ตาม ถือได้ว่า ความเชื่อเรื่องพุทธศาสนาที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้มีส่วนทำให้ผู้อ่าน ผู้ฟังและผู้ใช้วรรณกรรมซึ่งเป็นชาวบ้านในสังคมท้องถิ่นได้รับรู้ถึงความเชื่อเรื่องพระพุทธรูปเจ้าและพระนิพพานในระดับชาวบ้าน อันอาจเป็นกลวิธีหนึ่งของวรรณกรรมชาดกพื้นบ้านที่สร้างความปิติ น้อมรับและพอใจที่จะกระทำความดี เพื่อสั่งสมบารมีตามแบบอย่างของพุทธศาสนิกชนทั่วไป โดยไม่ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริงของศาสตร์แห่งการเป็นพระพุทธรูปเจ้า หรือวิถีทางไปสู่นิพพานให้เกิดความย่อท้อต่อเป้าหมายที่มีระยะเวลาอันยาวนาน และการบำเพ็ญเพียรที่ต้องใช้ความอดทนอย่างยิ่งยวดนั้น ด้วยการให้ข้อคิดเพื่อเชื่อเชื่องและชักชวนผู้คนในสังคมท้องถิ่นให้กระทำความดีด้วยเหตุผลประการสำคัญ อันเป็นปรัชญาหลักของพุทธศาสนาว่า การเกิดมาในศาสนาของพระพุทธรูปเจ้านั้น นับเป็นโชคดีและมีโชคของง่ายนักที่จะมีโอกาสเช่นนี้ จึงควรเร่งกระทำความดี (เทพบุรี, 2527

:286) ดังที่วรรณกรรมเรื่อง **สุชวัณณะวัฬหลง** กล่าวว่า

...ผู้ยังชายแพะมวลงมาก จักได้พบศาสนาพระเจ้า คียากสุดใจ แมนั้น
ได้เกิดมาพบศาสนาแล้ว คียังเฝ้ารู้คุณแก้วเจ้า 3 ประการแท้แล บัดนี้บุญ
เรามี ได้สั่งมามากแล้ว จึงได้เกิดมาพบแก้วเจ้า 3 ประการ ครวดี
รักสาส์ลกินทานไผ่อย่าขาด ...

(**สุชวัณณะวัฬหลง** : น.13 ผูก 6)

ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมจากวรรณกรรมเรื่อง **สุชวัณณะวัฬหลง** ซึ่งได้กล่าวมาทั้งหมดนั้น ทำให้เห็นถึงค่านิยมของกลุ่มชนชาวไทย เช่นในด้านคุณธรรมต่าง ๆ ซึ่งกลุ่มชนปรารถนาให้สมาชิกของตนพึงมีและพึงเป็น ในด้านความเชื่อ เป็นระบบความเชื่อที่ผสมผสานกันระหว่างพุทธ-ผีสร้างและ เทวดา ส่วนในด้านวิถีชีวิตและประเพณีนั้น วรรณกรรมเรื่องนี้ไม่ได้กล่าวถึงอย่างชัดเจนละเอียดลออก อันอาจเป็นเพราะวรรณกรรมเรื่องนี้มุ่งสอนและปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม มากกว่าเรื่องอื่น ๆ ก็เป็นไปได้

เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมจะพบว่า ภาพสะท้อนสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวไทย ที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **สุชวัณณะวัฬหลง** มีความคล้ายคลึงกับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทอื่นๆ อันเนื่องมาจากการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง

3.2 **สุชวัณณะวัฬหลง** : การดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทย

E.B Tyler (อ้างใน ยศ สันตสมบัติ, 2537 : 11) กล่าวว่า วัฒนธรรมคือ ผลรวมของระบบความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ จริยธรรม กฎหมาย ประเพณี รวมทั้งความสามารถและอุปนิสัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลมาจากการเป็นสมาชิกของสังคม ถือเป็นมรดกทางสังคมที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดวัฒนธรรมได้แก่ ความเชื่อ และในสังคมที่นับถือพุทธศาสนานั้น พุทธศาสนิกชนเชื่อถือศรัทธาในพระวิริยบารมีของพระพุทธองค์เมื่อครั้งเสวยพระชาติต่าง ๆ ก่อนที่จะตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพระพุทธองค์เสวยพระชาติสุดท้ายเป็นพระเวสสันดรนั้น ได้แสดงคุณธรรมอันยิ่งใหญ่ในการบำเพ็ญทาน ฉะนั้น เมื่อมีผู้นำเรื่องราวของพระพุทธองค์ในพระชาติสุดท้ายซึ่งบันทึกไว้ใน เวสสันดรชาดก ใน พระสุตตันตปิฎก มาสร้างสรรคเป็นวรรณกรรม จึงได้รับความนิยมและยอมรับ จนกลายเป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมซึ่งก่อให้เกิดประเพณีเทศน์มหาชาติ และภาพจิตรกรรมฝาผนัง ในสังคมที่นับถือพุทธศาสนา ทั้งสังคมเมืองและสังคมท้องถิ่น

โดยที่ มหาชาติได้รับความนิยมและยอมรับจากพุทธศาสนิกชนทั้งความเป็นวรรณกรรม ประเพณีและจิตรกรรมฝาผนัง จึงเป็นอิทธิพลให้ผู้สร้างสรรควรรณกรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินได้นำวรรณกรรมเรื่องนี้มา เป็นพื้นฐานในการสร้างสรรควรรณกรรม และนำเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องผูกพันกับกลุ่มชนเข้ามาเพิ่มเติม ผสมผสานและปรับเปลี่ยน จนกลายเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น เรื่องสุชวิมลระวีวหลวง ขึ้นมา นอกจากนั้น กลุ่มชนยังใช้วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นคู่กับวรรณกรรม มหาชาติ ในทุกประการ

วิชา คลายนาทร (2530:102-103) กล่าวว่า วัฒนธรรมรอง (subculture) หมายถึงวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นมาจากการตอบสนองความต้องการทางสังคมของกลุ่มชน กล่าวคือ การที่กลุ่มชนปฏิบัติตามวัฒนธรรมหลัก (dominant culture) ในฐานะสมาชิกของสังคมใหญ่แล้ว กลุ่มชนก็จะมี การสร้างวัฒนธรรมรอง เพื่อเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มของตน

จากแนวคิดทางสังคมวิทยาดังกล่าว สุชวิมลระวีวหลวง จึงจัดเป็นวัฒนธรรมรองของชาติ มหาชาติ จัดเป็นวัฒนธรรมหลัก การปรากฏร่วมกันในบริบททางสังคมของวรรณกรรมทั้งสองเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจ ผู้ศึกษาจึงจะกล่าวถึงปรากฏการณ์ดังกล่าว โดยมุ่งเน้นการศึกษาวรรณกรรม เรื่อง สุชวิมลระวีวหลวง ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินตามลำดับต่อไปนี้

3.2.1 ประเพณีการตั้งธรรม

การตั้งธรรม ถือเป็นประเพณีการเทศน์ของพุทธศาสนิกชนในดินแดนล้านนาและดินแดนใกล้เคียง ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเอาพุทธวจนะและคำสอน ตลอดจนชาดก มาสั่งสอนพุทธศาสนิกชน

ประเพณีการตั้งธรรมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. การตั้งธรรมธรรมวัตร ได้แก่ การเทศน์ธรรมวัตร อันหมายถึงการเทศน์สั่งสอนตามคัมภีร์ทางศาสนาโดยทั่ว ๆ ไป เช่น ธรรมในหมวดปัญญาสาตก ชาดกนอกนิบาต หรือธรรมอื่น ๆ ที่กลุ่มชนร่วมกันกำหนดและฟังกันในกลุ่มของตน มีระยะเวลาไม่เกิน 3 วันติดต่อกัน

2. การตั้งธรรมหลวง หรือประเพณีการเทศน์ มหาชาติ อันหมายถึงการการเทศน์ธรรมวัตรและ มหาชาติ มีระยะเวลา 3 - 7 วันติดต่อกัน

(มณี, 2529:95 และอุดม, 2526:124-125)

ในสังคมที่นับถือพุทธศาสนา ไม่ว่าจะ เป็นสังคมเมืองหรือสังคมท้องถิ่น มีประเพณีสำคัญอย่างหนึ่งคือ ประเพณีการเทศน์ มหาชาติ ในภาคกลางของประเทศไทยจะจัดประเพณีขึ้นในระหว่างเดือน 5 - 6 ขณะที่ดินแดนล้านนาซึ่งเรียกประเพณีนี้ว่า ประเพณีการตั้งธรรมมหาชาติ หรือ ตั้งธรรมหลวง จะนิยมจัดใน 3 ช่วง คือ 1. ออกพรรษาหรือเดือนสิบสองเพ็งซึ่งตรงกับเทศกาลลอยกระทง 2. ประมาณเดือน 2 - 3 ของล้านนาซึ่งเป็นระยะที่ชาวบ้านเสร็จจากการเก็บเกี่ยวข้าว 3. จัดขึ้นในบางโอกาสเช่น งานบอย (งานฉลอง) งานบวช งานผูกพัทธสีมา และงานศพ แต่จะเลือกเทศน์เฉพาะบางกัณฑ์เท่านั้น (ประคอง, 2519 : 146-148 และ มณี, 2529 : 95) ในส่วนของกลุ่มชนชาวไทเขินเมืองเชียงตุงนั้น เรียกประเพณีการเทศน์ มหาชาติ ว่า ประเพณีการตั้งธรรมมหาชาติ /เวสสันดร /มหาปาง หรือเรียกกันตามภาษาชาวบ้านว่า ประเพณีตั้งธรรม และจะจัดประเพณีนี้ใน 2 ช่วง คือ 1. ในระหว่างเข้าพรรษาโดยจะเริ่มมีประเพณีนี้ ตั้งแต่วันพระที่ 3 ของฤดูกาลเข้าพรรษาไปจนถึงก่อนออกพรรษา 2. ในบางโอกาสเช่น งานบอย งานบวช งานผูกพัทธสีมาและงานขึ้นบ้านใหม่ แต่จะเลือกเทศน์เฉพาะบางกัณฑ์เช่นเดียวกับในล้านนา โดยทั่วไปแล้ว ประเพณีเทศน์มหาชาติจะมีระยะเวลาในการจัดจำนวน 2 -3 วัน หรือไม่เกิน 7 วัน ซึ่งแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะร่วมและแตกต่างของประเพณีนี้ตามวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นนั้น ๆ ลักษณะร่วมประการหนึ่งก็คือธรรมที่ใช้เทศน์ในประเพณีเทศน์ มหาชาติ ของภาคกลาง ล้านนาและกลุ่มชนชาวไทเขินเมืองเชียงตุง เป็นธรรมเรื่องเดียวกันได้แก่ คาถาพัน (รวมคาถาจาก 13 กัณฑ์) อานิสงส์มหาชาติ และ มหาชาติ 13 กัณฑ์ แต่ในล้านนาและกลุ่มชนชาวไทเขิน จะมีการเทศน์ธรรมวัตรเรื่องต่าง ๆ เช่น ธรรมบารมี นิพพานสูตร มาลัยสูตร หรือ

ภาพที่ 8 ประเพณีการตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินเมืองเชียงตุง ประเทศพม่า ปี 2538

ภาพที่ 9 ประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินอพยพบ้านปางควาย อําเภอฟาง จังหวัดเชียงใหม่
ปี 2538

ไชยสิงคะ เพิ่มเติมในประเพณีการตั้งธรรม การเทศน์ธรรมวัตรของล้านนานั้นจะไม่เจาะจงธรรมวัตรเรื่องใดเรื่องหนึ่ง แต่กลุ่มชนชาวไทเขิน เมืองเชียงตุงนั้น จะเจาะจงเทศน์ธรรมวัตรชาตคนอกนืบาตเรื่อง สุธวัณณะวิวัหลวง ในลำดับก่อนการเทศน์ มหาชาติ เสมอ และถือเป็นวิถีปฏิบัติในประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนมาแต่โบราณกาล

สำหรับอานิสงส์ของการฟังเทศน์ มหาชาติ นั้น พุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปเชื่อกันว่า ถ้าฟังเทศน์ มหาชาติ ครบ 13 กัณฑ์ภายในหนึ่งวันจะได้พบศาสนาพระศรีอารีย์ และนอกจากนั้นยังเชื่อว่าผู้เป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์แต่ละกัณฑ์จะได้รับอานิสงส์ต่าง ๆ กันไป เช่น กัณฑ์ศพร จะสมปรารถนาในทุกสิ่งที่ต้องการ บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติ เมื่อสิ้นชีวิตจะได้ขึ้นสวรรค์และถึงพระนิพพาน กัณฑ์หิมพานต์ จะประสบกับความสุข บริบูรณ์ด้วยทรัพย์สมบัติและลูกเมีย และ กัณฑ์ชุกก จะบริบูรณ์ด้วยทรัพย์ มีผิวพรรณผ่องใส เป็นที่รักใคร่แก่คนและเทวดา มีบริวารคอยรับใช้ และมีลูกเมียที่อยู่ในโอวาท (ธรรมราชาอนุวัตร, พระ, 2498:2-4) ส่วนชาวไทเขินนอกจากจะเชื่อในเรื่องอานิสงส์ที่พึงได้รับจากการฟัง หรือการเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ มหาชาติ เหมือนกับพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปแล้ว ก็ยังมีความเชื่อว่า ชีวิตของตนจะมีความสมบูรณ์อย่างเต็มที่เมื่อได้เป็นเจ้าของงานประเพณีตั้งธรรมและประเพณีทานน้ำอ้อยอีกด้วย

อนึ่ง กลุ่มชนชาวไทเขินถือว่า การได้เป็นเจ้าของงานประเพณีตั้งธรรมและประเพณีทานน้ำอ้อยเป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคมของบุคคลหรือครอบครัวว่าถึงพร้อมทั้งชื่อเสียงเกียรติยศ ฐานะทางการเงินและการยอมรับจากสังคม (อ่านเพิ่มเติมได้ใน ทวี, 2537 : 1-5)

ก. บทบาทร่วมของกลุ่มชน

ประเพณีตั้งธรรม เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชน และยังทำให้กลุ่มชนมีบทบาทร่วมกันทั้งพระสงฆ์และชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของปัจเจกบุคคลในกลุ่มชนด้วย บทบาทของกลุ่มชนชาวไทเขินซึ่งร่วมกันตั้งวัตถุประสงค์ และวางแผนดำเนินงาน จนทำให้ประเพณีตั้งธรรม ประสบความสำเร็จและลุ่่วงไปด้วยดีนั้น ดำเนินไปตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ภาพที่ 10 บทบาทร่วมของกลุ่มชนชาวไทเขินเมืองเชียงตุงในประเพณีสงกรานต์ ปี 2538

ภาพที่ 11 บทบาทร่วมของกลุ่มชนชาวไทเขินอพยพบ้านปางควายในประเพณีตั้งธรรม ปี 2538

ลิขสิทธิ์ © by Chang Mai University
All Rights Reserved

1. วัตถุประสงค์ในการจัดงาน กลุ่มชนจัดงานประเพณีตั้งธรรมเพื่อ

1. สืบทอดวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน

2. นำรายได้เป็นปัจจัยในการดำเนินกิจการทางพุทธศาสนาของวัด

ในบางกรณี มีการนำเหตุการณ์ปัจจุบันในสังคมมาเป็นวัตถุประสงค์ร่วมด้วย เช่น ในประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินบ้านปางควายเมื่อปี 2538 จัดขึ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี

2. การวางแผนดำเนินงาน

1. เจ้าอาวาสและคณะกรรมการของวัดประชุมปรึกษา เพื่อกำหนดวันงานประเพณีตั้งธรรม และสรรหาเจ้าภาพของงาน

2. พิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยมีเจ้าอาวาสของวัดเป็นเจ้าศรัทธาภายใน (ประธานฝ่ายสงฆ์) และเจ้าภาพของงานเป็นเจ้าศรัทธาภายนอก (ประธานฝ่ายฆราวาส) นอกจากนั้นก็จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานฝ่ายต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแต่งตั้งให้พระสงฆ์และชาวบ้านได้มีบทบาทร่วมกัน อันประกอบด้วยคณะกรรมการฝ่ายธุรการ ฝ่ายพิธีการ ฝ่ายจัดสถานที่ ฝ่ายอาหารและเครื่องดื่ม ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายการแสดง และฝ่ายการเงิน

3. คณะกรรมการแต่ละฝ่ายที่ได้รับการแต่งตั้งจะนัดหมายประชุม เพื่อปรึกษางานและมอบหมายหน้าที่รับผิดชอบ หน้าที่ของคณะกรรมการแต่ละฝ่ายโดยสังเขปมีดังต่อไปนี้

ก. ประธาน

เจ้าศรัทธาภายใน (ประธานฝ่ายสงฆ์) มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่คณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ดูแลและประสานงาน เพื่อให้ประเพณีตั้งธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

เจ้าศรัทธาภายนอก (ประธานฝ่ายฆราวาส) มีหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในงานประเพณีทั้งหมด นับตั้งแต่ค่าปัจจัยไทยทาน ค่าจัดสถานที่ ค่าอาหาร และอื่น ๆ โดยมีศรัทธาของวัดร่วมสมทบตามกำลังศรัทธา หากปีใดไม่มีผู้ใดรับเป็นเจ้าภาพ กลุ่มชนซึ่งเป็นศรัทธาของวัดนั้นๆจะร่วมกันเป็นเจ้าภาพโดยแต่งตั้งให้ผู้ในกลุ่มชนให้ความเชื่อถือเป็นประธานฝ่ายฆราวาส

สำหรับการจัดงานประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน ประจำปี 2538 ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้เป็นกรณีศึกษามีรายละเอียดของวันเวลาและประธานดำเนินงานดังนี้

1. วัดจอมคำ เมืองเชียงตุง วันที่ 10-12 สิงหาคม 2538

ประธานฝ่ายสงฆ์ พระยีนวล ญาณธมฺโม เจ้าอาวาสวัดจอมคำ

ประธานฝ่ายฆราวาส นายสามทิพย์ ผู้ใหญ่บ้านบ้านจอมคำ ตัวแทนคณะศรัทธาและกลุ่มหนุ่มสาววัดจอมคำซึ่งร่วมกันเป็นเจ้าของภาพ

2. วัดหัวช่วง เมืองเชียงตุง วันที่ 1-3 กันยายน 2538

ประธานฝ่ายสงฆ์ ครูบาสาม โชติโก เจ้าอาวาสวัดหัวช่วง

ประธานฝ่ายฆราวาส ทนายแสงหนุ่มและนางแสงจิ่ง ศรัทธาวัดหัวช่วง

3. วัดเชียงขุ่ม เมืองเชียงตุง วันที่ 8-10 กันยายน 2538

ประธานฝ่ายสงฆ์ พระสิทธิหนุ่ม จิตตวณฺโณ เจ้าอาวาสวัดเชียงขุ่ม

ประธานฝ่ายฆราวาส นางทิพย์ (เศรษฐี) ศรัทธาวัดเชียงขุ่ม

4. วัดปางควาย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 16-18 กันยายน 2538

ประธานฝ่ายสงฆ์ พระอธิการสิทธิ ธมฺมธโร เจ้าอาวาสวัดปางควาย

ประธานฝ่ายฆราวาส นายโสภณ ไชยวัง ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 6 ตัวแทนคณะศรัทธาและกลุ่มหนุ่มสาววัดปางควายซึ่งร่วมกันเป็นเจ้าของภาพ

ข. คณะกรรมการฝ่ายธุรการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่ ตกธรรม คือ การหาเจ้าศรัทธาที่จะรับเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ ซึ่งมักทำโดยวิธีการจัดหาลากชื่อธรรมที่จะใช้เทศน์ในประเพณีตั้งธรรมให้ศรัทธาชาวบ้านได้จับฉลากเพื่อเป็นเจ้าของกัณฑ์ โดยธรรมแต่ละกัณฑ์จะกำหนดจำนวนไว้เช่น กัณฑ์ละ 20 ฉลาก ในแต่ละฉลากบอกชื่อกัณฑ์และวันเวลาที่จะเทศน์ไว้ เพื่อให้ผู้เป็นเจ้าของกัณฑ์รับทราบและเตรียมตัวล่วงหน้า ถ้าตกธรรมได้มากเท่าใดก็หมายถึงการมีจำนวนผู้ฟังเทศน์มาก เงินรายได้จากปัจจัยไทยทานย่อมมากตามด้วย ทั้งนี้ วัดที่จัดงานประเพณีตั้งธรรมและกำลังอยู่ในระยะก่อสร้างศาสนสถาน ผู้เทศน์จะถวายปัจจัยไทยทานคืนเพื่อร่วมสมทบการก่อสร้างศาสนสถานนั้น แต่ในกรณีที่ประเพณีนี้ไม่มีเจ้าภาพก็จะไม่มีการตกธรรม เนื่องจากเจ้าภาพจะเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ทั้งหมด

เอกสารที่ 1 จลากรธรรมในประเพณีตั้งธรรมวัตปางควาย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

<p>๑๑.๐๐ น. มุก 1 ๑๒.๐๐ น. 16 คุ้มวง ๑๓.๐๐ น. 12 ๑๓.๐๐ น. 8 คุ้ม ๑๐.๐๐ (11.๐๐ น. 45)</p>
<p>สุนัขจรณะ พุทที (1) คุ้มวง คุ้มที่ 16 คุ้มฆาณ เดือน 12 เหนือ แรม 8 ค่ำ เวลา (11.00 น. - 45)</p>
<p>กตมกตอวี่ (1) ๑๒.๐๐ น. 18 คุ้มวง ๑๓.๐๐ น. 12 ๑๓.๐๐ น. 10 คุ้ม ๑๐.๐๐ (๑.๐๐ น. ตอนเช้า)</p>
<p>กัณณะ กัจจลิตี (1) คุ้มวง คุ้มที่ 18 คุ้มฆาณ เดือน 12 เหนือ แรม 10 ค่ำ เวลา (๑.๐๐ น. ตอนเช้า)</p>

2. กำหนดตัวพระภิกษุสามเณรที่จะ เป็นผู้เทศน์ในแต่ละกัณฑ์ โดยผู้เทศน์เป็นพระภิกษุสามเณรที่อยู่ในวัดนั้น ๆ และต่างวัด เนื่องจากมีประเพณี หัวอุโบสถเดียวกัน หรือ หัววัดเดียวกัน คือ การนิมนต์เจ้าอาวาส พระลูกวัด และศรัทธาชาวบ้านของวัดต่าง ๆ ที่อยู่ในตำบลหรืออำเภอเดียวกัน มาร่วมงานด้วย ทั้งนี้ ในแต่ละวัดจะ เลือกสรรผู้มี เสียงดี หรือเทศน์ได้ไพเราะ มาเทศน์ให้ศรัทธาชาวบ้านฟังและถ้าเทศน์ได้ดีจนเป็นที่กล่าวขวัญกันในหมู่ผู้ฟังก็ถือว่าสร้างชื่อเสียงให้แก่วัดนั้น จนมีการระบุชื่อผู้เทศน์และชื่อกัณฑ์ในประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินครั้งต่อไป

3. จัดทำใบบอกบุญหรือหนังสือแจ้งกำหนดการส่งไปยังหัววัดต่าง ๆ เพื่อให้มา ร่วมงานประเพณีและนิมนต์พระภิกษุสามเณรของวัดนั้น ๆ ให้เป็นผู้เทศน์ธรรมตามที่กำหนด

4. รวบรวมรายชื่อเจ้าของกัณฑ์เทศน์ (ในกรณีที่ไม่มีเจ้าภาพ) ชื่อผู้เทศน์แต่ละกัณฑ์ ให้แก่คณะกรรมการฝ่ายพิธีการต่อไป

ค. คณะกรรมการฝ่ายพิธีการ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ร่วมกันพิจารณาธรรมที่จะใช้เทศน์ เตรียมคัมภีร์ และจัดลำดับพิธีการในแต่ละวันเพื่อเป็นกำหนดการของประเพณีตั้งธรรม อันเป็นการทำงานประสานกับคณะกรรมการฝ่ายธุรการ

2. กำหนดตัวผู้ทำหน้าที่พิธีกร มรรคนายก ผู้จัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในพิธีการ เช่น ปัจจัยไทยทาน ข้าวตอก ดอกไม้ ธูปเทียน ดอกไม้เงินดอกไม้ทอง และคณะผู้ประโคมดนตรี อันประกอบด้วย มโหรี กลอง กังสดาลและสังข์ เพื่อแสดงอนุโมทนาการหลังการเทศน์จบลงทุกกัณฑ์

ง. คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมสถานที่ โดยทั่วไปมักใช้พระวิหารเป็นสถานที่ประกอบพิธี การจัดสถานที่เริ่มตั้งแต่การหาซุ้มประตูป่า มีการปักตุงผ้าแบบต่าง ๆ หลายหลากสี ซึ่งมักใช้ตุงไชย (ตุงไชยคือ ตุงที่มีรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าใหญ่และยาว) แขนวนไว้บนเสาไม้ไผ่ปักเป็นแถวเรียงรายตามสองข้างทางที่จะเข้าสู่วัด ในบริเวณวัดป่าภราดร จัตรธง ต้นกล้วย ต้นอ้อย ต้นกุ่ม ต้นข่า รอบพระวิหาร ภายในพระวิหารจะแขวนรูปภาพที่ตัดด้วยกระดาษเป็นรูปช้างร้อย ม้าร้อย ผู้หญิงร้อย ผู้ชายร้อย และประดับด้วยตุงไย ตุงปีเกิด (ตุงไยคือ ตุงที่ทำด้วยเส้นด้ายหรือเส้นไหมผูกกันคล้ายไยแมงมุม ตุงปีเกิดคือ ตุงที่มีรูป 12 ปีนักษัตร) หรือตุงอื่น ๆ ที่ศรัทธาชาวบ้านนำมาถวาย

เอกสารที่ 2 **บัตรเชิญและใบนิมนต์พระภิกษุสามเณร เพื่อร่วมงานประเพณีสังฆกรรม วัดกุญจณ**

พระอริยสงฆ์

ด้วยพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีคุณงามความดีเป็นที่ประจักษ์แก่ชนทั้งปวง และด้วยพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีคุณงามความดีเป็นที่ประจักษ์แก่ชนทั้งปวง และด้วยพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีคุณงามความดีเป็นที่ประจักษ์แก่ชนทั้งปวง

การตั้งพระสงฆ์วัดกุญจณ

- ๑. พระสงฆ์ ๑ รูป ชื่อ ๑/๒๑-๑ พระสงฆ์ วัดกุญจณ
- ๒. พระสงฆ์ ๑ รูป ชื่อ ๑/๒๑-๒ พระสงฆ์ วัดกุญจณ
- ๓. พระสงฆ์ ๑ รูป ชื่อ ๑/๒๑-๓ พระสงฆ์ วัดกุญจณ
- ๔. พระสงฆ์ ๑ รูป ชื่อ ๑/๒๑-๔ พระสงฆ์ วัดกุญจณ
- ๕. พระสงฆ์ ๑ รูป ชื่อ ๑/๒๑-๕ พระสงฆ์ วัดกุญจณ

ซึ่งพระสงฆ์ทั้งปวงนี้ มีคุณงามความดีเป็นที่ประจักษ์แก่ชนทั้งปวง และด้วยพระอริยสงฆ์ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ มีคุณงามความดีเป็นที่ประจักษ์แก่ชนทั้งปวง

พระอริยสงฆ์

(ปริวรรต)

มหาเวสสันดรประเวณี

บุคคลจะเจตนาผู้เข้าทั้งหลาย วัดกุญจณ เวียงท่าขี้เหล็ก ทั้งสองคณะในนอก พายในพมาส มีพระภิกษุเจ้าอาวาสเป็นเจ้ากัณฑ์พระภิกษุสามเณรเจ้าชุดนชองค์ ทนพาสนอกพมาสมีกผลผลนส่น เก้าแก้ว (ผู้ใหญ่บ้าน) โดปก (มรรคนายก) เป็นเจ้ากัณฑ์ทุกกัณฑ์ เว้น นลสิทธานายกิสสะ ธนุทิสสะ จุงมีเอกสิทธิ์ความสามัคคีพร้อมเนื่องกันเสแล้ว จุงจิกจวนกันมาตั้งซึ่งยังมีนชานิก สหวิมลระโหวหาร มหาเวสสันดร ประเวณีเหมือนคั้งทุกขวยเป็นป็นัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © Chiang Mai University
All rights reserved

(จ.ศ)	ตามรายการมีไว้ภายในนี้
1357	ตัว เดือน 13 ค่ำ วันที่ 7/9/95 จักนำคิ้วทวนเข้าวัด เทียด(เทศน์) ธัมมธอส
1357	ตัว เดือน 14 ค่ำ วันที่ 8/9/95 จักเทียดธัมมสามสมสิทธิ์
1357	ตัว เดือน 15 ค่ำ วันที่ 9/9/95 จักเทียด สหวิมลระคากาพัน
1357	ตัว เดือน 1 แรม 1 ค่ำ วันที่ 10/9/95 จักเทียด มหาเวสสันดร
1357	ตัว เดือน 2 แรม 2 ค่ำ วันที่ 11/9/95 เป็นวันทศกัณฐ์พมาสมีก

สันนิษฐานทั้งหลายจุงมีคอกไม้แล้ว เกียนแลธัมมมาทวสเป็นทานตั้งท่านเจ้าอาวาสวัด พระอริยสงฆ์ สามนวล นี้ ขอนิมนต์ไฟเทศนาธัมม นลสร นี้ เมื่อ เดือน 11 แรม 1 ค่ำ เวลา 6 โมง หล้าค้ำ วันที่ 10/9/95 นี้เสค้ำค้ำว

ขอนิมนต์ไฟเทศนาตามเวลาธัมมธอส

คณะสังฆาผู้เข้าทั้งหลายบ้านกุญจณ
เป็นศันนิมนต์

เอกสารที่ 3 บัตรเชิญเพื่อร่วมงานประเพณีตั้งธรรมวัดปางควาย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

เชิญร่วมทำบุญฟังเทศน์มหาเวสสันดรชาดก (มหาชาติ) ณ วัดปางควาย หมู่ที่ ๖ ตำบลแม่มะ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ ๑๖-๑๗-๑๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๘		

เนื่องจากคณะศรัทธาวัดปางควายจะได้จัดงานบุญฟังเทศน์มหาเวสสันดรชาดก (มหาชาติ) ขึ้น เพื่อเป็นการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงามที่มีมาแต่โบราณกาล และเพื่อถวายเป็น พระราชกุศลเนื่องในวาระครบ ๕๐ วัน ของการเสด็จสวรรคตของสมเด็จพระเจ้า		
กำหนดการ		
วันเสาร์ที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๓๘ เดือน ๑๒ เหนือ แรม ๘ ค่ำ		
เวลา ๐๗.๐๐ น.	ทำบุญตักบาตร เสร็จแล้วเริ่มเทศนาธรรม นิยายค่างๆ สุชะวรรณะ คาลาปັນ	
วันอาทิตย์ที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๘ เดือน ๑๒ เหนือ แรม ๙ ค่ำ เป็นวันเทศน์มหาชาติตลอดวัน		
เวลา ๐๙.๐๐ น.	คณะศรัทธาหัววัดค่างๆ นำเครื่องไทยทานเข้าร่วมทำบุญ	
เวลา ๑๑.๐๐ น.	ถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์สามเณร	
เวลา ๑๓.๐๐ น.	ถวายเครื่องไทยทาน พระสงฆ์สามเณรอนุโมทนา	
วันจันทร์ที่ ๑๘ กันยายน ๒๕๓๘ เดือน ๑๒ เหนือ แรม ๑๐ ค่ำ เป็นวัดหยุดนี้		
ฉะนั้น คณะศรัทธา ข้าพเจ้าทั้งหลาย จึงขอเรียนเชิญมาซึ่งท่านพุทธศาสนิกชนทุกท่าน ไปร่วมทำบุญ และฟังเทศน์มหาชาติ พร้อมกับข้าพเจ้าทั้งหลาย ในโอกาสนี้โดยพร้อมเพรียงกัน		
เรียนเชิญมาด้วยความนับถือ		
นายโสภณ ไชยวงษ์	ผู้ใหญ่บ้านเหมืองแร่ หมู่ที่ ๖	ประธาน
นายจี้ กัณเฑาะว์วงศ์	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	รองประธาน
นายอุ่นคำ จงแสง	ไวยาวัจกร	กรรมการ
พ่อหมอรุ่นนะ-แม่เนวล มะลิแก		กรรมการ
กรรมการวัดปางควายทุกคน		กรรมการ
คณะศรัทธาบ้านปางควายทุก ๆ หลังคาเรือนเป็นเจ้าภาพ		

2. จัดทำหอผ้าอันเป็นธรรมมาสน์แบบสูง ประดับประดาอย่างสวยงามด้วยวัสดุ ตกแต่งนานาชนิด ถ้าเป็นการตั้งธรรม มหาชาติ จะมีการสร้างรูปช้างและม้าขนาดใหญ่ซึ่งทำโครง ด้วยไม้ไผ่อย่างละ 1 ตัว ห่อหุ้มด้วยกระดาษหรือสาส์ลี แล้วตกแต่งด้วยกระดาษสี จัดวางไว้บริเวณ หน้าหอผ้า เพื่อเป็นตัวแทนของช้างร้อยม้าร้อย และถ้าเป็นการตั้งธรรม สุธวัณณะวิหหลวง จะจัด เตรียมรูปปั้นอันเป็นสัญลักษณ์ของพระยาวิ้ว สุธวัณณะ และนางอุมมาพันดี ไว้บริเวณด้านหน้าพระ วิหาร แต่ในกรณีของชาวไทยเชื้อสายพม่าบ้านปางควายไม่สามารถจัดทำม้าและช้างขนาดใหญ่ได้เนื่อง จากความพร้อมในด้านปัจจัยไม่เพียงพอ ประกอบกับความเข้าใจไม่ตรงกันของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อ และไทยใหญ่ที่อยู่รวมกลุ่มกัน และมีบทบาทร่วมกันในประเพณีนี้จึงมีเพียงช้างและม้าที่ทำจากเครื่องปั้นดินเผา และวัว ไม้จำนวน 2 ตัว เป็นสัญลักษณ์แทนพระยาวิ้ว เท่านั้น

3. จัดเตรียมสถานที่พักค้างคืนให้แก่ศรัทธาชาวบ้านต่างหัววัดที่มาร่วมงาน เนื่องจากความไม่สะดวกด้านพาหนะในเมืองเชียงตุง และมีการร่วมกิจกรรมทางศาสนาในภาคกลางคืน ด้วย โดยส่วนใหญ่จะจัดให้ผู้มาร่วมงานพักค้างคืนร่วมกันในพระวิหาร

4. จัดเตรียมเวทีการแสดง เพื่อเฉลิมฉลองประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มหนุ่มสาวจาก หัววัดต่าง ๆ

5. จัดระบบแสงสีเสียงภายในงานให้เรียบร้อย

จ. คณะกรรมการฝ่ายอาหารและสถานที่ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

จัดเตรียมอาหารและเครื่องดื่ม เพื่อเลี้ยงผู้มาร่วมงานทั้งพระสงฆ์และชาวบ้าน ตั้งแต่วันแรกจนถึงวันสุดท้ายของงาน

ฉ. คณะกรรมการฝ่ายต้อนรับ มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาร่วมงาน

ช. คณะกรรมการฝ่ายการแสดง มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

รวบรวมการแสดงของกลุ่มหนุ่มสาวจากหัววัดต่าง ๆ เพื่อจัดแสดงเฉลิมฉลองงาน ประเพณีในตอนกลางคืน

ซ. คณะกรรมการฝ่ายการเงิน มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ควบคุม จัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และรวบรวมรายได้จากปัจจัยไทยทานที่ได้

รับในงานประเพณี เพื่อมอบให้กับทางวัดต่อไป

ข. พิธีการ

หลังจากคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากกลุ่มชนเตรียมความพร้อมของงานประเพณีตั้งธรรมตามที่ได้รับมอบหมายแล้ว เมื่อถึงวันงานจะมีประเพณีและพิธีการตามลำดับดังนี้

- วันแรก - เริ่มต้นด้วยการทำบุญตักบาตรของศรัทธาชาวบ้านในตอนเช้า มีการนำอาหาร ขนม และผลไม้มา เช่น ไหว้รูปสัญลักษณ์ของพระยาวิฑู ฤๅษวิฑูณะและนางอุมมาทันตี ซึ่งได้รับการจัดไว้บริเวณหน้าพระวิหารใกล้บริเวณที่มีการตักบาตรนั้น
- เวลาประมาณ 9.30 น. ประธานฝ่ายสงฆ์และประธานฝ่ายฆราวาสพร้อมกันในพิธี ประธานฝ่ายฆราวาสจะเป็นผู้จุดธูปเทียนบูชาพระรัตนตรัย จากนั้นมีการไหว้พระรับศีล
 - เจ้าอาวาสของวัดจะเป็นผู้เทศน์ธรรมเป็นปฐมฤกษ์ ธรรมที่นิยมเทศน์เป็นกัณฑ์แรกได้แก่ ธรรมบารมี จากนั้นมีการเทศน์ธรรมวัตรต่าง ๆ เช่น นิพพานสูตร อานิสังสั มาถัยสูตร ไชยสังคะ เป็นต้น ในกรณีที่ไม่มีเจ้าภาพของงาน การเทศน์ในช่วงเวลานี้ถือเป็นการเทศน์ เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับของศรัทธาชาวบ้านเฉพาะกลุ่มนั้น ๆ เป็นการเทศน์ที่ต้องการเพียงอานิสังสั โดยไม่คำนึงถึงอรรถรสของธรรมนั้น จึงมีการเทศน์ทั้งบนหอผ้า บนอาสนะ ระเบียงหน้าพระวิหาร เจ้าของกัณฑ์เทศน์จะฟังเสียงพิธีกรบอกชื่อกัณฑ์และเข้าไปฟังธรรมนั้น เมื่อจบจะมีเสียงประโคมดนตรี แสดงอนุโมทนาการ ผู้เป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์ถวายปัจจัยไทยทาน เป็นเสร็จพิธี แต่ในกรณีที่มิมีเจ้าภาพจะมีการเทศน์บนหอผ้าเท่านั้น

- เวลาประมาณ 11.30 น. ถวายภัตตาหารเพล และในช่วงนี้ศรัทธาต่างหัววัดจะทยอยนำต้นศรัทธาน (เครื่องไทยทานที่ผูกไว้กับกิ่งมะขาม หรือโครงที่ทำจากฟางเป็นสามขาแล้วรวบรวมเป็นลำเดียวสูงประมาณ 50 ซม.) มาถวาย และมีการเลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผู้ที่มาร่วมงาน

- หลังอาหารกลางวันเริ่มมีการเทศน์ธรรม สู่ขวัญระวีหลวง ซึ่งมีความยาวตั้งแต่ 7 - 14 ผูก และใช้เวลาเทศน์อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง

- เวลาประมาณ 18.00 น. เลี้ยงอาหารเย็นแก่ผู้มาร่วมงาน

- ตอนกลางคืนมีการเทศน์ คาถาพัน และ อานิสงส์มหาชาติ

- มีการแสดง เพื่อเฉลิมฉลองประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มหมู่บ้านเวทหรือลานวัด

วันที่สอง - ในตอนเช้าจะ เริ่มตั้งธรรม มหาชาติ ตั้งแต่กัณฑ์แรกคือ ทศพร โดยเทศน์ติดต่อกัน ไปตามลำดับตลอดวัน เมื่อถึงเวลาถวายภัตตาหารเพลแก่พระภิกษุสามเณร และ เลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผู้ที่มาร่วมงานก็จะหยุดพักการเทศน์ และมีการเทศน์ต่อไป หลังอาหารกลางวัน

- การเทศน์ มหาชาติ กัณฑ์สุดท้ายคือ กัณฑ์นคร มักเสร็จจึ้นในเวลาก่อนเที่ยงคืนเล็กน้อย ในการฟังธรรมกัณฑ์นี้ ศรัทธาชาวบ้านจะ ไปรยข้าวตอก ดอกไม้ เงินดอกไม้ทอง เป็นการเลี้ยงแบบเนื้อ เรื่องในธรรมที่กล่าวถึงฝนท่าแก้วของพระอินทร์ ซึ่งตกเมื่อพระยา เวสสันดรกลับคืนสู่เขตบุตรนคร

- หลังจาก มหาชาติ กัณฑ์นคร จบลง มรรคทายกจะกล่าวนำคำ เวหนานธรรม (เวหนานคือ กล่าวนำการถวายทาน มีทำนองคล้ายแห่ เพื่อพรรณนาถึงการทำทานนั้น ๆ ก่อนถวายทาน)

เพื่อขออานิสต์แห่งการตั้งธรรมที่ได้กระทำมาตั้งแต่แรกจนจบพิธี แล้วมีการไหว้พระ รับศีล จากนั้นพระจะให้พร เป็นเสร็จพิธี

- มีการแสดง เพื่อเฉลิมฉลองประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มหนุ่มสาวบนเวทีหรือลานวัด
- วันที่สาม - หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว มีการจัดขบวนแห่ครัวทานของหัววัดต่างๆ ที่มาร่วมงานไปรอบเมืองเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์พื้นที่ให้ชุมชนได้รับทราบ และร่วมอนุโมทนาต่อเจ้าภาพและผู้ร่วมงาน
- หลังจากถวายภัตตาหารเพลแก่พระสงฆ์สามเณร และเลี้ยงอาหารกลางวันแก่ผู้ร่วมงานแล้วจะมีการเทศน์ธรรม กัณฑ์วัตติ ซึ่งมีความยาว 1 ชั่วโมง เนื้อเรื่องกล่าวถึงบ้านเมืองที่เกิดภัยพิบัติและข้าวยากหมากแพง แต่กษัตริย์ยึดมั่นในคุณธรรม อีกทั้งทรงสั่งสอนให้ประชาชนทำความดี พระอินทร์จึงประทานฝนท่าแก้วเพื่อดับความทุกข์ร้อนนั้น ศรัทธาชาวบ้านโปรยข้าวตอก ดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง เป็นการเลียนแบบเนื้อเรื่องอีกครั้งหนึ่ง
- มีการหยาดน้ำ (กรวดน้ำ) เพื่ออุทิศส่วนกุศลไปให้บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และเพื่อเสริมมงคลแก่ชีวิตของผู้ร่วมพิธี
- มรรคนายกนำกล่าวคำสุมาแก้วทั้งสาม (การขอขมาพระรัตนตรัย) ไหว้พระรับศีล และกล่าวคำเวนทานประเพณีตั้งธรรม
- พระสงฆ์ให้พร เป็นเสร็จพิธี

3.2.2 ประเพณีตั้งธรรมสู่ขวัญละว้าหลวง

กลุ่มชนชาวไทยเชื่อบูชาให้ความสำคัญกับบรรพบุรุษเรื่อง สู่ขวัญละว้าหลวง ในฐานะสื่อผ่านทางวัฒนธรรมมาในประเพณีตั้งธรรมคู่กับบรรพบุรุษ มหาชาติ เสมอ เนื่องจากทุกครั้งที่มีการประเพณี

ตั้งธรรมจะปรากฏพิธีกรรม เช่น ไหว้สัญลักษณ์แทนตัวละคร การเทศน์ธรรม **สุชวันฉะวัพลวง** และ การถวายปราสาทเส้าเดียวหรือตุงที่ปรากฏรูปปราสาทเส้าเดียวเป็นพุทธบูชาอยู่ด้วยเสมอ อันเป็น วิถีปฏิบัติมาแต่โบราณกาลโดยมักเรียกวรรณกรรมเรื่องนี้ว่า **สุชวันฉะคาลาพัน** หรือ **พระยาวัพลวง คาลาพัน** ทั้งที่ โดยข้อเท็จจริงแล้ววรรณกรรมเรื่องนี้กล่าวอย่างชัดเจนในตอนท้ายเรื่องตรงกันทุก ฉบับว่ามีคาลารวมทั้งสิ้นเพียง 220 คาลา ดังคำประพันธ์ว่า

... **สุชวันฉะกุกชาติ** นิฎฐิต์ กรียาสังวันฉะภาวิเสส จาห้องเหตุ **สุชวันฉะจักกะ**
อันประดับประดา ไปด้วยคาลาทังหลาย ว่าได้สองร้อยชวาทัส ดีเสด็จบัวระมวม
กาละควรทำนี่ก่อนแล...

(**สุชวันฉะวัพลวง** ฉบับไทเขิน : น.13 ผูก 7)

จากการศึกษาในเชิงวรรณกรรมแล้วพบว่า วรรณกรรมเรื่องนี้สร้างขึ้นมาจากการเล่น วรรณกรรม เวสสันดร หรือ มหาชาติ มาเป็นพื้นฐานแล้วนำเอาเรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผูกพัน กับกลุ่มชนมาเพิ่มเติม ผสมผสานและปรับเปลี่ยนให้เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่อง **สุชวันฉะวัพลวง** ซึ่งกลุ่มชนได้ให้การยอมรับทั้งความเป็นวรรณกรรมและสื่อंनाทางวัฒนธรรมที่ปรากฏร่วมกับมหาชาติ ตั้งนั้น เมื่อมีการปรากฏร่วมกันของวรรณกรรมทั้งสองในประเพณีตั้งธรรม และงานวิจัยนี้มีจุดมุ่ง หมายที่จะศึกษาวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันฉะวัพลวง** ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน จึง จะกล่าวถึงประเพณีตั้งธรรม **สุชวันฉะวัพลวง** โดยเฉพาะอย่างละเอียด เพื่อหาแนวคิดมุมมอง และตีความพฤติกรรมของกลุ่มชน อันจะสามารถนำมาศึกษาวิเคราะห์ถึงเจตนารมณ์อันลุ่มลึกของผู้ สร้างสรรค์วรรณกรรม และผู้่นำวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันฉะวัพลวง** มาใช้ในบริบททางสังคมของ กลุ่มชนชาวไทเขิน ได้อย่างใกล้ชิดเพียงที่สุด

รายละเอียดในประเพณีตั้งธรรม **สุชวันฉะวัพลวง** ของกลุ่มชนชาวไทเขิน มีดังนี้

ก. การเตรียมการของกลุ่มชนชาวไทเขิน

ก่อนจะมีประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรม

เรื่อง **สุชวิณะวัทหลวง** ที่เรียกกันว่าประเพณีตั้งธรรม **สุชวิณะวัทหลวง** นั้น กลุ่มชนมีการเตรียมการดังนี้

1. คัมภีร์และผู้เทศน์ **สุชวิณะวัทหลวง**

ผู้เป็นกรรมการรับผิดชอบเกี่ยวกับคัมภีร์ที่จะใช้ในประเพณีตั้งธรรมจะจัดเตรียมคัมภีร์ไว้ให้ผู้เทศน์ สำหรับคัมภีร์ **สุชวิณะวัทหลวง** นั้น มีประจำอยู่ทุกวัด เนื่องจากเป็นคัมภีร์ที่ต้องใช้เทศน์ในประเพณีตั้งธรรมเสมอ แต่ละวัดจะใช้สำนวนที่มีความยาวต่างกันไปคือ 7-14 ผูก แต่ในปัจจุบันเริ่มนิยมใช้สำนวนที่แต่งด้วยร้อยยาวความยาว 7 ผูก เนื่องจากมีความไพเราะและสั้น จึงเทศน์ให้จบได้ภายในช่วงเวลาเย็นหรือหัวค่ำ โดยไม่ต้องนำไปเทศน์ต่อในเวลากลางคืนเหมือนที่เคยปฏิบัติมา เพื่อจะได้ใช้เวลาที่เทศน์ คาถาพัน และ อานิสงสัมหาชาติ เวลาที่เหลือจะเป็นช่วงเวลาของความสนุกสนานรื่นเริงบนเวทีหรือลานวัดของกลุ่มหนุ่มสาว และผู้มาร่วมงานในฐานะผู้ชม

สำหรับการเลือกสรรผู้เทศน์คัมภีร์เรื่อง **สุชวิณะวัทหลวง** นั้น มีหลักเกณฑ์ในการเลือกคล้ายกับ **มหาชาติ** คือเป็นผู้มีเสียงดีหรือเทศน์ได้ไพเราะ ทั้งนี้ ในกรณีที่กล่าวถึงเหตุการณ์ตอนนางอุมมาหันต์ไปเที่ยวงานมหรสพแล้วถูกลูกสาวของท้าวพระยาคุมตาประจาน จนร้องไห้คร่ำครวญกลับบ้าน ตอนนางอุมมาหันต์เดินทางกลางป่าและคร่ำครวญถึงมารดา ตอนสุชวิณะพบกับนางอุมมาหันต์และอยู่ร่วมกัน จะเลือกผู้เทศน์ที่เทศน์ได้ไพเราะและมีความชัดเจนในอักขรวิธี อันอาจเป็นเพราะเหตุการณ์เหล่านี้ เป็นตอนสำคัญหรือจุดขายของเรื่องที่ทำให้ผู้คนชื่นชอบ จึงต้องอาศัยความสามารถดังกล่าวในการเทศน์ ส่วนตอนสุชวิณะและนางอุมมาหันต์อ่อนนวยพรยาว่าไว้ให้กลับสู่บ้านเมืองซึ่งปรากฏคำสอนของพระยาว่าอยู่ด้วย และตอนที่กล่าวถึงอัชฌัตติกทานและการออกบวชซึ่งปรากฏหลักธรรมอย่างมากมายอันเป็นกัณฑ์สุดท้ายนั้นมักมอบให้พระผู้ใหญ่เป็นผู้เทศน์ อันอาจเป็นเพราะการนำเสนอหลักธรรมให้แก่ผู้ฟังได้อย่างเหมาะสมและน่าเชื่อถืออัน ต้องอาศัยผู้เทศน์ที่ถึงพร้อมด้วยวิยวุฒิและคุณวุฒิก็เป็นได้

2. รูปปั้นสัญลักษณ์แทนตัวละครจากวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัทหลวง**

กล่าวกันว่า แพบทุกวัดจะมีรูปปั้นสัญลักษณ์ของพระยาว่า สุชวิณะ และนางอุมมาหันต์

เก็บไว้เพื่อใช้ในประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง โดยเมื่อถึงกำหนดเวลา คณะกรรมการฝ่ายจัดสถานที่และฝ่ายพิธีการจะนำรูปปั้นดังกล่าวมาทำความสะอาด และซ่อมแซมหากชำรุด หรือจัดหาจัดทำใหม่ในกรณีที่รูปปั้นนั้นเสียหายจนใช้การไม่ได้ แล้วนำไปจัดเตรียมไว้บนโต๊ะบริเวณหน้าพระวิหาร เพื่อให้ศรัทธาชาวบ้านได้ เช่น ไหว้ในวันงาน สำหรับชาวไทเขินอพยพบ้านปางควายนั้น สัญลักษณ์จาววรรณกรรมเรื่องนี้มีเพียง วัวที่ทำจากไม้ เป็นตัวแทนของพระยาว่าว อันเนื่องมาจากการอพยพมาจากเมืองเชียงตุงถึงเกือบ 30 ปี ทำให้ในกลุ่มชนมีคนรุ่นใหม่มากกว่าคนรุ่นเก่า อีกทั้งการอยู่ร่วมกันกับกลุ่มชนชาวไทใหญ่และมีบทบาทร่วมกันในประเพณีตั้งธรรม จึงเกิดความเข้าใจไม่ตรงกันในหลาย ๆ ประการ ส่งผลให้มีความไม่ครบถ้วนในพิธีการทั้ง มหาชาติ และ สุธวัณณะวัฬหลง

3. ปราสาทเสาเดียว และ ตุง

จากความเชื่อที่ว่า ปราสาทเสาเดียว หรือ ตุงที่ปรากฏรูปปราสาทเสาเดียว จากเนื้อเรื่องวรรณกรรม สุธวัณณะวัฬหลง คือ สัญลักษณ์แห่งทานบารมี ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในหน้า 80 - 84 ไปแล้วนั้น ปรากฏเป็นความเชื่อในประเพณีการตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง ของกลุ่มชนชาวไทเขินมาโดยตลอด ชาวไทเขินจะจัดทำปราสาทเสาเดียวและตุงซึ่งปรากฏเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่อง สุธวัณณะวัฬหลง และมักจะมีรูปปราสาทเสาเดียวอยู่ร่วมด้วย เพื่อถวายในประเพณีนี้ตามเจตนาศรัทธา เช่นในปี 2535 ศรัทธาวัดป่าแดงได้ทำตุงที่ปรากฏเรื่องนี้ถวาย ซึ่ง เบ็ลดีเยร์ (2536) ได้นำมาเป็นภาพประกอบในวรรณกรรม สุธวัณณะวัฬหลง และเป็นตุงผืนเดียวกับตุงที่ผู้วิจัยได้มาจากแหล่งข้อมูลในเมืองเชียงตุง นายบุญ ตนมอง ศรัทธาวัดกุงถุน ได้จัดทำปราสาทเสาเดียวถวายเป็นประจำ ในปี 2538 ที่วัดเชียงขุ่มมีผู้ทำปราสาทเสาเดียว และที่วัดปางควาย มีผู้ทำตุงที่ปรากฏรูปปราสาทเสาเดียวถวายเป็นพุทธบูชา กล่าวได้ว่า ประเพณีถวายปราสาทเสาเดียว เป็นพุทธบูชายังคงปรากฏเป็นวิถีปฏิบัติในกลุ่มชนชาวไทเขินในปัจจุบัน

ข. วิถีปฏิบัติ

ประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน เริ่มต้นในตอนเช้าวันแรกด้วยการร่ายมนต์กบฏ และมีพิธีกรรมเช่น ไหว้รูปสัญลักษณ์ของพระยาว่าว สุธวัณณะและนางอุมมาทันตี ด้วยอาหาร ผลไม้

ภาพที่ 12 ภาพชุดวรรณกรรมเรื่อง สุชวันตะว่าหลวง บนผืนตุงซึ่งถวายเป็นพุทธบูชาที่วัดป่าแดง
เมืองเชียงใหม่

ขนมและดอกไม้รูปเทียน มรรคนายก หรือ พิธีกรจะเป็นผู้กล่าวถึงการเช่นไหว้รูปสัญลักษณ์ทั้งสาม ประการว่าจะทำให้บ้านเมืองร่มเย็นเป็นสุข พ้นจากภัยพิบัติและผู้คนอยู่ในศีลธรรม อันเป็นวิถึปฏิบัติ ซึ่งหากันมาโดยตลอด ส่วนตุงที่ชาวบ้านนำมาถวายเป็นพุทธบูชาด้วยความเชื่อว่าเป็นการทำบุญอุทิศ กุศลให้แก่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือถวายเพื่อเป็นปัจจัยส่งกุศลให้แก่ตนไปในชาติหน้า (ทรงศักดิ์, 2538 : 67) และตุงที่ปรากฏรูปปราสาทเส้าเดียว รวมทั้งปราสาทเส้าเดียวที่จัดทำถวายด้วยความเชื่อว่าจะได้รับอานิสงส์อันสูงสุดคือนิพพานนั้น หลังจากผู้เป็นเจ้าของถวายและรับพรจากพระสงฆ์แล้ว จะได้รับการนำไปจัดแขวนหรือจัดวางไว้ตามที่ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยคณะกรรมการฝ่ายจัด สถานที่และพิธีการ

ค. พิธีการ

ประเพณีตั้งธรรมในวันที่เป็นการตั้งธรรม **สุชวิธณะวัฬหลง** จะเริ่มขึ้นตั้งแต่หลัง อาหารกลางวัน ไปจนถึงหัวค่ำในวันแรกของประเพณีตั้งธรรม มีลำดับพิธีดังต่อไปนี้

มรรคนายกเป็นผู้กล่าวคำอาราธนาพระภิกษุหรือสามเณรซึ่งได้รับนิมนต์ให้เป็นผู้เทศน์ โดยเมื่อจะเริ่มเทศน์เป็นกัณฑ์แรก มรรคนายกจะเล่าเรื่องย่อของธรรมเรื่อง **สุชวิธณะวัฬหลง** ซึ่งทำได้ 2 วิธีการคือ 1. การเล่าเรื่องด้วยร้อยแก้วแล้วอาราธนาธรรม 2. การอาราธนาธรรมแบบสรุปเรื่องด้วยคำร้อยแก้ว เชื่อมด้วยคำอาราธนาในตอนท้ายข้อความ ซึ่งสามารถทำได้ 2 แบบคือ ทำทุกครั้งที่จะมีการเทศน์ในแต่ละกัณฑ์ และทำเพียงครั้งเดียวก่อนการเทศน์ การจะเลือก ใช้วิธีการใดหรือแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับมรรคนายก เรื่องย่อที่เล่ามีหลากหลายสำนวน และแตกต่างกัน ไปในแต่ละวัด ดังตัวอย่างคำอาราธนาธรรม **สุชวิธณะวัฬหลง** ที่ใช้ในงานประเพณีตั้งธรรมของ วัดปางควายโดยพ่อหนานยี่ แสงหล้า ซึ่งใช้วิธีการที่ 2 ในการเล่าเรื่องย่อของวรรณกรรมเรื่องนี้ เพียงครั้งเดียวก่อนการเทศน์ ความว่า

... นมัสการ นบนิ้วส่านกราบไหว้ คอบดอกไม้ครบบูชา จักเล่าตำนานที่อชุผู้
ชายฝั่ง จื่อจาตีฝั่งแท้เท่อ เปนตำนานนิทานเจียรจา สรีโนชาอิงชายพุ่ม
หน้อย พระญาสัพพัญญู องค์พระยอดสร้อย ปางเพิ่นสร้างปารมี เปนเจ้า
สุชวิธณะกระสัดดีหลี เจ้ายอดชีวีชอมหาคู่ข้าง ร่างแคว์เลางาม คอมพอกกับเจ้า

อุมาทันตี บุตรีพระนางจิวหลง จลาตรูปทรงพันกินนารี ทอหูกปั่นฝ้าย
ช่วยเลี้ยงมาตา นางลูกสาวพระญา ชะคะย่อนางหน้อย ยอนขอมมาตากว่า
ป่าหาพ่อ อุปีฐากรับใช้ชู้วัน

สุชวันณะกว้างปากกว้าง หันสรัดิงบาง หัดป่องเบงชอร ทอตาถูกใจใคร่ได้
นางอุณ้อง เป็นคู่ป่องเทียมบุญ กุศลหามา ตอบคุณเบ้าซ่า เยตจำเยตจื้อหื้อดี
นางอุมาทันตีหน่อหล้า กล้ามี่มานับว่า ได้พัน ขอกฤณาเทอะ ผู้ซำตั้งกัณฑ์
เทศนาธรรม ชุกัณฑ์เท่อนา อนุกรมปิมี ปะชี่ อาราธน์ กโรรมฯ...

(ขอม = ตาม ค่อมพอ = พอดี ช่วย = ช่วย ชะ = รังเกียจ คะย้อ = ตูถูก
ยอน = ขอ กว้าง = หลง)

เมื่อเทศน์ธรรมผูกที่ 1 จบลง เจ้าหน้าที่จะประ โคมดนตรี เพื่อแสดงอนุโมทนาการ
เจ้าของกัณฑ์เทศน์ถวายปัจฉัย ไทยทาน มรรคนายกจะอาราธนาพระผู้เทศน์กัณฑ์ต่อไปให้เทศน์ตาม
ลำดับจนจบ เรื่อง ซึ่งแต่เดิมนั้นใช้คัมภีร์สำนวนร้อยแก้วประเภทว่าธรรมความยาวตั้งแต่ 11 ผูก
ขึ้นไป การเทศน์มักต้องพักไว้ให้ผู้ฟังรับประทานอาหาร เย็นแล้วมีการเทศน์ต่อในตอนกลางคืน แต่
ปัจจุบันนิยมใช้สำนวนที่มีจำนวนผูกน้อยลง หรือใช้สำนวนร้อยกรองแบบร้อยแก้วที่มีความยาวเพียง
7 ผูก ทำให้เวลาที่ใช้สั้นลง การเทศน์ธรรม **สุชวันณะวิวหลวง** จึงมักจบลงเพียงตอนเย็นหรือ
หัวค่ำเท่านั้น สำหรับอันประสงค์ของการฟังธรรม **สุชวันณะวิวหลวง** นั้น เชื่อกันว่าผู้ฟังจะประสบกับ
ความเจริญรุ่งเรืองทั้งส่วนตัว ครอบครัวและบ้านเมือง

ง. ทศนคติของผู้ใช้วรรณกรรม

กลุ่มชนชาวไทยเขินใช้วรรณกรรมเรื่อง **สุชวันณะวิวหลวง** เป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมใน
ประเพณีตั้งธรรมมา โดยตลอด และไม่มีผู้ใดสนใจที่จะประเมินผลเป็นทางการถึงทศนคติของกลุ่มชน
ผู้ใช้วรรณกรรมทั้งในกลุ่มของพระสงฆ์และชาวบ้าน อาจเพราะเป็นชนบและวิถีปฏิบัติที่ถือเป็นปกติ
วิถีของชุมชน แต่ผู้วิจัยมีความประสงค์จะศึกษาว่า กลุ่มชนผู้ใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ รับรู้ รู้จัก
และให้คุณค่ากับวรรณกรรมเรื่องนี้ในฐานะสื่อผ่านทางวัฒนธรรมด้านประเพณีและพิธีกรรมเพียงใดจึง

ตั้งประเด็นในการศึกษาด้วยวิธีการต่าง ๆ อันได้แก่ การสังเกตบรรยากาศในการฟังธรรม การสัมภาษณ์ข้อมูลการรู้จักวรรณกรรมของกลุ่มชน โดยใช้กรณีศึกษาจากประเพณีการตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินที่วัดปางควายเป็นหลัก ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บันทึกข้อมูลประเพณีนี้จากวัดหัวข่วงและวัดเชียงชุม เมืองเชียงตุง ผลจากการประเมินทัศนคติของผู้ใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ในประเด็นต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

1. บรรยากาศในการฟังธรรม

ในเมืองเชียงตุงนั้น ประเพณีการฟังธรรม **สุขวัณณะวัทหลวง** เป็นวิถีปฏิบัติมาโดยตลอด กลุ่มชนจึงให้ความสนใจกันตามธรรมเนียมปฏิบัติ แต่กลุ่มชนชาวไทเขินอพยพบ้านปางควายให้ความสนใจกันเป็นกรณีพิเศษจนสังเกตเห็นได้ อันอาจเป็นเพราะชาวไทเขินกลุ่มนี้ห่างเหินจากบ้านเกิดมาเป็นเวลานานจึงหวงหาประเพณีดั้งเดิมของตน ชาวไทเขินรุ่นใหม่และชาวไทใหญ่ที่อยู่รวมกันไม่คุ้นเคยกับประเพณีนี้จึงสนใจเรียนรู้ประสบการณ์ใหม่ ส่วนในการเทศน์นั้น เหตุการณ์ที่ได้ได้รับความสนใจและวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มผู้ฟังได้แก่ ตอนนางเต๋กั้ง ไชยาลามนาง เขมาวดีว่า ไม่มีผู้ชายมานอนกับนางแล้วทำไมนางจึงตั้งครุฑ์ ตอนนางอุมมาทันตีถูกลูกสาวพระยารุมดาประจาน ตอนนางอุมมาทันตียื่นข้อเสนอว่า หากสุขวัณณะสามารถขึ้นสู่ปราสาทเส้าเดียวได้ นางจึงจะยอมรับไมตรี และตอนนางอุมมาทันตีไม่ได้ลงมาปรนนิบัติพระยาวิ้ว เนื่องจากมัวแต่ปรนนิบัติสุขวัณณะนานถึง 7 วัน ซึ่งเมื่อพระยาวิ้วเห็นหน้านางในวันที่ 8 ก็ตกใจและถามนางว่า .. เหตุใดผิวนางเหลืองหลาก เจ้าลำบากฉันใด.. ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า สาเหตุที่เหตุการณ์เหล่านี้ได้รับความสนใจเป็นพิเศษทั้ง ๆ ที่ วรรณกรรมเรื่องนี้เป็นธรรมชาดกและผู้ฟังส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนและวัยสูงอายุที่น่าจะรับเฉพาะเรื่องของธรรมะนั้น อาจเป็นเพราะเรื่องเหล่านี้อยู่ในวิสัยของมนุษย์ผู้ยังข้องแวะกับเบญจกามคุณ และเป็นเรื่องราวที่อยู่ในความสนใจของผู้คนในสังคมท้องถิ่นโดยทั่วไป

ทั้งนี้ บรรยากาศที่เกิดขึ้นตรงกันประการหนึ่งของผู้ฟังธรรม ไม่ว่าจะ เป็นธรรม มหาชาติ **สุขวัณณะวัทหลวง** หรือธรรมใด ๆ ก็ตามที่ใช้เวลาเทศน์ติดต่อกันเป็นเวลานานได้แก่ ผู้ฟังที่อยู่ในวัยสูงอายุทั้งชายและหญิงจะอยู่ในอาการนิ่งแล้วโหมศรัทธาพบกับหลังมือที่คว่ำลงคล้ายๆ กำลังอยู่ในอาการตีมดื่กับรสพระธรรม แต่แท้จริงกำลังอยู่ในอาการครึ่งหลับครึ่งตื่น หรือบางรายอาจถึงขั้นหลับสนิท และในตอนบ่ายเจ้าหน้าที่ของวัดนำหมอนมาบริการให้ผู้ฟังธรรมได้หนุนนอนฟังพระ

เทศน์ จากการสังเกตพบว่า ผู้นอนฟังธรรมส่วนใหญ่จะเป็นคนสูงอายุเพศหญิงและ เด็กหญิงซึ่งเป็น ลูกหลานของคนสูงอายุเหล่านั้น

2. การรู้จักวรรณกรรมของผู้ใช้วรรณกรรม

ข้อมูลการรู้จักวรรณกรรมเรื่อง สุทนต์และวีหหลวง ของกลุ่มชนชาวไทเขิน ซึ่งผู้วิจัย ใช้วิธีการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลดังกล่าวของผู้ใช้วรรณกรรม ได้แก่ ผู้ประกอบพิธี (พระสงฆ์ และผู้นำทางพิธีการเช่นมรรคนายก) และชาวบ้านเพื่อรวบรวมข้อมูลดังกล่าว สรุปได้ดังนี้

1. พระสงฆ์และมรรคนายก กล่าวตรงกันว่า วรรณกรรมเรื่องนี้มีเนื้อเรื่องน่าสนใจ ติดตาม ให้ข้อคิดแก่บุคคลในทุกสถานะ และในบทบาทของผู้เทศน์นั้น วรรณกรรมเรื่องนี้เทศน์ได้ง่าย เนื่องจากมีศัพท์บาลีและสันสกฤตที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการอ่านจำนวนน้อย ภาษาที่ใช้เป็นภาษาท้องถิ่น จึงใช้เวลาในการเลียบธรรมน้อย (เลียบธรรมคือ สำนวญหรือหัดอ่านก่อนเทศน์)

2. ในส่วนของชาวบ้าน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สิ่งที่จะบ่งบอกได้ว่า เขารู้จักวรรณกรรมเรื่องนี้ได้ดีเพียงใดคือ การรู้จักตัวละครในเรื่องและพฤติกรรมของตัวละครเหล่านั้น อีกทั้งยังสามารถเล่าเหตุการณ์สำคัญของเรื่องได้ ผู้วิจัยจึงตั้งคำถามหลักใน 4 ประการคือ

ก. วรรณกรรมเรื่องนี้มีตัวละครชื่ออะไรบ้าง

ข. ชอบตัวละครใดมากที่สุด

ค. จำเหตุการณ์ตอนใดในเรื่อง ได้บ้าง

ง. ได้ข้อคิดใดจากวรรณกรรมเรื่องนี้

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายคือคนวัยกลางคนและคนวัยสูงอายุ เนื่องจากกลุ่มนี้ถือเป็นกลุ่มผู้ให้ข่าวสำคัญของกลุ่มชน (กลุ่มผู้ให้ข่าวสำคัญ หรือ key-information ตามระเบียบวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา คือ สมาชิกของกลุ่มชนที่สามารถให้ข้อมูลของกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี -งามพิศ, 2531, อ้างแล้วในหน้า 128) จำนวน 40 คน เป็นชาย 20 คน หญิง 20 คน ข้อมูลที่ได้รับจากวิธีการและคำถามดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

การรู้จักตัวละครและความชื่นชอบที่มีต่อตัวละคร

ตัวละครที่รู้จัก	ความชื่นชอบ
1. นางอุมมาพันดี	12 คน
2. พระยาวิหหลง	9 คน
3. สุชวิณะ	6 คน
4. นางแม่มาย	4 คน
5. พระอินทร์	4 คน
6. พ่อแม่ของสุชวิณะ	3 คน
7. ลูกสาวท้าวพระยา	2 คน

หากมองวรรณกรรมเรื่องนี้โดยภาพรวมจะเห็นว่าตัวละครที่มีความเด่นเพียง 5 ตัว คือ นางอุมมาพันดี พระยาวิห หลง สุชวิณะ พระอินทร์ และนางเขมาวดี ซึ่งผู้รับรู้อรรถกถาจะมีความชื่นชอบอยู่ในวงจำกัดนี้ เนื่องจากตัวละครอื่น ๆ เป็นเพียงตัวประกอบ แต่คำตอบที่ได้จากการเก็บข้อมูลกลับมีความหลากหลายออกไป

Dundes (1966 : 411) ตั้งข้อสังเกตว่า นักเล่านิทานอาจตีความนิทานอย่างหนึ่ง ผู้ฟังก็อาจตีความนิทานอีกอย่างหนึ่งและในหมู่คนฟัง เองก็อาจจะตีความนิทานเรื่องเดียวกันต่างกันไปได้ และสาเหตุที่มีการตีความความพฤติกรรมตัวละครต่างกันไปนั้น เป็นเพราะคนฟังนิทานจะ เปรียบตัวเองกับตัวละครที่มีสถานภาพในครอบครัว เช่นเดียวกับตัวเอง และจะตีความหรือวินิจฉัยพฤติกรรมตัวละครโดยใช้สถานภาพและบทบาทในครอบครัวที่ตนดำรงอยู่เป็นบรรทัดฐาน ในขณะที่เดียวกันก็ใช้พฤติกรรมตัวละครในนิทานมาสนับสนุนพฤติกรรมของตนในครอบครัว (ศิริพร, 2537 : 190)

ข้อมูลที่ได้รับจากผู้ใช้อรรถกถา เมื่อนำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดดังกล่าวจะเห็นว่า นอกจากผู้ฟังจะตีความหมายพฤติกรรมของตัวละครต่างกันไปตามสถานภาพและบทบาทของตนในครอบครัวคือความเป็นพ่อ - แม่ และเป็นผู้วาดหวังให้บุตรธิดามีพฤติกรรมที่ได้มาตรฐานของสังคมแล้ว ก็ยังใช้สถานภาพและบทบาทในสังคมคือ การเป็นผู้ขอความช่วยเหลือผู้อื่นแบบพระอินทร์ในการตีความพฤติกรรมของตัวละครอีกด้วย

อนึ่ง ทศนะที่แสดงถึงความชื่นชอบในตัวของลูกสาวท้าวพระยาจำนวน 2 ทศนะนั้น เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยให้ความสนใจ เพราะถ้ามองด้วยแนวคิดทางคติชนวิทยาก็น่าจะแปลความหมายได้ว่า ผู้ให้ทศนะนี้ชื่นชอบในตัวละครที่มีบทบาทเป็นผู้ร้าย หรือตัวเอง เคยแสดงพฤติกรรมนั้นมาแล้ว ทั้งนี้ เมื่อสอบถามเจ้าของทศนะคือ แม่อยู่ดี บัญเบ็ง ชาวไทเขินอพยพ บ้านผาแตก อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย และ นายแก้ว ชาวไทเขิน บ้านหนองกุง เมืองเชียงตุง ก็ได้คำตอบซึ่งมีความ คล้ายคลึงกันว่า ถ้าไม่มีนางลูกสาวท้าวพระยาแล้ว นางอุมาทันดีก็คงจะ ไม่มีโอกาสได้พบพ่อและ หน่อพุดชั่งกูร และถ้าไม่มีนางอิจจาก็คง ไม่มีนางเอก นับว่าเป็นคำตอบและทศนะที่ทำให้แง่มุมอย่างน่า สนใจ อันแสดงให้เห็นว่าบุคคลทั้งสองติดตามเนื้อเรื่องโดยตลอด อีกทั้งเป็นนักวิจารณ์วรรณกรรม ซึ่งเปิดใจกว้างยอมรับและ เข้าใจความเป็นคนว่า มีทั้งพฤติกรรมที่ดีและเลวปะปนกันไป คำตอบ ของชาวไทเขินทั้งสอง ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อคิดว่า ถ้าสังคมใดมีบุคคลประเภทนี้อยู่ร่วมด้วยและใช้การ มองและ เข้าใจตัวละครกับคนในสังคมแล้ว ก็คงจะมีบรรยากาศแห่งความเห็นใจและให้ภัยกันไว้ เป็นโอสภทางใจของผู้คนในท่ามกลางบรรยากาศแห่งการแก่งแย่งชิงดี และจ้องจับผิดซึ่งกันและกัน ที่ปรากฏในเกือบทุกสังคม

ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรม

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับคำถามนี้มีความใกล้เคียงกันมาก ซึ่งสามารถสรุป ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเรื่องนี้ได้ 4 ประการคือ

1. บุคคลที่มีความกตัญญูต่อบุพการีจะประสบความสำเร็จในชีวิต
2. การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนจะทำให้เกิดผลดีต่อบุคคลและสังคม
3. หลักธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏในเรื่องสามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันได้
4. การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ เป็นสิ่งที่น่าศรัทธา

ข้อคิดที่ได้จากวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมลละวีหลวง** ซึ่งกลุ่มชนนำไปใช้ในวิถีชีวิตมากที่สุด น่าจะ ได้แก่ บุคคลที่มีความกตัญญูต่อบุพการีจะประสบความสำเร็จในชีวิต เนื่องจากปรากฏคำ สอนสตรีในรูปแบบของวรรณกรรม มาตอมมาทันดี ในกลุ่มชนชาวไทเขิน

สำหรับคำถาม จำเหตุการณ์ตอนใดในเรื่องได้บ้างนั้น คำตอบที่ได้มีความเกี่ยวเนื่อง กับภาพจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมเรื่อง **สุขวิมลละวีหลวง** ซึ่งผู้วิจัยจะนำไปกล่าวในหัวข้อ ข (หน้า 227)

จ. ทศนคติของกลุ่มชนชาวไทยเขินต่อประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง

ประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง อันประกอบด้วยการเทศน์ธรรม สุธวัณณะวัฬหลง พิธีกรรมเช่นไหว้สัญลักษณ์แทนตัวละครจากเนื้อเรื่อง การถวายปราสาทเส้าเดียวและตุ่งที่ปรากฏ รูปปราสาทเส้าเดียว กลุ่มชนชาวไทยเขินผู้ริเริ่มใช้วัชรธรรมเรื่องนี้ในบริบททางสังคมได้กล่าวถึง ทศนคติที่มีต่อประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง ไว้ดังนี้

1. ทศนคติต่อประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง

จากการมารวมกลุ่มในประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทยเขินนั้น ถือเป็น การพบปะ วิสาสะและปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาด้วยกันทั้งผู้คนในหมู่บ้านเดียวกัน ต่างหมู่บ้าน ต่างถิ่น ต่างแดน ทั้งที่เป็นญาติพี่น้องและลูกหลาน กลุ่มเป้าหมายกล่าวตรงกันว่า ประเพณีตั้งธรรมในกลุ่มชนอื่นๆ ก็มีเช่นเดียวกับตน แต่การได้ฟังธรรม สุธวัณณะวัฬหลง และการได้สักการะสัญลักษณ์ของ พระยาวั สุธวัณณะและนางอุมมาทันตี และการถวายปราสาทเส้าเดียวหรือตุ่งที่ปักรูปปราสาทเส้า เดียวนั้น มีเฉพาะในกลุ่มของชนชาวไทยเขินเท่านั้น จึงเกิดความภูมิใจในประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง มาก

2. ทศนคติต่อพิธีกรรมเช่นไหว้สัญลักษณ์แทนตัวละคร และการถวายปราสาทเส้าเดียว

ผู้เข้าร่วมประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง กล่าวว่า การเช่นไหว้พระยาวั สุธวัณณะ และนางอุมมาทันตี เป็นพิธีกรรมที่ปรากฏในประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทยเขินมานาน จนไม่สามารถบอกได้ว่า เริ่มต้นขึ้นเมื่อใด เชื่อกันว่าผู้ใดที่ได้สักการะกราบไหว้สัญลักษณ์ทั้งสามแล้ว จะประสบความสำเร็จ เพราะพระยาวัจะให้ความคุ้มครองแก่ลูกหลานและบ้านเมือง ส่วน สุธวัณณะและนางอุมมาทันตีจะทำให้ผู้คนรวมทั้งบ้านเมืองอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม และการสักการะกราบไหว้ตัวแทนทั้งสามปีละครั้ง ถือเป็น การทำตามวิถีปฏิบัติของบรรพบุรุษ สำหรับการถวายปราสาทเส้าเดียว หรือตุ่งที่ปักรูปปราสาทเส้าเดียว เป็นพุทธบูชาในตัวเมือง เชียงตุงมีจำนวนลดน้อยลง ต่างจากรอบนอกที่ยังคงปรากฏให้เห็นเป็นจำนวนมากในประเพณีตั้งธรรม สุธวัณณะวัฬหลง

จ. ประเพณีตั้งธรรม สุขวัฒนะวัทหลวง : บทบาทที่มีต่อกลุ่มชนชาวไทยเชื้อ

บทบาทของประเพณีตั้งธรรม สุขวัฒนะวัทหลวง ที่มีต่อกลุ่มชนชาวไทยเชื้อ ซึ่งผู้วิจัยใช้กรณีศึกษาจากประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทยเชื้ออพยพในดินแดนล้านนาและกลุ่มชนชาวไทยเชื้อเมืองเชียงตุง ดังรายละเอียดที่กล่าวมาแล้วนั้นเป็นตัวแทนในการศึกษาวิเคราะห์ 2 ประการคือ

ประการที่ 1 เป็นการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นซึ่งมีคุณค่าครบถ้วนทั้งด้านเนื้อหาสาระอันช่วยเสริมสร้างปัญญาและวิจักษณ์ ให้ความบันเทิงและให้คติธรรมแก่กลุ่มชน

ประการที่ 2 เป็นสื่อสร้างความผูกพัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มชน เนื่องจากการรับรู้วรรณกรรมเรื่องเดียวกัน การร่วมประเพณีและพิธีกรรมอย่างเดียวกัน ย่อมสร้างจิตสำนึกร่วม นำไปสู่ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชนนั้น ๆ (ศิริพร, 2537 : 34) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากหลักฐานทางภาษา บริบททางสังคม และโครงสร้างของวรรณกรรมเรื่องนี้ที่สร้างสรรค์มาจากเรื่องราวซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับท้องถิ่นเป็นข้อสนับสนุนที่น่าเชื่อว่ากลุ่มชนชาวไทยเชื้อเป็นผู้ให้กำเนิด สุขวัฒนะวัทหลวง ทั้งความเป็นวรรณกรรม ประเพณี พิธีกรรม และจิตรกรรมฝาผนัง ทั้งยังเป็นข้อมูลที่สนับสนุนบทบาทและหน้าที่ของวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องนี้ ดังที่กล่าวมาได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมิได้ยุติความเชื่อลงเพียงว่าประเพณีตั้งธรรม สุขวัฒนะวัทหลวง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อจะมีหน้าที่เพียงเป็นการนำเสนอวรรณกรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าอย่างครบถ้วนแก่กลุ่มชน และเป็นสื่อสร้างความผูกพัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนเป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อด้วยแนวคิดทางคติชนวิทยา และข้อสนับสนุนถึงความเป็นเจ้าของวรรณกรรมเรื่อง สุขวัฒนะวัทหลวง ในทุกสื่อทางวัฒนธรรมดังกล่าวมาแล้วเท่านั้น เนื่องจากมีประเด็นที่น่าสนใจ 2 ประเด็น ซึ่งสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์บทบาทของวรรณกรรมสุขวัฒนะวัทหลวง สื่อทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวไทยเชื้อในระดับลึกต่อไป ประเด็นทั้งสองที่กล่าวถึงได้แก่

1. ทำไมผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมเรื่อง สุขวัฒนะวัทหลวง เลือกใช้วรรณกรรม มหาชาติ เป็นพื้นฐานในการนำเสนอ เรื่องราวที่มีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับท้องถิ่น

2. ทำไมไม่มีการนำเสนอวรรณกรรมเรื่อง **สุวิวัฒนะ** วิวหลวง คู่กับ **มหาชาติ** ในทุกรูปแบบ

คำตอบที่ได้จากการวิเคราะห์ในเบื้องต้นคือ

1. การที่ผู้สร้างสรรค์เลือกนำวรรณกรรม **มหาชาติ** มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์วรรณกรรมท้องถิ่น เนื่องจากกลวิธีในการนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นโดยอาศัยรูปแบบของชาดก จะได้รับการยอมรับจากผู้อ่านและผู้ฟังซึ่งอยู่ในสังคมที่นับถือพุทธศาสนา มากกว่าการนำเสนอเรื่องเหล่านั้นในรูปแบบอื่นๆ ตามแนวคิดของศิราพร ฐิตะฐาน ฌ กลาง (2537) และ Winternitz ที่อ้างไว้ในงานวิจัยของนิยะดา เหล่าสุนทร(2538) ซึ่งผู้วิจัยกล่าวไว้แล้วในหน้า 14 โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อผู้สร้างสรรค์เลือกนำเอา **มหาชาติ** วรรณกรรมที่ได้รับการยอมรับ ทั้งในความเป็นวรรณกรรมและลือลือทางวัฒนธรรมจนอาจกล่าวได้ว่า **มหาชาติ** เป็น **จุดขาย** สำหรับสังคมที่นับถือพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานในการนำเสนอเรื่องราว นั้น ก็ยิ่งจะได้รับการยอมรับจากผู้อ่านและผู้ฟังมากยิ่งขึ้น

2. การเลือกนำเสนอวรรณกรรมเรื่องนี้คู่กับ **มหาชาติ** ทั้งในประเพณีและจิตรกรรมนั้น เนื่องมาจากเหตุผล 2 ประการได้แก่ **ประการแรก** ประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขินนั้น นอกจากจะเป็นประเพณีที่สำคัญของสังคมที่นับถือพุทธศาสนาแล้วยังมีคุณค่าและความสำคัญต่อชีวิตของผู้คนในฐานะประเพณีที่ประกาศถึงความเป็นผู้ถึงพร้อมด้วยฐานะทางสังคมอันได้แก่ เกียรติยศ คักดิ์ศรีและฐานะของผู้เป็นเจ้าของ โดยเจ้าภาพจะส่งข้าวและแจ้งกำหนดการของประเพณีตั้งธรรมไปยังลูกหลานหรือญาติพี่น้องซึ่งอยู่ต่างถิ่นหรือต่างแดนให้มาร่วมงาน ซึ่งบุคคลเหล่านั้นจะพยายามมารวมกลุ่มกันในประเพณีนี้ให้ได้ แม้ว่าการเดินทางมาร่วมงานจะค่อนข้างยากลำบาก เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านพาหนะในเมืองเชียงตุง หรือเหตุผลทางการเมืองที่มีการปิดพรมแดนกรณีบุคคลเหล่านั้นอยู่ต่างแดนก็ตาม ซึ่งแม้แต่พระสงฆ์ก็ไม่ผิดกับชาวบ้านมากนักในอันที่จะพยายามเดินทางกลับมาเข้าร่วมประเพณีตั้งธรรมเพื่อเป็นการสนองศรัทธาของผู้ส่งข้าวอันได้แก่ พ่อ-แม่ญาติพี่น้องหรือพระสงฆ์ด้วยกัน และเพื่อการรวมกลุ่มกับบุคคลเหล่านั้นตามธรรมเนียมปฏิบัติ เมื่อกลุ่มชนชาวไทเขินให้คุณค่าและความสำคัญต่อประเพณีนี้จนเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้นมา การนำเสนอวรรณกรรมเรื่อง **สุวิวัฒนะ** วิวหลวง ในประเพณีดังกล่าว จึงน่าจะได้รับการยอมรับจากกลุ่มชนมาก จนเกือบจะเท่าเทียมกับ

เอกสารที่ 4 จดหมายของพ่อ-แม่ ที่ส่งข่าวประเพณีตั้งธรรมไปยังบุตรหลานที่อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน.

(คัดลอก)

๒๒๓๑ ๑-๖๑ ๖-๔-๕

พ่อครับ แม่ครับ ลูก ๆ เคารพ และรักใคร่พ่อแม่มาแต่เมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 พ่อ แม่ ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 พ่อ แม่ ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 พ่อ แม่ ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 พ่อ แม่ ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 พ่อ แม่ ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน
 ลูก ๆ อยู่ต่างถิ่น ต่างแดน ไม่ได้อยู่บ้านเหมือนเมื่อก่อน

(ปริวรรต)
 หมายเลขที่ 28/1/95

1. คำปากพอออกขุนและแม่ออกอามคำมาปาง (นิมนต์) ทัพชุกสามนวล ได้ยินแล
 2. มา ขอเมตตาเจ้าได้มารับของทาน หยาดน้ำเอาบุตรด้วยพอออกแม่อกเขาเสคำช้า
 3. มา ชำจักนรทนานเมื่อเดือน 5 ออก 10 คำ จักนเรศที่ว่าทานที่เรือน วันที่ 11 ลูกเข้า
 จักขันวัด บิกคี่วษพระ คำเคียวสุคชัยม์ 12 คำ จักเทือก (เทศน์) มาลีศกษา และ
 สุคชัยม์ 13 คำ จักเทือก วิสันถาน (เวสสันดร) คำมาจักปิ่น (โปรช) ผ่นห่านแก้ว ขึ้น
 14 คำ จักหยาดน้ำคำเคียวช้านด์
 4. มา ชาด (รูป) เวสสันดรนั้น เจ้าได้ชื่อมาแล้วคำหื้อเจ้าส่งมาคำเคียวเท้าช้า แล้ว
 ใจ้าง (กรอม) มั่น
 5. มา ถ้าเจ้าชื้อบ่ได้ คี่ส่งมาคำด้วย พอออกจักหื้อเห็นแนตั้น (वाद) เอาแล
 ชุกเทศ ขอคำอื่นคี่เสคำเขา ขออินคี่เจ้าได้มาคกบาดหยาดน้ำหอมช้ำเสคำ ช้ำ.
- หมายเหตุ พระอธิการอนันท์ สาธุคุณธมโม (อูสามนวล) เจ้าอาวาสวัดท่ากระคาช ผู้เป็น
 เจ้าของจดหมายกล่าวไว้ว่า ในวันขึ้น 12 ค่ำ มีการเทศน์ธรรม สุขวิมลละวัหวลวง คำด้วย

วรรณกรรม มหาชาติ ประการที่ 2 จิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรม มหาชาติ ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดจากพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปรวมทั้งกลุ่มชนชาวไทเขินด้วยนั้น เมื่อผู้ใช้วรรณกรรมสามารถเสนอจิตรกรรมฝาผนัง **สุชวันฉะว้าวหลวง** คู่กับ **มหาชาติ** ได้ ย่อมหมายถึงว่ากลุ่มชนชาวไทเขินให้การนิยมและยอมรับจิตรกรรมฝาผนังของวรรณกรรมเรื่องนี้ เช่นเดียวกับจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรม **มหาชาติ**

ผลการวิเคราะห์หาคำตอบของสองประเด็นดังกล่าว ร่วมกับข้อมูลจากกรณีศึกษาประเพณีตั้งธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน และการสัมภาษณ์บุคคลผู้มีประสบการณ์ตรง เกี่ยวกับเส้นทางวัฒนธรรมทั้งสองในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน เป็นข้อมูลที่ทำให้ผู้วิจัยพบข้อสังเกตประการหนึ่งจากลักษณะร่วมของวัฒนธรรมทั้งสองได้แก่ ในขณะที่วัฒนธรรมหลัก (**มหาชาติ**) ไม่ปรากฏพิธีกรรม เช่น ไหว้สัญลักษณ์แทนตัวละครและการให้ทานสิ่งอันเป็นรูปธรรมซึ่งปรากฏสัญลักษณ์จากวรรณกรรม แต่วัฒนธรรมรอง (**สุชวันฉะว้าวหลวง**) กลับปรากฏพิธีกรรมนั้นและการให้ทานสิ่งดังกล่าวและถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของกลุ่มชนมาแต่โบราณกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พิธีกรรมเช่น ไหว้สัญลักษณ์ของพระยาวิ้ว สุชวันฉะและนางอุมมาพันตี ตัวละครจากวรรณกรรมเรื่อง **สุชวันฉะว้าวหลวง** นั้น กลุ่มชนจะปฏิบัติด้วยความตั้งใจจริงกล่าวคือ ด้วยกิริยาอันสำรวม จนสังเกตเห็นได้ถึง ความเชื่อถือและศรัทธาที่มีต่อสัญลักษณ์ดังกล่าว โดยเฉพาะกลุ่มคนวัยกลางคนและคนวัยสูงอายุ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีประสบการณ์ร่วมในพิธีกรรมดังกล่าวมา โดยตลอด จนยอมรับในธรรมเนียมปฏิบัตินั้น จะปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ทั้งสามประการคล้ายกับสิ่งเหล่านั้นคือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของกลุ่มชน และแม้ว่าในกลุ่มชนจะมีผู้คนจำนวนหนึ่งที่ปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ดังกล่าวด้วยพฤติกรรมการเลียนแบบคือ เขาทำเราก็ทำตาม เขาไหว้เราก็ไหว้ตาม โดยที่บุคคลทั้งสองประเภทนี้อาจจะพอรู้ หรือไม่รู้เลยว่าสิ่งที่ตนเช่น ไหว้นั้นมีความหมายและความสำคัญอย่างไร แต่ผู้มาร่วมประเพณีตั้งธรรมก็ถือปฏิบัติของกลุ่มชนต่อสัญลักษณ์ทั้งสามประการอย่างถ้อยหน้า

Swanson and J. Middleton (อ้างใน ยศ, 2537:203) กล่าวว่า ในสังคมมักมีความเชื่อกันว่า วิญญาณของบรรพบุรุษจะวนเวียนอยู่ใกล้ๆ และให้คุตหรือโทษแก่ลูกหลาน จึงมีพิธีเช่น ไหว้บรรพบุรุษร่วมกันในกลุ่มชน และความเชื่อในวิญญาณบรรพบุรุษเป็นรากฐานสำคัญของการควบคุม การจัดระเบียบทางสังคมและรักษาความสามัคคีของกลุ่ม ในขณะที่เดียวกัน M. Spiro

ภาพที่ 13 สัญลักษณ์จากวรรณกรรมและการสักการะ เช่น ไท่วีโนประเพณีตั้งธรรมที่วัดปางควาย

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © Chiang Mai University
All rights reserved

and R.G.D Andrade (อ้างใน ยศ, 2537 : 215) กล่าวว่า ความเชื่อในเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษและพิธีบูชาบรรพบุรุษเป็นภาพสะท้อนความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่

เมื่อพิจารณาถึงพิธีกรรม เช่น ไหว้สัจจกษัตริย์จากตัวละคร อันเป็นตัวแทนของบรรพบุรุษและความอุดมสมบูรณ์ ผู้นำจิตวิญญาณด้านวัฒนธรรมและคุณธรรมของกลุ่มชน ร่วมกับแนวคิดของนักสังคมวิทยา-มานุษยวิทยาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความเชื่อว่า สิ่งที่เกี่ยวข้องกับ สุขวิมลระวีพลวง ทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นวรรณกรรม พิธีกรรม เช่น ไหว้สัจจกษัตริย์แทนตัวละครจากวรรณกรรม การจัดทำปราสาทเส้าเดียวหรือตุ่งที่ปรากฏรูปปราสาทเส้าเดียวเพื่อถวายเป็นพุทธบูชา การฟังธรรม สุขวิมลระวีพลวง รวมทั้งจิตรกรรมฝาผนังของวรรณกรรมเรื่องนี้ ซึ่งปรากฏในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขื่อนนั้น แท้จริงแล้วเป็นกุศโลบายของผู้สร้างสรรค์วรรณกรรมและผู้ใช้วรรณกรรมซึ่งอาจจะเป็นบุคคลเดียวกันหรือให้ความร่วมมือกันที่ต้องการเก็บรวบรวมเรื่องราวของกลุ่มชนในเรื่องของบรรพบุรุษ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งมีความผูกพันกับผู้หญิงและกลุ่มชนอย่างลึกซึ้ง คุณธรรมแห่งความกตัญญู คุณธรรมของผู้หวังโพธิญาณและความอุดมสมบูรณ์ของกลุ่มชน ไว้ให้เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจของกลุ่มชน และต้องการนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ต่อกลุ่มชนโดยการใช้นิทานชาติ ซึ่งเป็นจุดขายของสังคมที่นับถือพุทธศาสนา เป็นพื้นฐานในการเก็บรวบรวมเรื่องราวเหล่านั้นไว้ในรูปแบบของวรรณกรรมชาดก แล้วใช้วรรณกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นนั้นผ่านประเพณีและจิตรกรรมฝาผนัง เพื่อนำเสนอเรื่องราวเหล่านี้ให้ชุมชนได้รับทราบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นในประเพณีที่มีคุณค่าและสำคัญต่อกลุ่มชน ซึ่งมีการรวมตัวกันเป็นกรณีพิเศษจะเป็นไปอย่างครบถ้วนด้วยพิธีการอันมีเกียรติมีศักดิ์ศรีบนทอผ้า โดยพระสงฆ์ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาของกลุ่มชน และต่อกลุ่มชนผู้เข้าร่วมประเพณีทุกคน แม้ว่าบุคคลเหล่านั้นจะฟังด้วยจิตปสาหะหรือไม่ก็ตาม ก็ถือว่าได้นำเสนอหรือประกาศแล้วซึ่งความดีงามที่ต้องการให้กลุ่มชนได้รับรู้ วิถีปฏิบัติที่เป็น การปฏิบัติซ้ำ ๆ และสม่ำเสมอในประเพณีของท้องถิ่นจะช่วยตอกย้ำให้เกิดการซึมซับ อีกทั้งจดจำเรื่องราวนั้นได้เป็นอย่างดี โดยใช้อานิสงส์แห่งการฟังธรรม สุขวิมลระวีพลวง ที่ว่าผู้ใดฟังแล้วจะมีความเจริญรุ่งเรืองทั้งส่วนตนและบ้านเมือง เป็นเครื่องจูงใจอีกประการหนึ่ง ทั้งเพื่อการขยายผลซึ่งได้รับจากการฟัง ไปยังคนรุ่นต่อไปอีกทอดหนึ่งด้วย ประการสำคัญที่สุดที่ผู้ริเริ่มนำวรรณกรรมเรื่องนี้มาใช้ในบริบททางสังคมต้องการคือให้กลุ่มชนได้สักการะกราบไหว้บรรพบุรุษและตัวแทนของ

ผู้นำจิตวิญญาณในด้านวัฒนธรรมและคุณธรรมของกลุ่มชน โดยเห็นประโยชน์จากการอยู่รวมกลุ่มอย่างพร้อมเพรียงกันของกลุ่มชนชาวไทเขิน มาเชื่อมโยงเข้ากับความเชื่อที่ว่า พิธีกรรมเป็นสื่อระหว่างมนุษย์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งผู้คนจะให้ความสนใจและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (ยศ, 2537: 206 - 207) ทั้งนี้เพราะเมื่อมีการรวมตัวของกลุ่มชน และผู้นำของกลุ่มชนซึ่งได้รับการยกย่องเชื่อถือเช่น พระสงฆ์ มรรคนายก หรือกลุ่มผู้สูงอายุซึ่งแนววิถีปฏิบัติหรือปฏิบัติให้เห็น คนที่มารวมตัวกันย่อมปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะด้วยจิตปสาทะหรือด้วยวิถีปฏิบัติก็ตาม แต่กล่าวได้ว่า มีการเช่นไหว้สัญลักษณ์ดังกล่าวโดยพร้อมกันและอย่างถ้วนหน้า พุทธภิกษุกล่าวว่า ผู้ให้ยอมได้รับการให้ตอบดังนั้น เมื่อกลุ่มชนให้ความเชื่อถือศรัทธาโดยการเช่นไหว้วิญญาณบรรพบุรุษ ตัวแทนผู้นำจิตวิญญาณด้านวัฒนธรรมและคุณธรรม วิญญาณบรรพบุรุษ และตัวแทนแห่งคุณความดีเหล่านั้น ก็ย่อมจะให้คนแก่บุคคลผู้ให้การสักการะคือ ให้ความคุ้มครอง ปกป้องภัยอันตราย นอกจากนั้นแล้ว พุทธภิกษุอีกบทหนึ่งกล่าวว่า การบูชาบุคคลที่ควรบูชาเป็นมงคลอันสูงสุด วิถีปฏิบัติของกลุ่มชนดังกล่าวต่อบุคคลที่ควรบูชาของกลุ่มชน ย่อมเป็นการเสริมสร้างสิริมงคลในชีวิตให้แก่ผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่อผู้มีพระคุณ และพฤติกรรมนี้ยังเป็นแบบอย่างให้แก่สมาชิกรุ่นเยาว์ซึ่งมาร่วมในพิธีได้เกิดการเรียนรู้ และจดจำเพื่อนำไปเป็นวิถีปฏิบัติ ในวันที่เขาเหล่านั้นมีผู้ภาวะพร้อมที่จะ เป็นผู้สืบทอดภาระทางสังคมในด้านวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรมได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง การที่ประเพณีตั้งธรรม สุขวิมลภาวะวาทหลวง ของกลุ่มชนชาวไทเขินมีขึ้นในระหว่างเดือน 12 เหนือนั้น เป็นช่วงเวลาตรงกับประเพณีสารทเดือน 10 อันเป็นประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ เพื่อแสดงออกซึ่งความกตัญญูของกลุ่มชนในหลายท้องถิ่นในประเทศไทย เช่นประเพณีทำบุญสารท ของภาคกลาง ซึ่งผู้คนจะร่วมกันทำบุญตักบาตรพร้อมกับถวายกระยาสารทและกล้วยไข่อย่างละ 1 ถาด มีการเลี้ยงเพลพระและบางแห่งมีการฟังเทศน์อาสน์สงฆ์ด้วย (จันทร์ไพจิตร, 2538: 236) ประเพณีบุญข้าวสาก ของภาคอีสาน ซึ่งผู้คนจะร่วมกันเลี้ยงพระและฟังเทศน์ในตอนเช้า ในตอนเพลมีการถวายข้าวห่อใหญ่ที่ประกอบด้วยข้าวเหนียว อาหาร และแจ่วบอง (น้ำพริกปลาจ๋า) แก่พระสงฆ์ และนำข้าวห่อเล็กซึ่งประกอบด้วยข้าวเหนียว อาหาร หมาก พลุ และบุหรี ถวายพระเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ (จารุวรรณ ธรรมวัตร, ม.ป.ป.: 72) ประเพณีชิงเปรต ของภาคใต้ ซึ่งผู้คนจะจัดเตรียมอาหารคาวหวาน อาหารแห้ง ของใช้ที่จำเป็น

เล็ก ๆ น้อย ๆ ใส่รวมกันไว้ในกระบอกเล็ก ๆ แล้วนำไปถวายพระ จากนั้นมีพิธี **ตั้งเปรต** คือการนำเอาอาหาร ขนม หรือสิ่งของอื่น ๆ วางไว้บนยกร้านให้ผู้คนที่มาร่วมงานทำการ ชิงเปรต คือแย่งกันกินและเก็บสิ่งเหล่านั้น (มหาวิทยาลัยสุโขทัยวิทยา, 2537: 37) ประเพณีกินก๋วยสลากของภาคเหนือ ซึ่งผู้คนจะจัดเตรียมอาหารคาวหวาน หมาก เมี่ยง พลุ บุหรี่ และของใช้ที่จำเป็นเล็ก ๆ น้อย ๆ ลงในก๋วย (ตะกร้า) ที่ทำจากตอกไม้ไผ่และกรุด้วยใบตองหรือกระดาษสีต่าง ๆ พร้อมด้วยยอด (ธนบัตรผูกติดไม้ เรียวเสียบไว้ในก๋วย) โดย ก๋วยเล็ก จะทำเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับ และ สลากโชค สำหรับกุศลบุญของผู้เป็นเจ้าของ (มณี, 2522: 70-72) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากช่วงเวลาของประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับของท้องถิ่นต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วนั้น ก็ถือได้ว่าประเพณีตั้งธรรม **สุขวันฉะวีวหลวง** เป็นประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษได้เช่นกัน และที่สำคัญคือการไม่ปรากฏประเพณีนี้ในประเพณีทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษในท้องถิ่นอื่น ๆ นั้น ทำให้เข้าใจว่าประเพณีตั้งธรรม **สุขวันฉะวีวหลวง** เป็นลักษณะเฉพาะท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขิน

ประเพณีตั้งธรรม **สุขวันฉะวีวหลวง** เป็นประเพณีดั้งเดิม แม้ว่าผู้คนในกลุ่มชนจะไม่สามารถบอกได้ว่าพิธีนี้เริ่มมีมาแต่เมื่อใด (สัมภาษณ์แม่อุ้ยนวล คำเอี้ย อายุ 85 ปี และนายยืน ชันคำ อายุ 82 ปี อ่างแล้วในหน้า 70 และ 73) และเป็นประเพณีเฉพาะของกลุ่มชนชาวไทเขินซึ่งไม่ปรากฏในกลุ่มชนอื่นๆที่อยู่ใต้การปกครองของประเทศพม่า ยกเว้นกลุ่มชนชาวไทลื้อในอำเภอท่าลี่ เหลือก จังหวัดเชียงตุง ซึ่งได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมไปจากกลุ่มชนชาวไทเขินเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงการสื่อสาร นัยความหมาย ที่บอกลักษณะเฉพาะหรือเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาวไทเขินได้อีกประการหนึ่ง

การดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของวรรณกรรมเรื่อง **สุขวันฉะวีวหลวง** แสดงถึงคุณค่าที่เป็นระบบของวรรณกรรมเรื่องนี้อย่างชัดเจนกล่าวคือ เป็นวรรณกรรมที่ใช้วัตถุตีบอันเกิดจากประสบการณ์ทางสังคมท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวความเป็นมาของกลุ่มชน บรรทัดฐานทางสังคม ความเชื่อ ค่านิยม และวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ จึงปรากฏความเป็นท้องถิ่นในวรรณกรรม ประการสำคัญคือ การดำรงอยู่ในบริบททางสังคมด้านประเพณีและพิธีกรรมแสดงให้เห็นถึงการจัดระเบียบทางสังคมของท้องถิ่นที่สมบูรณ์ครบถ้วนในเรื่องของ **สถาบันครอบครัว** ซึ่งประกอบ

ด้วย พ่อ-แม่-ลูก วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ซึ่งประกอบไปด้วยการสืบทอดวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีของกลุ่มชนได้แก่ การประพาศปฏิบัติชอบของสมาชิก การนับถือผู้สืบสายพันธุ์ การยึดมั่นในพุทธศาสนา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และ ความอุดมสมบูรณ์ ของกลุ่มชนในสังคมเกษตรกรรม ที่ประมวลไว้ในสัญลักษณ์ 4 ประการคือ พระยาวิ้ว สุขวิณะ นางอุมาทันตี และปราสาทเสาเดียว อันเป็นภาพจำลองแบบแผนพฤติกรรมซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมท้องถิ่น โดยมีศาสนาที่ก่อปรด้วยคำสอน ประเพณี พิธีกรรมเป็นเสมือนกฎหมายคอยควบคุมพฤติกรรมของกลุ่มชน

นอกจากผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม เรื่อง สุขวิณะวิ้วหลวง และผู้นำวรรณกรรมเรื่องนี้มาใช้เป็นสื่อผ่านทางวัฒนธรรมด้านประเพณีและพิธีกรรมในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินจะใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ในบทบาทของสื่อวัฒนธรรมที่ให้คุณค่าทั้งในด้านเนื้อหาสาระ ความบันเทิงและคติธรรมแก่กลุ่มชน รวมทั้งเป็นสื่อที่สร้างความรักความผูกพัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและบ่งบอกเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาวไทเขินแล้วก็ยังได้ชอณกุศโลบายอันแยบยลในการใช้วรรณกรรม เป็นสื่อในการเก็บรวบรวมเรื่องราวของท้องถิ่น และนำเสนอเรื่องราวเหล่านั้นผ่านประเพณีและจิตรกรรมฝาผนังให้กลุ่มชนได้รับทราบ อีกทั้งใช้วรรณกรรมผ่านพิธีกรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกร่วมให้กลุ่มชนเป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ ชาติและสืบทอดวัฒนธรรมประเพณี รวมทั้งปฏิบัติตามค่านิยมด้านคุณธรรมของกลุ่มชน ซึ่งผลที่พึงได้จากวิถีปฏิบัติดังกล่าวคือ มงคลชีวิตของผู้คนในกลุ่มชน และการเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ของผู้ใช้วรรณกรรม เรื่องนี้ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินโดยสืบทอดวิถีปฏิบัตินี้ไปยังคนรุ่นต่อไป และสัญลักษณ์ 4 ประการจากรวมกันที่ใช้ในพิธีกรรมยังสะท้อนให้เห็นแบบแผนพฤติกรรมของกลุ่มชนได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง ในทางสังคมวิทยาถือว่า การที่กลุ่มชนชาวไทเขินมารวมตัวกันในประเพณีตั้งธรรม สุขวิณะวิ้วหลวง นั้น เป็นการรวมกลุ่มแบบปฐมภูมิคือ เป็นการรวมตัวของสมาชิกที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีอุดมคติร่วมกัน สมาชิกของกลุ่มจะร่วมกันสร้างเจตคติ เป้าหมาย ค่านิยม อนุรักษ์ เสริมสร้าง พัฒนาบุคลิกภาพและถ่ายทอดวัฒนธรรมจากคนรุ่นหนึ่ง ไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (วิชรา, 2530 : 60) และมีความครบถ้วนในองค์ประกอบทางวัฒนธรรมได้แก่ องค์คติ คือ ความเชื่อ ความคิด ความเข้าใจและค่านิยมของกลุ่มชน องค์พิธีการ คือ ขนบธรรมเนียมและประเพณีซึ่งแสดงออกในรูปแบบของพิธีกรรม องค์การ คือ ความร่วมมือของบุคคลต่าง ๆ ในกลุ่มชนที่เป็น

ระบบและมีขั้นตอนในการดำเนินงาน และ องค์วัตถุ คือ ศาสนวัตถุและสัญลักษณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับประเพณีและพิธีกรรม ด้วยกรอบความคิดดังกล่าว สมาชิกของกลุ่มคนที่เข้ามาร่วมงาน นอกจากจะได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่ม และ ได้รับประสบการณ์ตรงจากประเพณีและพิธีกรรมแล้ว ก็ยังเก็บประสบการณ์นั้น ไปสืบทอดให้แก่คนรุ่นต่อไปถือปฏิบัติอีกทอดหนึ่งด้วย

3.2.3 สู่วัฒนธรรม วัวหลวง : จิตรกรรมฝาผนัง

จิตรกรรมฝาผนังเป็นงานศิลปะสาขาหนึ่งที่เรียกว่า วิจิตรศิลป์หรือวิสุทธิศิลป์ หมายถึง ศิลป์บริสุทธิ์ อันเกิดจากการสร้างสรรค์ของจิตรกรทั้งทางความคิด ความบันดาลใจและจินตนาการ จนเกิดเป็นมโนภาพ และด้วยพลังแห่งสมาธิ ฝีมือ ความชำนาญ ความประณีต ความสามารถทางเทคนิคและความศรัทธาจึงทำให้สิ่งซึ่งเป็นนามธรรมได้รับการสร้างสรรค์ให้เป็นรูปธรรม กล่าวกันว่า วรรณกรรมเป็นหนังสือที่ทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพตามเนื้อเรื่อง แต่จิตรกรรมฝาผนังเป็นภาพที่เขียนขึ้นเพื่อให้ผู้ชมเข้าใจในเนื้อเรื่องของวรรณกรรมนั้น จิตรกรรมฝาผนังมี 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทที่ 1 จิตรกรรมฝาผนังที่เคลื่อนที่ไม่ได้คือ ภาพที่สร้างสรรค์ไว้บนผนัง อาจจะใช้การระบายสี หรือการปิดทองลงรัก เป็นต้น ประเภทที่ 2 จิตรกรรมฝาผนังที่เคลื่อนที่ได้คือ ภาพจิตรกรรมที่นำไปแขวนไว้กับฝาผนัง เช่น ภาพพระบฏ ภาพวรรณกรรมชุดต่าง ๆ เป็นต้น (วรรณภรณ์ สงขลา, 2528: 1 และ 6 , 2534: 7) จุดมุ่งหมายของการสร้างภาพจิตรกรรมฝาผนังในสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนา ได้แก่ เป็นสื่อในการเรียนพุทธประวัติและคำสอนของพระพุทธองค์ ทำให้ศาสนสถานบริสุทธิ์ไปด้วยศิลปกรรม เพื่อจูงใจให้ผู้คนศรัทธาและเชื่อถือในพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นบุญกริยาของผู้สร้างสรรค์และผู้ให้การสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์ (เคล้าส์ เวงค์, 2528 : 59 และ จุลทัศน์ พยาธราพันธ์, 2525 : 30)

นอกจากกลุ่มคนจะรับรู้เนื้อหาผ่านการบอกเล่า การอ่าน การดูละคร หรือการแสดงแล้ว ก็ยังรับรู้โดยผ่านจิตรกรรมฝาผนังอีกแหล่งหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าจิตรกรรมฝาผนังในวัดก็นิยมวาดนิทานที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา เช่น พุทธประวัติและชาดก และกลุ่มชนมักจะมีชมภาพในจิตรกรรมฝาผนัง เป็นตัวแทนของการศึกษาพระธรรมบทมากกว่ามองในแง่ผลงานทางศิลปะ (เวงค์, 2528 :

หน้าเดิม และ ศิราพร, 2537 : 48)

ผู้วิจัยซึ่งศึกษางานวิจัยเรื่อง โครงสร้างจิตรกรรมฝาผนังในล้านนา ของ สันติมาตรัง(2526) โดยสังเขป เนื่องจากมีความคิดว่า ในเมื่อล้านนาเป็นผู้เผยแพร่พุทธศาสนา ไปสู่เมืองเชียงตุง (กล่าวไว้ในหน้า 72) ฉะนั้น ภาพจิตรกรรมฝาผนังในเมืองเชียงตุงก็น่าจะได้รับอิทธิพลไปจากล้านนาบ้างไม่มากก็น้อย แต่เมื่อเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดต่าง ๆ ในเมืองเชียงตุงเช่น เจ้าอาวาสวัดจอมคำและเจ้าอาวาสวัดพระแก้ว รวมทั้งพระสงฆ์ชาวไทเขินในเมืองเชียงตุงอีกหลายรูปและแม้แต่ผู้เก็บข้อมูลภาพจิตรกรรมฝาผนังในเมืองเชียงตุงว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังของวัดนั้น ๆ เป็นสกุลช่างลำปาง เชียงใหม่ เมืองน่าน ฝีมือช่างไทใหญ่ ศิลปะพื้นบ้านล้านนา หรือศิลปะพื้นบ้านไทเขิน ปรากฏว่า ไม่มีผู้ใดบอกได้ถึงสกุลช่าง ฝีมือช่าง หรือศิลปะพื้นบ้าน ตามที่ผู้วิจัยคาดหวังเอาไว้ว่าจะต้องได้คำตอบใดคำตอบหนึ่ง แต่คำตอบที่ได้จากบุคลากรท้องถิ่นมีความตรงกันคือ ช่างเขียนในเมืองเชียงตุงเป็นผู้สร้างสรรค์ภาพจิตรกรรมฝาผนังเหล่านั้น อันแสดงให้เห็นว่าแนวคิดเบื้องต้นนั้นสอดคล้องกับความเป็นจริง กล่าวคือ กลุ่มชนไม่สนใจรับรู้ภาพเหล่านั้นเป็นผลงานทางศิลปะ แต่รับรู้ในแง่ของเนื้อหาที่สื่อจากภาพจิตรกรรมฝาผนังเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม บุคลากรท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขินกล่าวตรงกันว่า ภาพจิตรกรรมฝาผนังในเมืองเชียงตุงนั้น มี 2 ประเภท คือ

1. ภาพจิตรกรรมที่ปรากฏบนฝาผนัง (แบบเคลื่อนที่ไม่ได้) แบ่งออกเป็น 3 ชนิดคือ ภาพที่วาดและระบายด้วยสีบนฝาผนัง ภาพที่วาดบนผ้าหรือแผ่นสังกะสีแล้วนำมาติดติดกับฝาผนัง และภาพที่ปิดทองลงรักบนฝาผนัง

2. ภาพแขวน (แบบเคลื่อนที่ได้) คือภาพที่ได้รับการวาดลงบนผืนผ้า บนแผ่นสังกะสี แล้วนำมาใส่กรอบไม้แขวนกับฝาผนังหรือชื่อของพระวิหาร

ทั้งนี้ ในแต่ละวัดอาจจะมีภาพทั้งสองประเภทอยู่ร่วมกัน ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งคือ ภาพเหล่านั้นมักมีความคล้ายคลึงกันทั้งจำนวนและ เหตุการณ์ในภาพ รวมไปถึงสีเส้นของภาพด้วย อันอาจเกิดจากการเลียนแบบกันของกลุ่มจิตรกรซึ่งมีจำนวนไม่มากนักในเมืองเชียงตุง และหากจะมีความแตกต่างกันไปบ้างก็คือยุคสมัยที่วาด ซึ่งทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในด้านวัฒนธรรมการแต่งกายของผู้คนในภาพและ เครื่องใช้ต่าง ๆ แต่ก็ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ได้รับการดัดแปลงมาจากภาพเดิมนั่นเอง

ภาพที่ 14 จิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมเรื่อง เวสสันดรชาดก วัดจอมคำ เมืองเชียงใหม่

ภาพที่ 15 จิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมเรื่อง สุชวันนะวัทหลง วัดจอมคำ เมืองเชียงใหม่

นอกจากจะปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังซึ่งส่วนใหญ่จะ ได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา ฝ่ายหินยานแล้ว ก็ยังปรากฏภาพจิตรกรรมฝาผนังอีกจำนวนหนึ่งซึ่ง ได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา ฝ่ายมหายานจากทิเบต โดยวัดของชาว ไทใหญ่ในเมือง เชียงตุง เป็นผู้สืบทอดคติความ เชื่อและจิตรกรรมฝาผนังนี้มาให้กลุ่มชนชาว ไทเขิน สำหรับเรื่องราวในภาพจิตรกรรมฝาผนังมี 2 ลักษณะคือ วรรณกรรมชาดกจาก ทศชาติ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นภาพและ เรื่องราวของ มหาชาติ และวรรณกรรม ชาดกพื้นบ้าน ประเภทชาดกนอกนิบาต ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นชาดกเรื่อง สุธวัณณะวัฬหลง ที่กล่าว กันว่า เป็นภาพจิตรกรรมฝาผนังวรรณกรรมชาดกนอกนิบาตซึ่งพุทธศาสนิกชนในเมือง เชียงตุงนิยม ว่าจ้างให้จิตรกรเขียน เพื่อถวายเป็นพุทธบูชามากที่สุดทั้งด้วยการวาดลงบนผืนผ้า บนแผ่นสังกะสี แล้วตอกติดฝาผนังหรือใช้กรอบแขวนติดฝาผนัง รวมทั้งวาดและระบายสี หรือปิดทองลงรักลงบนฝา ผนังของวัดต่าง ๆ และการปรากฏของภาพจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง สุธวัณณะวัฬหลง จะเป็นการ ปรากฏคู่กับจิตรกรรมฝาผนังเรื่อง มหาชาติ เสมอ (ไพฑูรย์ ,2537 : 91-92 และสัมภาษณ์ พระบุญสม อุดคชมุโม่ , พระปัญญา โภคะ : 31 ตุลาคม 2538)

ก. จิตรกรรมฝาผนังเรื่อง สุธวัณณะวัฬหลง

กุศโลบายประการหนึ่งที่ผู้ใช้วรรณกรรมเรื่อง สุธวัณณะวัฬหลง ใช้ในการนำเสนอ หรือประกาศเรื่องราวของท้องถิ่นซึ่งจัดเก็บไว้ในงานวรรณกรรมได้แก่ การนำเสนอด้วยจิตรกรรม ฝาผนังคู่กับ มหาชาติ ซึ่งนับว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์รวมของพุทธศาสนิกชนที่อย่าง น้อยในรอบหนึ่งเดือนก็จะมีวันพระถึง 4 ครั้ง ชาวบ้านส่วนใหญ่จะพากันมาทำบุญตักบาตรที่วัด การ ประกอบศาสนกิจมักใช้พระวิหาร และพระวิหารจะมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง ให้ชาวบ้านได้ชมกัน อัน รวมถึงภาพจิตรกรรมฝาผนัง สุธวัณณะวัฬหลง ด้วย เนื่องจากแหล่งข้อมูลทุกฝ่ายในเมือง เชียงตุง กล่าวตรงกันว่าภาพชุดนี้ปรากฏอย่างแพร่หลายตามวัดต่างๆ ทั้งนี้ พระอธิการอานนท์ อาทิตตชมุโม่ และพระบุญสม อุดคชมุโม่ ได้ลุ่มตัวอย่างวัดในเมือง เชียงตุงจำนวน 12 วัด พบว่าทุกวัดมีภาพจิตร กรรมฝาผนังชุด สุธวัณณะวัฬหลง ปรากฏร่วมกับจิตรกรรมฝาผนังชุด มหาชาติ รายชื่อวัดที่ลุ่ม ตัวอย่างและลักษณะภาพจิตรกรรมฝาผนังชุด สุธวัณณะวัฬหลง มีดังต่อไปนี้

ลำดับที่	รายชื่อวัด	ลักษณะภาพจิตรกรรมฝาผนัง
1.	วัดอโศก	วาดลงบนผ้าตอกติดฝาผนัง
2.	วัดป่าแดง	วาดลงบนฝาผนัง
3.	วัดหนองคำ	วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง
4.	วัดเชียงจันทร์	วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง
5.	วัดเชียงชุม	1. วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง 2. วาดลงบนฝาผนัง
6.	วัดเชียงยืน	วาดลงบนผ้าตอกติดฝาผนัง
7.	วัดจอมคำ	ปิดทองลงรัก
8.	วัดหัวกาด	วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง
9.	วัดอินทร์	วาดลงบนผ้าตอกติดฝาผนัง
10.	วัดเชียงลาน	วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง
11.	วัดพระแก้ว	วาดลงบนผ้าใช้แขวนฝาผนัง
12.	วัดกุงกุน	วาดลงบนผ้าตอกติดฝาผนัง

อนึ่ง จำนวนและเหตุการณ์ของภาพจิตรกรรมฝาผนังชุด สุทวารวิมานนั้น มีความใกล้เคียงและคล้ายคลึงกัน แต่อาจมีการเปลี่ยนแปลงในวัฒนธรรมการแต่งกายและ เครื่องใช้ต่างๆ ในเรื่อง เนื่องจากความแตกต่างของยุคสมัยที่วาด เหมือนกับภาพจิตรกรรมฝาผนังโดยทั่วไปในเมือง เชียงตุงที่กล่าวไปแล้ว

ข. การรับรู้จิตรกรรมฝาผนังเรื่อง **สุชวัณณะ** วัวหลวงของกลุ่มชนชาวไทเขิน

จากการใช้ประสบการณ์ร่วมกับกลุ่มชนชาว ไทเขินอพยพที่บ้านปางควาย อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัย ได้ตั้งคำถามเพื่อสำรวจการรู้จักและทัศนคติของผู้ใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ได้กล่าวไว้ในหน้า 210 ไปแล้วนั้น และคำถามที่ว่า **จำเหตุการณ์ตอนใดในเนื้อเรื่องของวรรณกรรม สุชวัณณะ วัวหลวง ได้บ้าง** คำตอบที่ได้ มีความเกี่ยวข้องกับภาพจิตรกรรมฝาผนังจากวรรณกรรมเรื่องนี้ จึงได้นำมากล่าวไว้ในหัวข้อนี้

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย จำนวน 40 คน กล่าวถึงเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องซึ่งเกิดจากประสบการณ์การรับรู้และระลึก ได้ดังนี้

ลำดับที่	เหตุการณ์ที่จำได้	จำนวน
1.	ตอนแม่ฆ่ากินผลไม้จากพระยาวิ้ว	4
2.	ตอนตั้งชื่อลูก	2
3.	ตอนนางอุมมาทันตีถูกลูกสาวท้าวพระยาคุมดาประจาน	6
4.	ตอนนางอุมมาทันตีเดินทางติดตามหาบิดา	3
5.	ตอนการเสี่ยงทายถึงการเป็นพ่อลูกกับพระยาวิ้ว	3
6.	ตอนเวทดาสร้างปราสาทเขาวิ้ว	3
7.	ตอนสุชวัณณะหลงป่าและกว้างพา ไปพบนางอุมมาทันตี	3
8.	ตอนนางอุมมาทันตีหย่อนท่อข้าวจากหน้าต่างให้แก่สุชวัณณะ และอยู่ร่วมกัน	4
9.	ตอนสุชวัณณะและนางอุมมาทันตีอ่อนนวยพรพระยาวิ้วให้กลับสู่เมือง	2
10.	ตอนพระอินทร์เคลื่อนย้ายปราสาทและพระเอกนางเอก ขึ้นมานำหน้าชบวน	3

11.	ตอนพระเอกนางเอกแต่งงานกัน (สยมพร)	3
12.	ตอนสุขวิมลปะริจาคเลือดเนื้อและดวงตา	2
	ตอนออกบวช	2

จากคำตอบข้างต้น จะเห็นว่าเหตุการณ์ที่มีผู้จำได้มากที่สุดคือ ตอนนางอุมาพันตีถูกลูกสาวของท้าวพระยาอรุณดำประจาน รองลงมาคือ ตอนนางอุมาพันตีหย่อนหัวข้าวจากหน้าต่างให้แก่สุขวิมลปะและอยู่ร่วมกัน นับเป็นการจดจำเนื้อเรื่องซึ่งเป็นเหตุการณ์ของการแสดงอารมณ์ที่ค่อนข้างรุนแรงและเรื่องที่คาบเกี่ยวไปทางเพศ อันมีความพ้องกับแนวคิดที่ว่า หน้าที่สำคัญประการหนึ่งของวรรณกรรมพื้นบ้านคือ ช่วยลดความตึงเครียดหรือความกดดันทางอารมณ์ อันเนื่องจากกฎเกณฑ์และข้อห้ามทางสังคม โดยที่ผู้สร้างสรรค์สามารถระบายอารมณ์ต่าง ๆ และแม้แต่เรื่องเพศไว้ในงานเขียนอย่าง ไม่มีความผิดใด ๆ (อ้างไว้ในหน้า 92) และในขณะที่เดียวกันนั้น ผู้ใช้วรรณกรรมคือ ผู้อ่านและผู้ฟังก็รับรู้เรื่องเหล่านั้นได้อย่างเปิดเผยและมีอารมณ์ร่วมด้วยโดยไม่มีความผิดใด ๆ เช่นกรณีของผู้ฟังธรรม สุขวิมลปะวิหลวง ในประเพณีตั้งธรรมซึ่งชื่นชอบเนื้อเรื่องตอนที่กล่าวถึงเรื่องเพศ หรืออารมณ์ความรู้สึกของบุคลุณ ดังที่กล่าวไว้ในหน้า 207 ไปแล้วนั้น นับว่าบทบาทของวรรณกรรมพื้นบ้าน ในอันที่จะช่วยลดความตึงเครียดหรือความกดดันทางอารมณ์ได้ปรากฏบทบาทให้เห็นอย่างชัดเจนในวรรณกรรมเรื่อง สุขวิมลปะวิหลวง ที่ปรากฏในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทยเขิน และนอกจากนั้น สิ่งดังกล่าวซึ่งระบายออกมาไว้ในงานวรรณกรรมของผู้สร้างสรรค์ยังก่อให้เกิดความบันเทิงใจแก่ผู้อ่านและผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจที่เหตุการณ์ในเนื้อเรื่องที่กลุ่มชนจำได้นั้น มีความพ้องกับเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพจิตรกรรมฝาผนังของวรรณกรรมเรื่องนี้ที่ปรากฏตามวัดต่างๆ เช่น วัดจอมคำ วัดเชียงชุม เมืองเชียงตุง และวัดสรวก อําเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกภาพ อันแสดงให้เห็นว่ามโนภาพที่ได้จากการรับรู้วรรณกรรมเรื่องเดียวกันของบุคคลที่มีพื้นฐานในการรับรู้อย่างเดียวกันจะมีความคล้ายคลึงกัน เพียงแต่จิตรกรเป็นผู้มีความสามารถในการถ่ายทอดมโนภาพนั้นออกมาเป็นรูปธรรม ฉะนั้น ภาพเหล่านั้นจึงได้รับการยอมรับจากกลุ่มชน ซึ่งเป็นผู้ชม และผู้ชมยังสามารถปะติดปะต่อเรื่องจากภาพได้อย่างคล่องตัว เนื่องจากมีพื้นฐานการ

ภาพที่ 16 จิตรกรรมฝาผนังวรมกรรมเรื่อง สุชวันละวัวกลาง วัดเชียงชุม เมืองเชียงตุง

รับรู้ร่วมกับจิตรกรนั่นเอง หรืออีกนัยหนึ่งอาจเป็นไปได้ว่าคำตอบที่กลุ่มเป้าหมายให้กับผู้วิจัยนั้นเป็นคำตอบที่นำมาจาก การจดจำภาพจิตรกรรมฝาผนังผนวกกับ เรื่องที่ได้ฟังมาจากการเทศน์ของพระใน ประเพณีตั้งธรรม และ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใดก็ตาม นับว่าผู้ใช้วรรณกรรมเรื่องนี้ในบริบททางสังคมซึ่ง ประสงค์จะนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นให้กลุ่มชน ได้รับทราบทั้ง โดยการเทศน์ในประเพณีตั้งธรรม และโดยจิตรกรรมฝาผนัง ประสบความสำเร็จด้วยดี เนื่องจากกลุ่มชนสามารถเชื่อมโยงการอ่าน ด้วยหูและการอ่านด้วยตาเข้าด้วยกัน จนกล่าวได้ว่า เรื่องราวของ **สุชวิมลละ วัวหลวง** ได้หยั่งราก ลึกลงไปในชีวิตจิตใจของกลุ่มชน แม้ว่าจะไม่สามารถเข้าใจถึงความหมายที่แท้จริงของเรื่องราว เหล่านี้ไปมากกว่าการเป็นเรื่องราวซึ่งมีสืบมาแต่โบราณที่กลุ่มชนรับรู้ร่วมกัน และมีความสำคัญต่อ กลุ่มชนเนื่องจากปรากฏทั้งในประเพณี พิธีกรรมและจิตรกรรมฝาผนังก็ตาม แต่ชื่อ ภาพ เรื่องราว และคุณงามความดีของพระยาวัช สุชวิมลละ และนางอุมมาทันตี ก็เป็นทั้งนามธรรมและรูปธรรม สำหรับกลุ่มชนชาวไทเขินตลอดมาและตลอดไป

3.3 สุชวิมลละ วัวหลวง : บทบาทที่มีต่อกลุ่มชนชาวไทเขิน

สุชวิมลละ วัวหลวง เป็นวรรณกรรมท้องถิ่นของกลุ่มชนชาวไทเขินที่สร้างขึ้นมาจากเรื่องราว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผูกพันกับท้องถิ่น จากการศึกษาในเชิงวรรณกรรมพบว่า ผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม เรื่องนี้ได้นำวรรณกรรม มหาชาติ มาเป็นพื้นฐานในการสร้างสรรค์ แล้วนำเรื่องราวใน ตำนาน เมืองเชียงตุง อุมมาทันตีชาติกร รวมทั้งวัฒนธรรมท้องถิ่นมาผสมผสานผ่านกระบวนการปรับเปลี่ยนจน กลายเป็นวรรณกรรมของกลุ่มชน และเมื่อพิจารณาโดยใช้กรอบความรู้ทางวัฒนธรรมพบว่า **สุชวิมลละ วัวหลวง** ปรากฏในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินในฐานะวัฒนธรรมรอง (subculture) ในขณะที่ มหาชาติ อยู่ในฐานะวัฒนธรรมหลัก (dominant culture) การปรากฏในบริบททาง สังคมของวรรณกรรมทั้งสองจะเป็นบทบาทคู่หนึ่งในประเพณีตั้งธรรม และในจิตรกรรมฝาผนัง โดยที่ **สุชวิมลละ วัวหลวง** มีพิธีกรรมเช่นไหว้สัญลักษณ์ของตัวละคร การถวายทานปราสาทเส้าเดียว และตุ่ง ที่ปรากฏรูปปราสาทเส้าเดียวซึ่งมาจากเนื้อเรื่อง เพิ่มเติมขึ้นมาในประเพณีตั้งธรรม และถือเป็นวิถี ปฏิบัติมาแต่โบราณกาล

จากการศึกษา โครงสร้างของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** และการดำรงอยู่ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขินพบว่า วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** สร้างขึ้นมาด้วยจุดประสงค์ 3 ประการ คือ

1. เพื่อเก็บรวบรวมเรื่องราวของท้องถิ่นในเรื่องของบรรพบุรุษ ความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมการทอผ้าซึ่งมีความผูกพันกับผู้หญิงและกลุ่มชน คุณธรรมแห่งความกตัญญู คุณธรรมของผู้หวังโพธิญาณ และความอุดมสมบูรณ์ของกลุ่มชน ไว้ให้เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจแก่กลุ่มชนในรูปแบบของงานวรรณกรรม
2. เพื่อนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นในเรื่องดังกล่าวไว้ให้แก่กลุ่มชนได้รับรู้
3. เพื่อสร้างจิตสำนึกร่วมไว้แก่กลุ่มชนให้เป็นผู้มีความกตัญญูรู้คุณต่อบรรพบุรุษ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และปฏิบัติตามค่านิยมด้านคุณธรรมของกลุ่มชน

ทั้งนี้ ผู้ใช้วรรณกรรมได้นำเสนอวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** ในบริบททางสังคมใน 2 วิธีการคือ

1. นำเสนอวรรณกรรมผ่านประเพณีตั้งธรรม ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญต่อชีวิตของผู้คนในกลุ่มชน และผ่านจิตรกรรมฝาผนังตามวัดต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มชนได้รับรู้เรื่องราวเหล่านั้น
2. นำตัวละครซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคล วัฒนธรรมและคุณธรรมนั้น เสนอผ่านพิธีกรรมในประเพณีตั้งธรรม เพื่อให้ผู้คนในกลุ่มชนได้รู้จักและสักการะ เช่น ไหว้โดยทั่วกัน

วรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวิวาทหลวง** สื่อนำทางวัฒนธรรมของกลุ่มชนชาวไทเขิน ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวคิดทางคติชนวิทยา เป็นหลักร่วมกับแนวคิดทางสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา จิตวิทยา พุทธศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ภาษาและวรรณกรรม ในการศึกษาวิเคราะห์ถึงบทบาทและหน้าที่ที่มีต่อกลุ่มชน ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน สามารถสรุปบทบาทที่มีต่อสังคมได้ 2 ประการคือ

1. บทบาทของการเป็นวรรณกรรมท้องถิ่น มีหน้าที่ 2 ประการ คือ

1. เป็นสื่อสนองตอบความต้องการทางด้านจิตใจแก่ผู้สร้างสรรค์ ผู้อ่าน และผู้ฟัง ในอันที่จะช่วยลดความกดดัน ความตึงเครียดทางอารมณ์ และให้ความบันเทิง ภายใต้รูปแบบของวรรณกรรมชาดกที่มุ่งให้เนื้อหาสาระ และคติธรรม

2. เป็นสื่อสะท้อนให้เห็นความเป็นท้องถิ่นในด้านสังคมและวัฒนธรรม วิถีชีวิต ค่านิยม และความเชื่อของกลุ่มชนชาวไทเขิน

2. บทบาทของการเป็นกลไกทางสังคม มีหน้าที่ 2 ประการ คือ

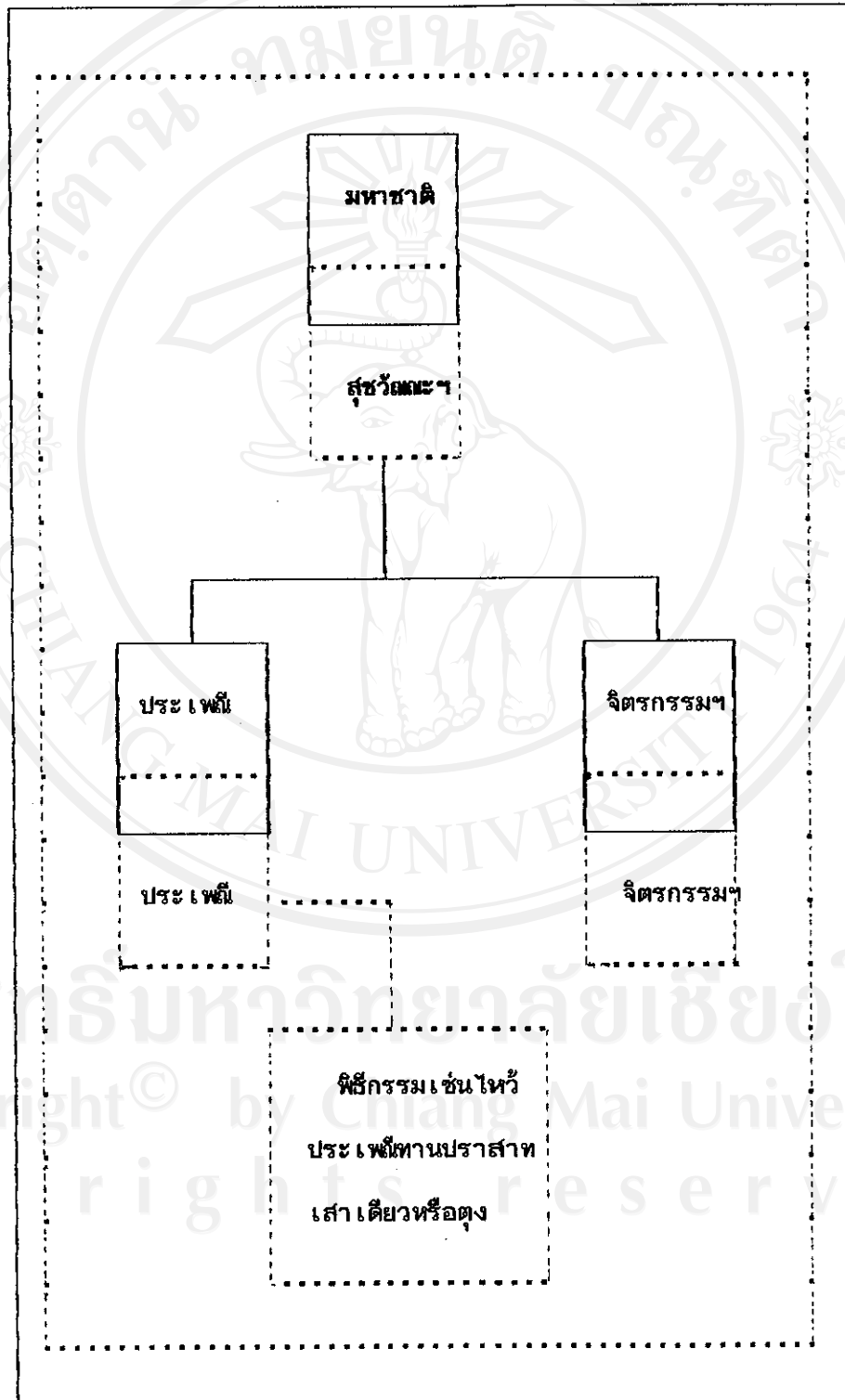
1. เป็นสื่อในการบันทึกเรื่องราวของกลุ่มชนที่นำมาซึ่งความรักความผูกพัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และแสดงเอกลักษณ์ของกลุ่มชนชาว ไทเขิน

2. เป็นสื่อสร้างมาตรฐานจริยธรรมและวางแบบแผนพฤติกรรมให้แก่กลุ่มชน กล่าวคือ สร้างจิตสำนึกร่วมแก่กลุ่มชนชาว ไทเขินให้มีความกตัญญูคุณต่อบรรพบุรุษ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และปฏิบัติตามค่านิยมด้านคุณธรรมของกลุ่มชน พร้อมทั้ง เป็นผู้สืบทอดวัฒนธรรมประเพณีและพิธีกรรม อันเนื่องจากรรณกรรมเรื่อง **สุขวัณณะวัฬหลง** ให้แก่คนกลุ่มชนรุ่นต่อไป

โดยที่ผู้สร้างสรรค์และผู้ใช้วรรณกรรมเรื่อง **สุขวัณณะวัฬหลง** มีความคิดและเจตนารมณ์อันลุ่มลึกที่แสดงถึงความรักในท้องถิ่นและความเป็นกลุ่มชนชาว ไทเขิน จึงเพียรพยายามหาวิธีการที่จะเก็บรวบรวมเรื่องราวของท้องถิ่นไว้ เป็นสมบัติและความภาคภูมิใจแก่กลุ่มชน พร้อมกับต้องการให้กลุ่มชนได้สำนึกในหน้าที่ของตนต่อท้องถิ่น จินตนาการถึงหนทางที่จะใช้ประโยชน์จากมหาชาติ สื่อนำทางวัฒนธรรมซึ่งได้รับการยอมรับจากพุทธศาสนิกชนโดยทั่วไปรวมทั้งกลุ่มชนชาว ไทเขินด้วยมาเป็นพื้นฐาน ผสมผสานและปรับเปลี่ยนเข้ากับเรื่องราวที่เกี่ยวข้องผูกพันกับท้องถิ่น จนกลายเป็นวรรณกรรมเรื่อง **สุขวัณณะวัฬหลง** แล้วนำวรรณกรรมที่สร้างขึ้นมาจากแรงบันดาลใจนั้น ผ่านประเพณีและจิตรกรรมฝาผนังร่วมกับวรรณกรรม มหาชาติ นอกจากนั้น ยังนำพิธีกรรมเช่นไหว้สัญลักษณ์ของบรรพบุรุษและความอุดมสมบูรณ์ ตัวแทนแห่งผู้นำจิตวิญญาณด้านวัฒนธรรมและคุณธรรม ตลอดจนการให้ทานสิ่งอันเป็นรูปธรรมที่ปรากฏสัญลักษณ์จาก เนื้อเรื่องมาบรรจุไว้ในประเพณีอันมีคุณค่าและสำคัญต่อกลุ่มชน เพื่อนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่น และปลูกจิตสำนึกร่วมให้กลุ่มชนมีความกตัญญูคุณต่อบรรพบุรุษ สืบทอดวัฒนธรรมประเพณี และค่านิยมด้านคุณธรรมของกลุ่มชน อันถือเป็นสิริมงคลของผู้ยึดถือวิถีปฏิบัติ อีกทั้งการปรากฏร่วมกันของสัญลักษณ์ 4 ประการจากรรณกรรมในบริบททางสังคมยังเป็นภาพจำลองแบบแผนพฤติกรรมตามมาตรฐานสังคมท้องถิ่น ให้กลุ่มชนผู้มีการกระทำทางสังคม (social action: ความสัมพันธ์ทางสังคมที่เกี่ยวกับสถาบันใด ๆ) ร่วมกัน เรียนรู้และยึดถือเป็นแบบแผนพฤติกรรมของตนโดยนัยนั้น นับเป็นความรัก ความปรารถนาดีของผู้สร้างสรรค์วรรณกรรม

และผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อท้องถิ่นและกลุ่มชนอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นที่น่าชื่นชมยินดีว่า กลุ่มชนชาวไทย
เขิน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ได้เล็งเห็นความหมาย ความสำคัญ และร่วมกันสืบสานการดำรงอยู่ใน
บริบททางสังคมของวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** ในฐานะสื่อผ่านทางวัฒนธรรมที่ถือเป็นส่วน
หนึ่งของวิถีชีวิตกล่าวคือ ยังคงมีประเพณีตั้งธรรม **สุชวิณะวัพลวง** พิธีกรรมเช่นไหว้พระยาวั
สุชวิณะ นางอุมมาทันตี การให้ทานปราสาทเสาเดี่ยวหรือตุ่งที่ปรากฏรูปปราสาทเสาเดี่ยว และ
ภาพจิตรกรรมฝาผนัง รวมทั้งการกล่าวถึงคุณความดีของนางอุมมาทันตีเป็นตัวอย่างในการสั่งสอน
บุตรธิดาของกลุ่มชนชาวไทยเขินปรากฏอยู่ในบริบททางสังคม และคงเป็นที่น่าเสียดายหากในอนาคต
อารยธรรมใหม่ ๆ ซึ่งไหลบ่าเข้าสู่สังคมท้องถิ่นจะทำให้กลุ่มชนชาวไทยเขินรุ่นใหม่ตัดทอน หลงลืม
หรือละเลยประเพณีและพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเรื่อง **สุชวิณะวัพลวง** ที่ยังคงดำรง
อยู่ในบริบททางสังคมและวิถีชีวิตของกลุ่มชนในปัจจุบันบางส่วนออกไปเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว
เหมือนที่เหตุการณ์ดังกล่าวกำลัง เริ่มเกิดขึ้นในกลุ่มชนชาวไทยเขินในปัจจุบันนี้ เช่นมีการพัฒนารูปแบบ
ใหม่ของวรรณกรรมเรื่องนี้ให้สั้นลงแต่มีความไพเราะจนปรากฏความแฝงชั้นในสำนวน หรือมีการ
ตัดพิธีกรรมเช่นไหว้พระยาวั สุชวิณะ และนางอุมมาทันตี ออกไปเพื่อลดขั้นตอนของประเพณี
อีกทั้งจำนวนของปราสาทเสาเดี่ยวและตุ่งที่ปรากฏรูปปราสาทเสาเดี่ยวที่สร้างถวายในประเพณีตั้ง
ธรรม **สุชวิณะวัพลวง** มีจำนวนน้อยลง หรือแม้แต่วัฒนธรรมการทอผ้าของกลุ่มชนซึ่งบรรพบุรุษมี
ความภาคภูมิใจและปรารถนาให้มีการสืบสานก็ลดปริมาณลงจนต้องมีการผลิตซ้ำ (อนุรักษ์และฟื้นฟู)
ด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การจัดพิธีจุลกรฐินขึ้นในกลุ่มชนชาวไทยเขินและไทลื้อ เป็นต้น แม้ว่าโดยธรรม-
ชาติแล้ว วัฒนธรรมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา แต่หากกลุ่มชนไม่รู้จักรักษาสิ่งอันมีค่า
และสืบทอดเจตนารมณ์ของบรรพบุรุษผู้เพียรพยายามหากุศโลบายนานาประการเพื่อจัดเก็บ และนำ
เสนอความดีงามของกลุ่มชนไว้ให้ลูกหลานแล้ว เจตนารมณ์และกุศโลบายอันลุ่มลึกของผู้สร้างสรรค์
วรรณกรรมกับผู้เข้าร่วมกิจกรรมเรื่องนี้ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทยเขินก็คงไม่ได้รับการสาน
ต่อให้ครบกระบวนการเหมือนที่มุ่งหวังว่า วรรณกรรมเรื่องนี้สร้างขึ้นมาจากเรื่องราวของกลุ่มชน
โดยกลุ่มชน และเพื่อกลุ่มชน อีกต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงการปรากฏร่วมกันของวรรณกรรม มหาชาติ และ สุนัขวิเศษวิฬาง
ในบริบททางสังคมของกลุ่มชนชาวไทเขิน

หมายเหตุ เส้นทึบ - วัฒนธรรมหลัก (มหาชาติ) เส้นประ - วัฒนธรรมรอง (สุนัขวิเศษวิฬาง)

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบการปรากฏในบริบททางสังคมของ มหาชาติ กับ สุชวีณะวัฬหวง

มหาชาติ	สุชวีณะวัฬหวง
<p>จุดมุ่งหมายในการแต่ง</p> <p>1. บันทึกการบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้า</p>	<p>1. เก็บ/บันทึกเรื่องราวของกลุ่มชนไว้ในงานวรรณกรรม</p> <p>2. นำเสนอเรื่องราวในวรรณกรรมต่อกลุ่มชน</p> <p>3. สร้างจิตสำนึกร่วมต่อท้องถิ่นให้แก่กลุ่มชน</p>
<p>การนำเสนอในบริบททางสังคม</p> <p>1. ประเพณีตั้งธรรม</p> <p>2. จิตรกรรมฝาผนัง</p>	<p>1. ประเพณีตั้งธรรม</p> <p>2. จิตรกรรมฝาผนัง</p> <p>3. พิธีกรรมการเช่นไหว้สัญลักษณ์แทนตัวละคร</p> <p>4. ประเพณีถวายทานปราสาทเส้าเดียวหรือตุ่งที่ปรากฏรูปปราสาทเส้าเดียว</p>
<p>จุดมุ่งหมายในการปรากฏในบริบททางสังคม</p> <p>1. เพื่อประกาศเกียรติคุณของพระพุทธเจ้า</p> <p>2. เพื่ออานิสงส์แห่งการได้พบพระศรีอาริย์</p>	<p>1. เพื่อนำเสนอเรื่องราวของท้องถิ่นในเรื่องของบรรพบุรุษ วัฒนธรรมและคุณธรรมของท้องถิ่น</p> <p>2. เพื่อปลูกจิตสำนึกร่วมต่อท้องถิ่นให้แก่กลุ่มชน</p>

มหาวิทยาลัย	สุขวิณะวิหลวง
<p data-bbox="320 600 533 633">บทบาทที่มีต่อสังคม</p> <p data-bbox="320 667 791 775">1. เป็นประ เเพให้แสดถึงฐานะทางสังคม ของผู้ที่เป็น เจ้าภาพ</p>	<p data-bbox="836 667 1358 775">1. เป็นสื่อสนองตอบความต้องการทางด้านจิต ใจ</p> <p data-bbox="836 801 1318 909">2. สะทอนให้เห็นความเป็นท้องถิ่นในด้าน สังคมและวัฒนธรรม</p> <p data-bbox="836 936 1334 1111">3. สร้างความรักความผูกพัน ความเป็นอัน หนึ่งอันเดียว แลแสดงเอกลักษณ์ของ กลุ่มชน</p> <p data-bbox="836 1137 1358 1245">4. สร้างมาตรฐานจริยธรรมและวางแบบแผน พฤติกรรมของกลุ่มชน</p>